

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2020 / 01 FİYATI: 9 TL

ÜLKEMİZ VE
İNSANLIK İÇİN
MUTLULUK
DOLU YENİ BİR YIL

Dileriz

2020

Kadavradan Organ Bağıışı Sempozyumu 5000 Kişinin Katılımıyla Kazakistan, Aktobe'de Gerçekleştirildi

Cihangir Dumanlı: Cengiz Özakıncı:

**Ermeni
Soykırımı
Yoktur** Sh: 52

Ömer

Dedeoğlu:

Kök Dil

Türkçe Sh: 70

Nazi Almanyası'nda
Soykırım ve
**Zehirli Gaz
Zyklon-B** Sh: 44

Kaya Boztepe:

40 Paralık

Hikaye Sh: 97

Gürbüz Evren:

ABD'nin
Konuşulmasını
İstemediği

Kızılderili

Soykırımı

Sh: 83

Tekin

Özertem:

**Yaşlı
Hanımın
Ziyareti**

Ya da

İhkak-ı Hak

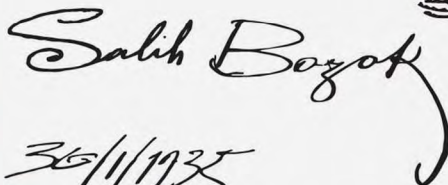
Sh: 106

Atatürk'ün çocukluk arkadaşı, dostu, sırdaşı, yoldaşı, Başyaveri, ardından canına kıymaya kalkışacak kadar gönülden seveni, Salih Bozok'la oğlu Cemil Bozok'un Atatürk'ü çocukluk anıları ile bütünleşen bu kitap "HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA" ismiyle okuyucuya sunuluyor. Bu kitapta, Atatürk'ün çocukluğundan ölümüne dek bir çok olayı, yakın tanıklarının anlatımından okuyacak, bazı yaşanmışlıkların nedenlerini ve perde arkasını öğreneceksiniz.

SALİH BOZOK - CEMİL S. BOZOK

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA...

(Baba Oğul Bozoklardan Anılar)

36/1/1935
K. Atatürk

**ATATÜRK VAKFI
YAYINLARI**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükheth Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir,

Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop,

Gürbüz Evren, Metin Gören, Erhan Kanyılmaz, Nilay Karatosun,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,

Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga,

Necfe Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız,

Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46

Altunizade, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159

Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 25 / 12 / 2019

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 Toplumlar Hep İlerler Mi? Dr. Ufuk Akyol

4 Kadavradan Organ Bağıışı Sempozyumu 5000 Kişinin Katılımıyla Kazakistan, Aktobe'de Gerçekleştirildi

9 Gazeteci Atatürk Yaşar Öztürk

15 Atatürk'ün Arnavutluk'un
Bağımsızlığı için Önerdiği
Üç Strateji Dr. Halil Özcan

21 Atatürk ve Kurduğu Çiftlikler
A. Erdem Akyüz

25 Batı Anadolu Kuvay-ı Milliye
Komutanı! Cengiz Önal

30 Hakimiyeti Milliye Yazıları

33 Devlet Sırrını Haber Yaptık
Mete Akyol

37 Japon Ölüm Sanatı Seppuku
ve Homofobi Kurbanları
Necaf Uğurlu

44 Nazi Almanyası'nda
Soykırım ve Zehirli Gaz
Cengiz Özakıncı

52 Ermeni Soykırımı Yoktur!
Dr. Cihanğir Dumanlı

57 Petrol ve Doğal Gazda
Beklentiler Necdet Pamir

64 Dedem Korkut Konur Ertop

70 Kök Dil Türkçe
Ömer Dedeoğlu

77 "Kendimizi Bilmediğimiz İçin
Dünyayı Anlamıyoruz."
Demir Aytaç

İÇİNDEKİLER

83 Kızılgerili Soykırımı
Gürbüz Evren

88 "Uygur" ve "Barbar"ın
Ötesinde Yeni Bir Dünya
Görüşü Sabriye Aşır

93 Zaman Öğretir! Berk Yüksel

97 40 Paralık Hikaye
Kaya Boztepe

102 Alışveriş Yapmak Oy
Vermektir Barbaros Eneç

106 Yaşlı Hanımın Ziyareti
Dr. Tekin Özerterem

111 Erken İşçi Vapurları
Mehmet Ünver

116 Ömer Lütfi Akad

117 Karlofça Antlaşması
Erhan Kanyılmaz

120 Yeni Yılda Dile 'Ben'den Ne
Dilersen Nuray Bartoschek

123 Türkiye'de Öğretmenlerin
İlk Grevi Zeki Sarıhan

130 Bavyera'nın Noel Pazarları
İzlen Şen Toker

135 Bir Zamanlar Uğur Modası
Vardı Metin Gören

138 Bir Kaşık Yoğurtla Kanser
Teşhis Edilebilir Mi?

139 Rönesansın Doğuşu
Osmanlı ve Türkiye
Cumhuriyeti Murat Avcı

144 Kilis Mutfağı Reha Tartıcı

147 Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay

32 Gözün Sözü

92 İlk Dersimiz Türkçe

129 Bilginizi Denetleyin

151 Çözümler

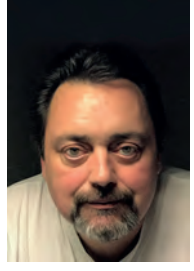
152 Yarının Büyükleri

154 Bulmaca

156 Satranç

158 Bize Gönderilen Kitaplardan

160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Toplumlar hep ilerler mi?

70 li yıllarda ana mizah akımı bir yanda "Gırgır" dergisi, öbür yanda ise "Devekuşu Kabare" ile yol alıyordu. Devekuşu Kabare daha elit bir kesime hitab ederken, oyunlar Haldun Taner'in elinden çıkma, başka, hayır bambaşka niteliklere sahip idi. Oyuncular da gerçekten öyleydiler, seyirciler de.

Ne oldu da ilkokul müsameresinin ilerisine geçemeyen skeçler topluluğuna indirildi bu kadim toprakların mizah anlayışı?

Ulusal yayın yapan bir televizyon kanalında "Genel kültür yarışması" olarak tanıtılan programın 125 bin liralık sorusu açıldı geçenlerde. Genelde bu soruya kadar ilerleyemiyor yarışmacılar. Ne yalan söyleyeyim, ekran başında heyecanlandım, ne soru gelecek diye meraklandım:

Aşağıdakilerden hangisi "hemen, aniden" anlamındadır?

- a) Buttanak
- b) Şappadak
- c) Lattanak
- d) Mattanak

Benimle alay ediliyormuş gibi hissettim. Perdenin ardından birileri kıs kıs güliüyormuş gibi geldi bana. Sabrım tükendi. Öfke duymaya başladım artık. Kısa bir süre önce Moby Dick romanındaki hayvan hangisidir? diye sormuşlar, üniversite mezunu bir yarışmacı "ayı" diye cevaplamıştı. O son sabır taşımış demek.

Sahi, ne oldu da azıcık dahi olsa birşeyler bilmek bu kadar basitleştirildi, değersizleştirildi?

Hani toplumlar hep ilerlerdi, bireyler gerileyebilse de?

ufukakyolbd@gmail.com

Kadavradan Organ Bağışı Sempozyumu 5000 Kişinin Katılımıyla Kazakistan, Aktobe'de Gerçekleştirildi

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, Sağlık Bakanı Asset Kaliyev'in daveti üzerine gittiği Kazakistan'ın Aktobe Bölgesi'nde bilimsel toplantılara katıldı.

Prof. Dr. Mehmet Haberal organ nakli konulu bilimsel kongredeki konuşmasında, Türkiye'de ve dünyadaki organ nakli sürecini anlattı.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, geçtiğimiz ay Kazakistan'da bir dizi bilimsel toplantıya katıldı. 2014 yılında çocuklarda ilk karaciğer nakline öncülük ettiği Kazakistan'a bilimsel katkılarını sürdüren Prof. Dr. Haberal, Aktobe Bölgesi Sağlık Bakanı Asset Kaliyev'in özel daveti üzerine gittiği Kazakistan'da, yakın ilgiyle karşılandı.

Aktobe Medical Center'da düzenlenen, kadavradan organ bağıışı konulu ve 5 binin üzerinde katılımcının yer aldığı bilimsel sempozyuma onur konuğu olarak

katılan Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Vali Ondassın Urazalin tarafından, Kazakistan'da tıbbın gelişimine katkıları dolayısıyla Aktobe Bölgesi'nin 150. yıl dönüme özel olarak tasarlanan bir madalyon takdim edildi.

Sağlık Bakanlığı Organ Nakli Yöneticisi Sandugaj Orunbayeva da Prof. Dr. Mehmet Haberal'a bir teşekkür belgesi sundu. Aktobe Medical Center'daki kongrede bir konuşma da yapan Prof. Dr. Haberal, Türkiye'de organ naklinde geline aşamayı anlattı. Eğitim ve uygulamanın önemine de dikkat çeken Prof. Dr. Haberal, yasal zeminin gerekliliğinin de altını çizdi.

Aktobe Tıp Üniversitesi'nde gençlerin sorularını yanıtlayan Prof. Dr. Mehmet Haberal, **Başkent Üniversitesi'ni işaret ederek, "Kardeş üniversiteniz size her türlü katkıyı vermeye hazır." dedi.**

Daha sonra Aktobe Tıp Üniversitesi'nde beş binin üzerinde katılımcının yer aldığı bir sempozyuma konuk olan Prof. Haberal,

Tıp Üniversitesi'nin öğrencilerine seslendi. Gençlerin sorularını da yanıtlayan Prof. Haberal, Başkent Üniversitesi'ni işaret ederek "Kardeş

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Vali Ondassin Urazalin tarafından, Kazakistan'da tıbbın gelişimine katkıları dolayısıyla Aktobe Bölgesi'nin 150. yıl dönüme özel olarak tasarlanan bir madalyon takdim edildi.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, Aktobe Bölgesi'ni ziyaretinde sağlık merkezleri ve hastaneleri de ziyaret ederek önerilerde bulundu.

üniversiteniz size her türlü katkıyı vermeye hazır.” dedi. Aktobe Tıp Üniversitesi Rektörü Teleuov Murat,

Prof. Dr. Mehmet Haberal’a onursal profesörlük unvanı takdim etti.

Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın

öncülüğünde, Başkent Üniversitesi’nin Türk kökenli ülkelere eğitim ve bilim alanındaki destekleri kapsamında, Başkent Üniversitesi’yle Aktobe Tıp Üniversitesi arasında işbirliği protokolü de imzalandı.

Ayrıca Aktobe Tıp Merkezi ve Aktobe Anne Çocuk Sağlığı Merkezi ile Başkent Üniversitesi arasında da protokoller imzalandı. •

Kazakistan Cumhuriyeti ile Başkent Üniversitesi’nin 5 yıl önce başlayan eğitim ve sağlık alanındaki işbirliği, imzalanan yeni protokollerle devam ettirilecek.

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Türk inkılabı nedir? Bu inkılâp, kelimenin ilk anda işaret ettiği ihtilâl mânasından başka, ondan daha geniş bir değişikliği ifade etmektedir. Bugünkü devletimizin şekli, asırlardan beri gelen eski şekilleri ortadan kaldıran en gelişmiş tarz olmuştur.*
- *Millet, beynelmilel umumî mücadele sahasında hayat sebebi ve kuvvet sebebi olacak ilim ve vasıtanın ancak çağdaş medeniyette bulunabileceğini bir değişmez gerçek olarak prensip saymıştır.*
- *Memleketin ve inkılâbın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için, bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lâzımdır.*
- *Memleketin ve inkılâbın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için, bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lâzımdır.*
- *Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki, muayyen maksatlara erebilmek için maddî ve manevî ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete yöneltmek lâzım gelir. Yakın senelerde milletimiz böyle bir toplanma ve birleşme hareketinin mühim neticelerini kavramıştır.*
- *Biz, büyük bir inkılâp yaptık. Memleketi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük. Bir çok eski müesseseleri yıktık. Bunların binlerce taraftarı vardır. Fırsat beklediklerini unutmamak lâzım. En ileri demokrasilerde bile rejimi korumak için, sert tedbirlere müracaat edilmiştir. Bize gelince, inkılâbı koruyacak tedbirlere daha çok muhtacız. (1925)*

K Atatürk

Gazeteci Atatürk

Atatürk attığı her adımı en ince ayrıntısına kadar düşünürdü.

Bu adımların geleceğe yön vermesi yanında perde arkasındaki yaşanmışlıkların doğru biçimde aktarılmasına da özen gösterirdi. “Ben” değil “biz” düşüncesindeydi.

Kimlerle, nereden nereye, hangi koşullarda, nasıl, niçin, ne zaman, nelerin yapıldığını ulusa anlatmak gereğini duyardı.

Toplumun gözü, kulağı, ağzı olan basının, yayının gücünü ve önemini bilen Mustafa Kemal aynı zamanda gazeteciydi. ilk gazetecilik

deneyimini askeri okulda yaşadı. Ülkenin kötüye gidişini görerek arkadaşlarıyla birlikte yazılarını bizzat kendisi el yazısıyla yazdığı bir gazete çıkardı. Müfettiş İsmail Paşa onları izlemeye aldı. Okul Müdürü Rıza Bey Mustafa Kemal ve arkadaşlarını okulda sınıfın birinde gazetenin yeni sayısı için çalışırken suçüstü yakaladı. Hayatın iki dudak

larından “Gazeteci Şerif Bey” basın kartı ile geçti.

Mondros’tan sonra İstanbul’da döndüğünde işgal güçleri için söylediği “geldikleri gibi giderler!” sözünü gerçekleştirecek ilk atılımı “Minber” gazetesi oldu. Parasının bir bölümü çevresinin zorlamasıyla yatırdığı ticari işte kaybeden Mustafa Kemal, geri kalanı Ali

Fethi Bey’le birlikte kurdukları “Minber” gazetesine yatırdı.

Gazeteleri için seçtiği adlar son derece anlamlıydı. Ulusun yönelmesi gereken yeri gösteren Minber’i, Sivas Kongresi sırasında çıkardığı ulusun iradesini dile getiren “İrade-i Milliye” izledi. Ulusun hakkını, hukukunu savunmak için bir araya gelen

ve ayağı kalkan “Ana-

dolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti” başında Mustafa Kemal Ankara’ya vardı.

Mustafa Kemal’in sırdaşlarından biri yanından ayırmadığı Mazhar Müfit Kansu’ydu.

İrade-i Milliye gazetesini Ankara’ya taşıyamayan Mustafa Kemal’in ayağının tozuyla ilk işi yeni bir gazete çıkarmak oldu. Matbaa, kağıt, mürekkep, daktilo yoktu ama Bütün Dünya okurlarının çok iyi bildiği “Hakimiyet-i Milliye” “Ulusal Egemenlik” anlamına gelen

Mustafa Kemal ve Mazhar Müfit Kansu (sağda)

arasında olduğu “İstibdat” dönemi idi. Rıza Bey, “izinsizlik” cezası vererek Mustafa Kemal’i korudu.

Orduda göreve başladığında örgütlenme, basın yayın konusunda boş durmadı. Körü körüne birilerinin peşinden gitmediği gibi kimseyi de peşinden sürüklemedi. 1912’de İtalyan işgalcilerine karşı savaşılan öğretmen Ömer Muhtar ve arkadaşlarına yardıma giderken askeri kimliğini gizleyip Suriye, Lübnan, Ürdün, Süveyş, Mısır sınırlarından

gazete 100 yıl önce 10 Ocak 1920 günü doğdu.

Yaşananları iki ciltlik “Erzurum’dan Ölümüne Kadar Atatürk’le Beraber” kitabında Kansu şöyle anlatıyor:

“Gazete çıkarabilmek için vilayet matbaasından yararlanmak

zorunluydu. Gerek kağıt ve gerekse tab konusunda yardıma muhtaç idik. Usulen gazetenin yayını için vilayete başvuruyula resmi izini aldık. Yardım için de vali vekiline beni gönderdiler. Hükümete gittiğim ve vali vekili Yahya Galip Bey’in odasına girdiğim zaman, defterdar, mektupçu, jandarma kumandanı ve diğer erkan vilayette odada bir şeyler görüşmekteydiler. (Galip Bey) Beni yanına oturtmuştu. Gizlice fısıldama kabilinden: ‘Paşa’nın selamu var, Hakimiyet-i Milliye’yi çıkaracağız, bize Vilayet matbaasından ödünç olarak kağıt vermenizi ve tab için lazım gelen hurufat ve saireyi hazır edinceye kadar Vilayet matbaasından yardım edilmesini rica ediyor.’ dedim.

Benim bu gizli sözlerim üzerine Yahya Galip Bey yüksek bir sesle:

‘Ne demek efendim, gazete çıkaracak iseniz kağıdı vilayet mi verecek? Vilayet matbaası sizin malikeniz midir? Olamaz efendim, böyle şeyler usul ve nizamı aykırıdır. Ben usul ve nizamı aykırı işler

için Heyeti Temsiliye filan tanımam’ diye attı, tuttu.

Doğrusu ben şaşırımdım. Yahya Galip Bey’in bu tarzı hareketi ve cevabı beni hayrette bıraktığı gibi, odada hazır bulunanları da hayrete sevk etti. Benim de sert

Yahya Galip Bey

bir cevap vereceğimi tahmin eden memur efendiler, birer birer odadan çıkıp gittiler. Yalnız kalınca, Yahya Galip Bey bir kahkaha attı: ‘Nasıl çalımımı beğendin mi? Defterdara, mektupçuya, jandarma kumandanına, ben “Heyeti Temsiliye” tanımam filan diye attık tuttuk.

Bu adamlar da amma yaman vali, Heyeti Temsiliye’nin yardım ricasını reddetti diyecekler. Be birader! böyle şeyler sorulur mu? Vilayet matbaası da sizin, biz de sizin; ne kadar kağıt isterseniz alınız. Matbaa müdürüne lazım gelen emirleri veriniz.’ dedi ve ısmarladığı kahveyi içtikten sonra (geçici barındıkları) mektebe geldim. Olanları anlattığım arkadaşlarla epeyce güldük. Bu biçimde Hakimiyet-i Milliye’yi çıkarmağa başladık. İmtiyaz Sahibi Recep Zühtü idi. (...)”

Mustafa Kemal’in sık sık “Çok önemli ve tehlikeli anlar yaşıyoruz, böyle anlarda talih ve mukadderatını bizzat kendi eline almakta gaflet gösteren milletlerin akıbetleri meçhul ve felaket olur”, “Esas

parola kurtuluştur” ve “Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti grubu ulusun kutsal isteğini cesaretle anlatacak ve savunacaktır” dediğini anımsatan Kansu yokluklar ve zorluklar karşısında inançlı ve kararlı olmanın önemini anlatıyor. Mustafa Kemal ve arkadaşlarının bir de geçinmek sorunu vardı. Kansu anlatıyor:

“Para meselesi yine bizi sıkmaya başladı. Ekmekçiye bile verecek paramız kalmamıştı. (...) Bankalardan ve kurumlardan ödünç bile olsa para almayı Paşa’ya bir türlü kabul ettiremedim. Ne yapacaktık? Benim bir kürküm vardı; Erzurumlu Nafiz Bey’e başvurup sattırılmasını rica ettim. Nafiz Bey: ‘Ocak ayı içindeyiz, ne giyeceksin?’ diye satmamakta ısrar ettiyse de bu ısrar, ne olursa olsun, kulağıma giremezdi. Aç mı kalacaktık? Nihayet onu da sattık. Kimsede satılacak bir şey kalmadı. Ankara’ya geldiğimiz zaman hemen bir hafta kadar bizi Belediye işe etti. Fakat bu aylarca süremezdi. Velhasıl çaresizlik içinde veyahut para bulmak kabil iken Paşa’nın, bu bulunan çarelere bir türlü kabul etmemesi yüzünden mustarip bir halde idik. Sabah (...)yatağımda dinlenirken kapı vuruldu. İçeriye giren kişi Müftü Efendinin geldiğini söyledi. Eyvah, şimdi Müftü Efendiye kahve ısmarlamak gerekir, kahve var amma şeker yok, benim iki parça şekerim var, onu da masanın gözündeki saklamışım, ya şekerli kahve isterse... Ya sigara da vermek gerekirse... (...) Ne ile sağlanacaktı, kimde para vardı ki?

‘Paşa’ya haber veriniz’ dedim. ‘Paşa size gönderdi, Paşa ile görüştüler.’

“‘Peki, buyursunlar.’

Müftü Efendi (Diyaret İşleri Reisi iken vefat eden muhterem Rifat Efendi) odama girdi. Ortadaki yuvarlak ve küçük masanın kenarında bir iskemleye oturdu.

‘Müftü Efendi, zanıma göre kahve içmezsiniz, değil mi?’

‘Evet, içmem!’

‘Sigara?’ ‘Onu da kullanmam!’

Halbuki Müftü Efendi kahve içerdi, fakat biz buna meydan vermemek için sualde bulunduk.

Müftü Efendi derhal vaziyeti anladı ve ‘içmem’ dedi. Tebessüm ederek: ‘Sizin biraz sıkıntıda olduğunuzu öğrendik, az olsa da yardımda bulunmayı görev bildik.’

‘Bundan bir şey anlayamadım. (Yatağımın karşısında duran küçük kasayı göstererek) Paramız var’ dedim. Halbuki kasa mevcudu 48 kuruştan ibaretti. Müftü Efendi bu sözümü dinlemedi bile. Geldi, cübbesinin altından bir torba çıkardı. İçindeki kağıt paraları saymaya hazzır bulunuyordu.

‘Müftü Efendi, teşekkür ederiz amma, evvela Paşa ile bu hususta bir görüşseniz iyi olur.’

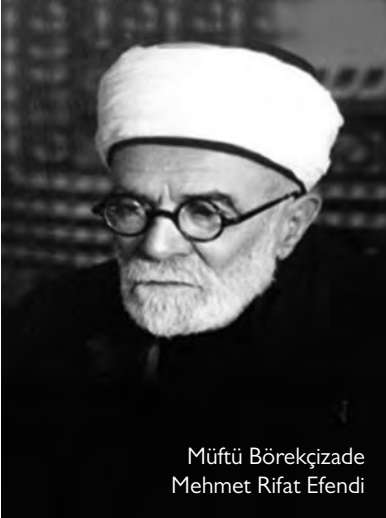
‘Görüştüm, kasa Mazhar Müftü Beydedir, ona veriniz!’ dedi.

‘Pekâlâ!’

Müftü Efendi birer birer saymaya ve masanın üzerine koymaya başladı. Yüz, ikiyüz, beşyüzü geçti, nihayet tamam bin lira (kağıt para) saydı. Ben de yataktan kalkarak

paraları aldım ve kasaya koydum. Bunun üzerine emirberî çağırıldım ve iki şekeri verdim:

‘Bize birer kahve pişir!’ emrini verdim. Müftü zaten vaziyeti anlamış olduğundan güldü. Ve: *‘Şeker pahalı, hesap lazım, size de gelen giden çok, başa çıkmaz, değil mi?’* diye şakalaştı. Kahveler içildi.

Müftü Börekçizade
Mehmet Rifat Efendi

“Ulusal mücadelede büyük hizmeti geçen Rifat Efendi’yi burada rahmetle yad ederim.”

Muhterem Müftü çıktı, gitti. Ben de paranın miktarını derhal Mustafa Kemal Paşa’ya haber vermek üzere odamdan çıktım. Paşa’yı odasının kapısı önünde bir haber bekler vaziyette gördüm. Bana: *‘Ne kadar?’*

dedi. *‘Bin!’* dedim. Odasına girdik, *‘Gördün mü, akşam ne kadar sıkılmıştık. Bu hatıra gelir miydi. Allah bize yardım ediyor,’* dedi. Ben de: *‘Evet, kul sıkılmayınca Hızır yetişmez’* dedim. *‘Şimdi Hızır’ı filan bırak bakalım. Gider ve geliri düzenle.’*

‘Her şeyden önce bugün öğle yemeğinde size bir ziyafet çekeceğim. Çoktan beridir et gördüğümüz yok. Şimdi emir verip on okka pırzola alırdıracağım. Ancak yeter. Bir de irmik helvası...’

Mustafa Kemal Paşa: *‘İsrafa başlamayalım! Bir defaya mahsus. Yarın yine çorba ve bulgur pilavına geri döneriz.’*

Gülüştük. Ben icap edenlere para ile emir verdim. Müftü Efendi’nin getirdiği bu parayı memleketin eşrafi aralarında toplamışlar; bizim parasız kaldığımızı anlamışlar, Müftü Efendi ile göndermişler. Cümlesine teşekkürlerde bulduk.

Müftü Efendiyi Mustafa Kemal Paşa çok severdi. Böyle para için değil... İstanbul’un “sultanın buyruğundan çıktılar” fetvasıyla idamımıza hüküm verdiği zaman bunu çürüten ve reddeden bir fetvayı Müftü Efendi de topladığı ulema ile görüşerek vermişti. Paşa da, Rifat Efendi’ye, Diyanet İşleri Reisi iken her hafta yaver gönderir, bir arzusu olup olmadığını sordu; resmi otomobili yok iken bir otomobil tahsis ettirmişti. Ulusal mücadelede büyük hizmeti geçen Rifat Efendi’yi burada rahmetle yad

ederim. Elimize para geçtiği gün öğle yemeğindeki pirzoladan, helvadan Paşa'dan başka kimsenin haberi yoktu. Bermutat çorba içildi. Paşa, Doktor Refik Bey'e: *'Canım doktor, kalori alamıyoruz. Mazhar Müfit Bey bizi çorba, bulgur pilavı yedire yedire öldürecek'* diye her zamanki gibi bir şaka yaptı. Refik Bey: *'Evet efendim, bizi kalorisiz bırakıyor, kasada para dolu, bu böyle olur mu?'* cevabını verdi. Kasamızda daima para dolu olduğunu zannediyordu.

10 Ocak 1920 günü gazete yayına başladı. Hakimiyet-i Milliye küllerinden doğmakta olan ulusu gideceği limana ulaştıracak geminin rotasını gösteriyordu.

Pirzola gelince, Doktor Refik Bey: *'Nasıl olmuş da bugün paraya kıyabilmiş?'* dedi. Biz Paşa ile gülmeye başladık. O sabah Müftü Efendinin getirdiği paradan haberi yoktu. '(...)'

10 Ocak 1920 günü gazete yayına başladı. Hakimiyet-i Milliye küllerinden doğmakta olan ulusu gideceği limana ulaştıracak geminin rotasını gösteriyordu. Hâkimiyet-i Milliye başlığının hemen altında yer alan **"Mesleği milletin iradesini hâkim kılmaktır"** yazısı sözün ö-

züydü. Bu geminin kaptanı Mustafa Kemal'di. Sayfayı tamamen kaplayan, "Heyet-i Tahririye" imzalı yazı, Mustafa Kemal'in Hakkı Behiç'e not ettirdiği özgürlük ve bağımsızlık bildirisiydi.

Başyazında Mustafa Kemal: *'Hakimiyet-i Milliye üç büyük dayanak noktası tanır: Zeka, İrfan, hamiyet... Bunlar haricinde hiçbir şeye dayanamaz. Ulusun egemenliği ne sermayelerin, ne içi boş siyasetlerin, ne kinlere, menfaatlere, ikbal ve geleceklere yönelik geçici heveslerin oyuncağı olamaz. Ulus yaşamaya, hür ve bağımsız yaşamaya, yaşadıkça da mesut ve olgun bir ilerleme unsuru olmaya muhtaçtır. Egemenliğini bunun için kullanacaktır. Gazetemizin de gayesi, ulusun bu ihtiyacıdır'* diyordu.

Hakimiyet-i Milliye bir dava gazetesiydi. Kuvayı Milliye, Milli Mücadele, İstanbul'un işgali, (Türkiye) Büyük Millet Meclisi kararları, Kurtuluş Savaşı ve cep-helerdeki gelişmeleri okuyucuya yansıttı. Çağdaş dünya konusunda çok açık bilgilerle toplumu yönlendirdi.

"Kader ve boyun eğme" kuyusundan kurtarılan ulusun yeni bir yaşam, düşünce biçimine, akıl ve bilim çağının gerekleri ışığında ulaşmasına çabaladı. İnsan Hakları Bildirisi'ni ek olarak veren 1934 yılına kadar aynı adla Ankara'da yayımını sürdüren Hâkimiyet-i Milliye'nin adı "Ulus" oldu. •

yasarozturkdbd@gmail.com

Tarih Bilinci

Dr. Halil Özcan

Atatürk'ün Arnavutluk'un Bağımsızlığı için Önerdiği Üç Strateji

Aslen Kosova kökenli olan Emekli Erkan-ı Harp Miralay Selahattin Bey, emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşmişti. Arnavutluk'ta Delvina'nın Hükümeti ile Luşnya Kongresinde ülkeyi temsil için oluşturulan Yüksek Kurul, askerî tecrübesinden dolayı Harbiye Nazırlığı için Selahattin Bey'i Arnavutluk'a davet etti.

Selahattin Bey, bu görevi kabul edip etmeyeceğini BMM Hükümeti Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya sormak gereği duydu. Mustafa Kemal Paşa, Arnavutluk ile işbirliği yapma fırsatını Selahattin

Bey aracılığı ile yakaladığı için memnun oldu. Mustafa Kemal Paşa'nın Selahattin Bey'e yazdığı 9 Aralık 1920 tarihli talimatta da bu düşüncelerini tespit etmek mümkündür: ►

“9.12.1336 (1920)

Büyük Millet Meclisi Hükümeti Selahattin Bey’in Arnavutluk Harbiye Nezareti’ne intihabından (seçilmesinden) fevkalade memnun olmuştur:

Arnavutluk hakkında uzun zamanlardan beri sağlam malumat-ı mevsuka (vesikaya dayalı, güvenilir bilgi) alınamadığından, bu babda (konuda) Ankara Hükümetinin beyan edebileceği mutâlaat (görüşler) ve izhar edebileceği (ortaya koyabileceği) arzular ancak pek umumî (genel) mebahise (bahislerle) munhasır (sınırlı) kalabilir:

Bu cümleden olmak üzere temenniyatımız bervech-i zir (aşâğıda) beyan olunur:

Evvelen: Arnavutluğu tehdit eden İslâv, Rum (Yunan) İtalyan düşmanlarından kendisi için en az tehlikeli olanı İtalyanlar olduğundan diğerlerine mukavemet etmek için onlara istinad (dayanmak) lüzumu.

Sâniyen: Arnavut milleti arasında vikâfın (anlaşma) teessüsüne gayret etmek ve din ve hurufat mesaili (meseleleri) gibi mes’eleleri de şimdilik bertaraf etmek.

Sâlisen: Gerek Ankara Hükümeti gerekse âlemi İslâm ile Arnavutluğun revabiti mâneviyesini (manevi bağlarını) takviye etmek ve bilcümle akvamı islâmiye arasında (bütün İslam milletleri arasında) teessüsü

elzem (kurulması zorunlu) ve cümlenin (hepsinin) istihlâsını (kurtarılmasını) zâmin olan (sağlayacak olan) tesaniüdüin (dayanışmanın) teminine çalışılması.

Bu maksatla Ankara’ya bir mümessil (temsilci) gönderip daima temasın muhafaza ve aynı zamanda Berlin’de bulunan Talât Paşa ile mütemadi (devamlı) muhabere edilmesi (haberleşmesi).

İşbu muhaberat (haberleşmeler) temin edildikten sonra müşterek (ortak) hareketimizin ne dereceye kadar kabil (mümkün) olacağı ve bunun ne gibi faydalar vereceği anlaşılacaktır.

Hükümet Çok Memnundur.” diye yazmıştır.

Yukarıdaki ifadelerin de teyit ettiği üzere, o dönemde Arnavutluk’ta hem BMM Hükümetinin hem de Osmanlı Hükümetinin temsilcileri yoktur. Ancak mazlum ve esir milletlerin kurtuluşlarına esin kaynağı olan Mustafa Kemal Paşa’nın gerek kendi milletine, gerekse diğer mazlum milletlere yönelik emperyalist saldırıları geniş bir açıdan değerlendirdiği görülmektedir. Özellikle Arnavut-

Mustafa Kemal Paşa’nın gerek kendi milletine, gerekse diğer mazlum milletlere yönelik emperyalist saldırıları geniş bir açıdan değerlendirdiği görülmektedir.

luk'un güneyi ile Türkiye'nin batısında ortak işgalci devletin Yunanistan olması nedeniyle Arnavutluk'taki gelişmeleri yakından takip ettiği anlaşılmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa, BMM açıldıktan hemen sonra 1 Mayıs 1920 tarihinde, Bolu ve çevresindeki isyan hareketleriyle İzmir ve Adana cephesi hakkın-

daki gelişmeleri değerlendirmek amacıyla gizli oturumda yaptığı konuşmada, Arnavutluk'taki Yunan kuvvetleriyle ilgili bilgi de verdi. Mustafa Kemal Paşa bu konuşmada, Yunan Kuvvetlerinin yaklaşık 110 bin kişi olduğunu ancak bu kuvvetlerin bir kısmının Arnavutluk ve Yunanistan arasındaki anlaşmazlık üzerine Makedonya'ya gönderildiğini açıkladı.

Mustafa Kemal Paşa, Selahattin Bey'e verdiği talimatta, Arnavutluk'un bağımsızlığı için üç temel strateji önermekte ve bunları da kendi içerisinde önceliklere ayırmaktadır. Talimatta belirtilen birinci (evvelen) öncelik; Arnavutluk'u tehdit eden Rum ve Slav işgaline karşı İtalya ile işbirliği

Atatürk'ten talimat olarak Arnavutluk'a giden ve Harbiye Nazırı olan Selahattin Bey (altta sağda ikinci bastonlu ve şapkalı), Arnavutluk Hükümet üyeleriyle birlikte.

yapılması iken, ikinci (sâniyen) öncelik, Arnavutluk'un kendi içerisindeki anlaşmazlıklara son vererek milli birliğini sağlamasıdır. Üçüncü (sâlisen) öncelik de BMM Hükümeti ve İslam âlemi ile işbirliğini içermektedir. Bu çözüm yollarını takip etmek için de Mustafa Kemal Paşa, Arnavutluk'tan Ankara'ya temsilci gönderilmesini ve Berlin'de bulunan Talât Paşa ile irtibatta bulunulmasını gerekli görüyordu. Talimatın maddeleri ayrıntıları ile incelendiğinde, Türk Milli Mücadelesine ve Arnavutluk'un kurtuluşuna son derece gerçekçi yaklaşım gösteren Mustafa Kemal Paşa'nın Selahattin Bey aracılığı ile Arnavutluk Hükümetine, kendisinin Anadolu'da

uyguladığı bağımsızlık mücadelesinin yöntemlerini tavsiye ettiği görülmektedir.

Mustafa Kemal Paşa, Arnavutların, öncelikle İtalya ile işbirliği yaparak, diğer işgalcileri bertaraf etmelerini tavsiye etmekte ve bunun için de kendi içerisinde milli birliğin, dayanışmasının sağlanmasını istemektedir. İtalya, Anadolu'da da işgalci oluğu için Mustafa Kemal Paşa, bu ülke ile ilgili gerekli bilgiye sahipti. İtalya, Anadolu'da ve Arnavutluk'ta I. Dünya Savaşında (Londra Gizli Antlaşmasında) kendisine vaat edilen yerleri alamamış hatta bu yerlerin bir kısmı, İngiltere, Fransa ve ABD'nin işbirliği ile Yunanistan'a verilmişti. Bu sebeple İtalya, İtilaf Devletlerine kırgındır ve hem Anadolu'da hem de Arnavutluk'ta aynı dönemde işgalci konumunda olan Yunanistan'a muhaliftir. Aynı zamanda İtalya'nın içerisinde siyasal istikrarsızlıklar da baş göstermeye başlamıştı. Arnavutların, İtalya işgaline karşı direnmesinin sonucu olarak İtalya, 1920 yılının Ağustos ayında Arnavutluk işgaline son vererek, bu ülkenin bağımsızlığını tanımak mecburiyetinde kaldı. Oysa Yunanistan (Rumlar) ve Sırlar (Slavlar)'ın Arnavutluk'u işgalleri devam etmektedir ve bu ülkelerin işgalleri ilhak amacına yöneliktir. Ancak, Adriyatik'te ve Balkanlar'da İtalya'nın menfaatleri Arnavutluk'un toprak bütünlü-

ğünü korumaya ve Yunanistan ile Yugoslavya işgaline son vermeye dayalıdır.

Mustafa Kemal Paşa, Arnavutlar arasındaki din ve mezhep ayrım-cılığı ile bölgesel ayrıcalıkların aşılmasını ve bağımsızlık mücadelesi için milli birliğin sağlanmasını da tavsiye etmektedir. Benzer şekilde Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'da aynı stratejiyi uygulayarak, milli kuvvetleri ve dernekleri, kongrelerle BMM çatısı altında toplamayı başarmıştı. Bir de Sakarya Savaşı öncesi Tekalifi Milliye emirleriyle milli birlik vatanın bütünlüğü için seferber edilmişti. İçeride milli birlik sağlandıktan sonra, Batı Cephesinde zaferler kazanıldıkça önce Sovyetler Birliği ile devamında da İtalya ve Fransızlarla görüşme ve anlaşmalar yapıldı ve daha sonra işgalci olan Yunanistan ve destekçisi İngiltere'ye karşı daha etkin mücadele edildi.

Mustafa Kemal Paşa tarafından Selahattin Bey'e verilen talimatta, Arnavutluk'un İslam ülkeleri ile ilişkilerini temin etmek için Ankara'da düzenli temsilci bulundurulması ve haberleşilmesi de tavsiye edilmektedir. Her iki ülkenin bağımsızlık mücadelesi sırasında, Arnavutluk'tan Ankara'ya bir temsilci gönderile-mese de, Selahattin Bey, Arnavutluk'a gittikten sonra oluşturulan Arnavutluk milli livaları (tugayları) ile Ankara Milli Meclisi arasında telgrafla sürekli haberleşmesinin

yapıldığı dönemin basınına yansımıştı.

Selahattin Bey'e verilen talimatta en dikkat çekici olan ifadelerden birisi de Mustafa Kemal Paşa'nın İslam Âlemini kastederek, "cümlelerin (hepsinin) istihlâsını (kurtarılmasını) zâmin olan (sağlayacak olan) tesanütün (dayanışmanın) teminine çalışılmasını' tavsiye ediyor olmasıdır. Mustafa Kemal Paşa, bu sözlerle

menfaatleri açısından işgalleri altındaki İslam ülkelerinde meydana gelebilecek bu türlü milli tepkileri boğmaya çalıştı.

Mustafa Kemal Paşa, Selahattin Bey'e yazdığı talimatta, Berlin'de bulunan Talât Paşa ile haberleşilmesini ve ortak noktaların nereye kadar kurulacağını belirlemesini istemişti. Mustafa Kemal Paşa'nın bu talimatı vermesine sebep, Talât Paşa'nın Berlin'e gittikten sonra

Mustafa Kemal Paşa,
bu sözlerle İslam ülkelerinin
bağımsızlıklarının temini için
tesanütün yani dayanışmanın
şart olduğunu ifade etmektedir.

İslam ülkelerinin bağımsızlıklarının temini için tesanütün yani dayanışmanın şart olduğunu ifade etmektedir. Mustafa Kemal Paşa, bu politikayı, İstiklal Savaşı süresince etkin kılmaya çalıştı.

Bunun sonucu olarak, Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'da başlayan milli direnişin diğer İslam ülkelerine de yayılmasını ve bu ülkelerle işbirliğini gerekli gördü. Emperyalistlerin ve onların uzantılarının işgal ettiği İslam ülkeleriyle diğer mazlum milletlerin de bağımsızlıklarını kazanmaları için çaba sarf etti. Emperyalist devletler ise, ekonomik ve stratejik

Avrupa'da kurduğu ilişkiler ve İslam birliği konusunda Mustafa Kemal Paşa'ya yazmış olduğu mektuptur.

Berlin'de bulunan Talât Paşa'nın

İslam Birliği konusundaki çalışmalarından haberdar olan Mustafa Kemal Paşa, Arnavutluk'un Avrupa merkezine yakınlığını da dikkate alarak, Arnavutların Talât Paşa ile haberleşmelerini isterken, diğer İslamî unsurların Arnavutluk'a yardım edebileceklerini değerlendirmişti. Gerek

Talat Paşa

Yunanistan'ın ortak işgalci olması gerekse, İslam ülkelerine yönelik takip edilen strateji gereği, Mustafa

Kemal Paşa'nın Arnavutluk'u da bu bağımsızlık mücadelesine dahil etmeye çalıştığını söylemek mümkündür.

Özellikle İngiltere için Hindistan'ın kendi manda yönetimi altında kalması, hayati derecede önemliydi. Bu sebeple de Hint asıllı Müslümanların desteği için yapılan çalışmalar sonuç verdi. Hint Müslümanlarının Anadolu ve İstanbul'un işgaline tepkisi, İngiltere'de tedirginlik yarattı. Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde gerçekleştirilen Türk İstiklâl Mücadelesi,

yöntemi, içeriği, manası, kapsamı ve sonuçları açısından dünyada bir ilktir. Milli Mücadele, emperyalizme karşı görkemli, onurlu ve destansı bir isyanın, inadin, nancın eseri olduğu için Mustafa Kemal Paşa, ezilen mazlum ve Müslüman ülkelerin de lideri olarak benimsenmiştir. •

halilozcanbd@gmail.com

Not: Selahattin Bey' in Arnavutluk'taki faaliyetleri bir başka yazı konusu olarak ele alınacaktır.

Kaynakça, Halil Özcan, Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri (1920-1938), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2011.

Atatürk Diyor ki...

"Kapitalizm sadece falan ve filan devletlerin düşmanı değildir.

Bilakis bütün dünyanın, bütün milletlerin müşterek düşmanıdır...

Bu zalim de başarılı olmak için arada sırada müracaat ettiği muharebeler yegâne kuvvetleri, yegâne silahları değildir. Bankalar, sendikalar

onun en kuvvetli silahlarıdır. Ve bütün milletleri bu silahla mağlup eder.

Memleketimize bakınız: rejiler, Duyunu Umumiye'ler, kapitülasyonlar, şimendiferler, limanlar, gemiler, bankalar, ticaret evleri, bütün bu kurumlar, Avrupa kapitalizminin bizi mahvetmek için senelerden beri kullandığı iblisane bir makinanın parçalarıdır.

Bize bugün hudut itibariyle dünyanın en güzel, en hayale sığmaz sulh şartlarını verseler, kapitalizm dolabı memlekettten bugünkü şeklinde kaldığı takdirde mahvımız muhakkaktır. Hatta değil böyle, bu şeytan makasının dörtte biri bile mevcut olsa, bizim için hayat imkânı yine tassavur edilemez. Zenginlerimizi dolandıran o, fakirlerimizi soyan o.

Kapitalizm sadece bizim gibi zayıf milletler arasında değil, bilakis bizzat kapitalist memleketlerde de aynı derecede tahripkar ve insanlık düşmanıdır."

M. K. Atatürk 20 Temmuz 1920

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

ATATÜRK VE KURDUĞU ÇİFTLİKLER

Hemen hemen herkes bir arsa veya tarla alacağı zaman en verimli toprağı ister. Hele üzerinde tarım yapacaksa ve çiftlik kuracaksa, alacağı arazinin verim ve nitelikleri yönünden araştırma ve ölçümler yaptırır. Üzerinde bitki yetişmeyen toprağı hiç kimse istemez. Verimli, bakımlı, üzerinde bitki, ağaç bulunan ve bol mahsul veren topraklar tercih edilir. Bu değışmez bir kuraldır ve hiç kimse de yadırgamaz. ►►

Ancak Atatürk'ün bu konudaki düşüncesi ve seçimi farklıdır.

Atatürk'ün, tarım üretimi ve orman yapmak amacıyla seçilecek araziler için koyduğu kural; bu yerlerin eskiden beri üzerinde üretim yapılan, ekilip biçilen topraklar değil, arazi koşullarının çok kötü olduğu ve üzerinde tarım yapılmayan hatta yapılamayan yerlerden olmasıdır. Bu suretle, bakımsız, çorak ve hatta bataklık arazi ıslah edilecek, üzerinde üretim yapılacak ve bu çalışmalar birer örnek olacaktır.

Bu şekilde kurduğu yerlerden biri, Ankara'da; Balgat, Yağmurbaba, Çakırlar, Macun, Tahar, Güvercinlik, Etimesgut bölgelerini kapsayan, yoz

madığı, çorak ve ağaçsız bir arazi bulmalarını” ister. Kendisine, daha sonra AOÇ olacak, yoz ve bakımsız yer gösterildiğinde:

“İşte istediğimiz yer böyle olmalıdır. Ankara'nın kenarında hem bataklık hem çorak hem de fena bir yer. Bunu biz ıslah etmezsek kim gelip ıslah edecek?” demiştir.

Bu çorak ve verimsiz topraklarda değil insan, bir canlı, ağaç ve bitki bile yaşayamaz denilen yerde; üzeri ağaçlarla, ormanlarla, fabrikalarla, eğitim ve üretim tesisleriyle kaplanan, gezi, dinlenme alanlarıyla dolan; Atatürk Orman Çiftliğini kurmuştur. Atatürk Orman Çiftliği, halen yaşamakta olduğumuz başlı başına bir efsanedir.

Aynı yıllarda kuruluş çalışmalarını başlattığı bir başka çiftlik

Atatürk Orman Çiftliği, halen yaşamakta olduğumuz başlı başına bir efsanedir.

ve bataklık alanda “Atatürk Orman Çiftliği” olmuştur. Atatürk, 1925 yılı başlarında, ülkenin önde gelen ziraatçilerini çağırarak, bir çiftlik kurmak istediğini ancak kendisine “üzerinde tarım ve üretimin yapıl-

“Silifke’de Tekir Çiftliği’dir.” Zorlu arazi koşullarına sahip olması nedeniyle bakımsız kalan ve terk edilen bu yerde, yaklaşık olarak bir sene sonra, bir çok çalışan ve tarım makineleri ile hasat yapılmaktaydı.

Türkiye’de ilk traktörün Atatürk eliyle kullanıldığı çiftliklerden biri burasıdır. Tarımsal ve hayvansal yeni ürün ve türler ile damızlık hayvanlar, bu çiftlikte denenerak üretilmiş ve tüm ülkeye dağıtılmıştır. Uygulamanın en çarpıcı yönlerinden biri, bu yerde, çevre köylülerinin eğitimi için bir de Bölge Ziraat Okulu yaptırmış olmasıdır. Bu okulun zemininde seramik kaplandığı ve duvarlarında sfenks çalışmalarının bulunduğu yolunda bulgulara erişilmiştir.1936 yılında bulgulara erişilmiştir.1936 yılında kooperatif haline getirilen “Tekir Çiftliği Tarım Kredi Kooperatifi’nin” bir numaralı üyesi de Atatürk olmuştur.

Yine bu yıllarda bataklık ve verimsiz alanların ıslahı amacıyla, “Tarsus’da Piloğlu” ve “Adana Dörtöl’da Karabasamak” çiftliklerini kurdu. Çiftliklerin kurulması için özellikle seçilen verimsiz ve bataklık arazi ıslah edildi. Narençiyeye ağırlıklı Dörtöl çiftliğinde; portakal, limon, turunç, greyfurt ve muz üretimi yapıldı. Tarsus’da kurulan çiftlikte üretimde ağırlığı hububat taşımaktaydı.

Bu önemli çalışmaları 1929 yılında, üzeri yüksek evsafli zeytinlikler ile donatılan “Baltacı Çiftliği”

Atatürk, Orman Çiftliği arazisini denetliyor.

ve “Millet Çiftliği” olarak iki bölümden oluşan “Yalova Çiftliği” izledi ve bu yer, Atatürk’ün en bilinen “Yürüyen Köşk” efsanesinin yaşanmasına neden oldu.

Kurulan bu çiftlikler yalnızca birer çiftlik alanı değil, adeta birer küçük ülke gibi düşünülmüş ve donatılmıştı. Çiftliklerin içinde; üretim alanlarının yanı sıra, fabrikalar, okullar, lojmanlar, konser salonları, eğlenme ve dinlenme alanları gibi her türlü temel

Atatürk örnek olarak kurduğu bu çiftliklerle, en elverişsiz koşullarda bile çalışıldığı takdirde başarıya ulaşılacağını göstermiştir.

üretim, eğitim amacına yönelik sosyal, kültürel, ticari alanlar da düşünülmüş ve yapılmıştı.

Atatürk, örnek olarak kurduğu bu çiftliklerle, en elverişsiz koşullarda bile çalışıldığı takdirde başarıya ulaşılacağını göstermiştir. Tarım, ziraat, yerli üretim ve

Atatürk: Gerçek fetihler yalnız kılıçla değil sabanla yapılandır.

ekonomi konusundaki düşüncelerini ise 16.3.1923 tarihinde Adana'da çiftçilerle yaptığı konuşmada şu şekilde ortaya koymuştur:

“Efendiler; kılıç kullanan el yorulur ama saban kullanan kol, gün geçtikçe daha güçlenir ve güçlendikçe daha çok toprak ele geçirir. Çünkü milletleri vatanlarında karar kılmanın en önemli

aracı sabandır. Onun için, gerçek fetihler yalnız kılıçla değil sabanla yapılandır.”

Atatürk 1925 yılından başlanarak 13 yıl içinde, tarım ve ziraate uygun olmayan topraklarda, kendi kişisel birikim, gayreti ve emeği ile meydana getirdiği çiftlikleri, 11.06.1937 tarihinde Trabzon'dan Başvekâlet'e yazdığı mektupta millete hediye ettiklerini bildirdi. Atatürk, tüm çiftliklerinin, hazineye yani Türk Milletine, Devletine hediye istek ve iradesini içeren mektubunda: *“Malum olduğu üzere, ziraat ve zirai iktisat sahasında fennî ve amelî tecrübeler yapmak maksadıyla muhtelif zamanlarda memleketin muhtelif muntikalarında müteaddit çiftlikler tesis etmiştim... Tasarrufum altındaki bu çiftlikleri bütün tesisat, hayvanat ve demirbaşları ile beraber hazineye hediye ediyorum.”* diyordu. •

erdemakyuzbd@gmail.com

Atatürk'ün 18 Mart 1923 Tarsus'ta Çiftçilerle Konuşması

“(...) Vatan en çok sizin emeğinize istinat ettiği halde en az bahtiyar ve mes'ut olan yine sizdiniz. (...)

Sizi ya harb olunca, ya hazinelerini doldurmak lâzım gelince hatırlarlardı. (...)

Hepinizin malûmudur ki, milletin ekseriyeti sizlersiniz ve yine malûmunuzdur ki, memleketimiz şu iki şeyin memleketidir biri çiftçi, diğeri asker. Biz çok iyi çiftçi ve çok iyi asker yetiştiren bir milletiz. İyi çiftçi yetiştirdik: çünkü topraklarımız çoktur iyi asker yetiştirdik: çünkü o topraklara kasteden düşmanlar fazladır. O toprakları sürenler, o toprakları koruyan hep sizlersiniz. Bundan sonra da daha iyi çiftçi ve daha iyi asker olacağız. Lâkin bundan sonra asker oluşumuz artık eskisi gibi başkalarının hırsı, şan ve şöhreti, keyfi için değil, yalnız ve yalnız bu aziz topraklarımızı muhafaza etmek içindir. (...)

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 17

Ali Fuat (Cebesoy) Paşa Batı Anadolu Kuvay-ı Milliye Komutanı!

Efendiler,

Önceden de bildirdiğim üzere, Ali Fuat Paşa'ya, Kongre tarafından "Batı Anadolu Kuvay-ı Milliye Komutanı" unvanı verilmişti ve o da; bu unvan adıyla, Kongre adına bazı kararlar ve önlemler almıştı.

Paşa, Eskişehir ve çevresi bölge komutanlığına Süvari Yarbayı Atif

Bey'i, Afyonkarahisar ve Çevresi Bölge Komutanlığı'na da 23.

Ali Fuat Paşa

Tümen Komutanı Ömer Lütfi Bey'i atamıştı. Bu tümen ile Anadolu'ya geldiğimiz daha ilk günlerinde ilgilenildiğini o günlerle ilgili konuşmalarım sırasında söylemiştim.

İstanbul Hükümeti, Fuat Paşa'nın yerine Hamdi Paşa'yı atamış ve

göndermişti. Hamdi Paşa Eskişehir'e kadar geldi. Orada kendisine 16 Eylül 1919'da İstanbul'a dönmesi gerektiği bildirildi.

İngilizler, Eskişehir Bölgesi Kuvay-ı Milliye Komutanı olan Atıf Bey'i tutuklayıp İstanbul'a gönderdiler.

Kuvay-ı Milliye Komutanı olan bir kişinin kendini kolaylıkla düşman eline düşürmeyecek önlemleri almış olması gerekirdi. Bu konudaki dikkatsizlik ve gerekli önlemlerin alınmamış olması, kendisini kurtarmak için uzun süre üst üste girişimlerde bulunmamızı gerektirdi.

Bilirsiniz, o sırada Eskişehir'de İngiliz birlikleri vardı. Fuat Paşa, toplayabildiği Kuvay-ı Milliye ile birlikte Eskişehir'e yakın Cemşit denilen yere gitmişti. Eskişehir'in çevresini uzaktan sardı.

Eskişehir'de bulunan İtilaf Kuvvetleri Komutanı General Solly Flood'un, Fuat Paşa'ya gönderdiği bir mektupta kullanılan deyimler ve Kuvay-ı Milliyemizi niteleyişi, komutanlarımızın ve Kuvay-ı Milliyemizin yüksek şeref ve onurlarına karşı bir saldırı sayıldığından ve adı geçen generalin hak ve yetkisi dışında

görüldüğünden, bu konu üzerine İstanbul'da bulunan İtilaf Devletleri siyasal temsilcilerinin bir muhtıra ile dikkatleri çekilmişti.

25 Eylül 1919 günü General Solly Flood'un Fuat Paşa'nın yanına gönderdiği bir kurul, -ki bir kurmay binbaşı ile Eskişehir'deki İngiliz Kontrol Subayı'ndan meydana gelmişti- bundan böyle ve artık İngilizlerin içişlerimize ve ulusal hareketimize asla karışmayacaklarına dair söz verdi.

Bu sıralarda İngilizler, Merzi-fon'da bulunan kuvvetlerinin geriye alınmasına memnun olup-olmayacağımızı sormuşlardı. Elbette pek memnun olacağımızı bildirmiştik. Gerçekten oradaki kuvvetlerini bütün ağırlıkları ile birlikte, önce Samsun'a çektiler. Sonra oradan

da İstanbul'a götürdüler.

Eskişehir'de üstünlük sağlandıktan sonra, Fuat Paşa'yı Bilecik ve Bursa dolaylarına göndermeyi düşünüyorduk.

Konya Valisi İstanbul'a Kaçıyor ve Konya Halkı da Artık İstanbul'u Tanımıyor!

Konya'da vali bulunan Cemal Bey, Ferit Paşa Hükümeti'nin önemli bir dayanak noktası durumundaydı. Konya'da Ordu

General Solly Flood

Müfettişi olan Cemal Paşa'nın İstanbul'a gidip geri gelmemesi, orada bulunan Kolordu Komutanı Selahattin Bey'in kararsızca davranışları ve sonunda habersizce İstanbul'a çekilip gitmesi, Konya ve çevresini, ne yazık ki, Vali Cemal Bey'in hükmü altında bırakmıştı.

Oraya, amacı yakından anlamış bir kişinin gönderilmesi gerekiyordu. Sivas'ta yanımda bulunan Refet Bey'in gönderilmesi uygun görüldü ve Refet Bey Konya'ya doğru yola çıktı.

Heyeti Temsilîye tarafından Konya'ya bir komutanın gönderilmiş olduğu haber alınınca; Konya'daki yurtsever kişiler canlanmış ve yeniden toparlanmaya ve birlik, beraberlik olmaya çalışmışlardı. Ancak Vali Cemal Bey önceden bir uygulamada bulunmuş ve cezaevinde ne kadar kanlı katil ve tutuklu varsa hepsini çıkarıp silahlandırmış ve kendisine bir kuvvet yapmıştı.

Konya'nın saygıdeğer halkı, bu alçakça davranışa karşı ayaklanarak, yurtseverliğin gerektirdiğini yapmaya karar vermiş ve bunu sezen Cemal Bey de, 26 Eylül 1919

günü İstanbul'a kaçmıştır. Bunun üzerine halk, belediye binasında kendi aralarında aldıkları bir kararın sonucunda Hoca Vehbi Efendi'yi vali vekilliğine getirmiştir.

Refet Bey'in Yersiz Talepleri!
Efendiler,

İlgi çekici bir noktadır; şimdi hatırıma geldi ve bunu yüksek heyetinizle paylaşmadan geçemeyeceğim.

Refet Bey'den, Konya'ya giderken, Sivas-Konya yolu üzerinde bir telgraf merkezinden gönderilen, özel bir telgraf aldım. Refet Bey bu telgrafında, Konya ve çevresinde başarılı olabilmek için kendisine İkinci Ordu Müfettişliği unvanı ve yetkisi verilmesinin gerekli olduğunu bildiriyordu.

Refet Bey, uzun bir süre sonra, Ankara'da bulunduğum sırada, Bolu ve dolaylarında başkaldıranların tepelenmesi için görevlendirildiği zaman da gönderdiği bir telgrafla da, halk üzerinde önemli etkisi olacağından söz açarak, kendisinin generalliğe yükseltilmesini benden istemişti.

O zamanlar Refet Bey'in gerek birinci ve gerek ikinci isteklerini yerine getirecek resmi görev ve

“Vali Cemal Bey önceden bir uygulamada bulunmuş ve cezaevinde ne kadar kanlı katil ve tutuklu varsa hepsini çıkarıp silahlandırmış ve kendisine bir kuvvet yapmıştı.”

yetkide bulunmadığımı açıklamaya gerek yoktu. Özellikle bunu Refet Bey'in çok iyi biliyor olması kuşku götürür müydü?

Refet Bey, bu isteklerini yerine getirmek için, benim İstanbul Hükümeti katında aracılık etmemi anlatmak istiyordu da denilemezdi. Çünkü dünyaca biliniyordu ki ben, ordu müfettişliğinden ve askerlikten çekilmiş olduktan başka, padişah ve İstanbul hükümetince kovulmuşum, bununla birlikte ben ve arkadaşlarım için idam fetvası verilmiş, bunun üzerine hükümetçe gerekli karar alınmış ve padişah tarafından da onaylanmıştı.

Efendiler,
Çalışmalarım, bir kongrenin

olmak için resmi ünvan ve yetki gerekli ise, aslında o, Benim kendimde de yoktu.

Başarı sağlamak için, içinde bulunduğum durum ve koşulların ne olduğu anlaşıldıktan sonra, benden

“...ben ve arkadaşlarım için idam fetvası verilmiş, bunun üzerine hükümetçe gerekli karar alınmış ve padişah tarafından da onaylanmıştı.”

resmi yöntemlere göre ünvan ve yetki talebinde bulunmanın yeri olamayacağı tartışma götürmez bir gerçektir.

Elbette Refet Bey'i Konya'ya görevli olarak gönderirken biz kendisine, amaca uygun olarak her türlü iş ve davranış için tam ve geniş yetki vermiştik.

Bunun kullanılması

ve uygulanması, onun yeteneğine ve gücüne bağlıydı.

Bütün bu gelişmeler ve daha niceleri yaşanırken ve yurdun dört bir yanında halkı çalışmaya ve ulusal örgütler kurmaya yöneltmek

seçtiği kurul yani heyeti temsiliye içinde, onun adına oluyordu. Ulusal çalışmalarda bulunmak ve özellikle bu konuda başarılı

için uğraşırken; İstanbul hükümetinin isteklerine hizmet eden kimi sivil örgütlerin baş yöneticilerinin, sözde ruhsal gözdağı veren telgraf-larını da alıyorduk.

Örneğin, Urfa Mutasarrıfı Ali Rıza adında biri, yaptıklarımızın İtilaf Devletleri'ne saldırı sayıldığını ve bu yüzden bütün Osmanlı ülkesinin İtilaf Devletleri askerlerinin işgali altına gireceğini, böylelikle Türk hükümetine son verileceğini, ilgililerle görüşerek öğrendiğini bildiriyor ve İstanbul hükümeti ile anlaşmamızı öneriyordu. Bu telgrafın, Mutasarrıf'a yabancılar tarafından yazdırıldığına kuşku yoktu. Buna, elbette gereği gibi karşılık verildi.

Amerikan Başkanı Adına General Harbord Sivas'a Geliyor!

Efendiler,

Hatırlarınızda olacağına inanıyorum ki ülkemizde ve Kafkasya'da inceleme yapmak üzere Amerika Hükümeti General Harbord'un başkanlığında bir kurulu Anadolu'ya göndermişti. Bu kurul Sivas'a da geldi.

22 Eylül 1919 günü General Harbord ile uzun uzadıya görüşmelerde bulunduk. General'e, ulusal

ayaklanmanın amacı, ulusal örgüt ve birliğin ortaya çıkış nedenleri, Müslüman olmayan azınlıklara karşı olan duygular, yabancıların ülkemizdeki yıkıcı propagandaları ve işleri üzerine geniş ve kanıtlı açıklamalarda bulundum.

Bunlara karşın General'in bazı beklenmedik sorularıyla da karşılaştım.

Örneğin: *"Ulus, düşünülebilin her türlü girişim ve özveride bulunduktan sonra da başarı elde edilemezse ne yapacaksınız?"* şeklindeki bir soru soruldu.

Verdiğim karşılıkta, yanlış hatırlamıyorsam, demiştim ki: *"Bir ulus varlığını ve bağımsızlığını korumak için düşünülebilin girişim ve özveriye yaptıktan sonra başarır. 'Ya*

başaramazsa!' demek, o ulusu ölmüş saymak demektir. Öyle ise, ulus yaşadıkça ve özverili girişimlerini sürdürdükçe başarısızlık söz konusu olamaz!"

Generalin sorduğu sorudan asıl amacın ne olabileceğini araştırmak istemedim. Ama verdiğim karşılığı onun da beğendiğini bugün yeri gelmişken söylemek isterim. •

cengizonalbd@gmail.com

**Gelecek Ay: İstanbul Yönetimi
Görüşme Talebinde Bulunuyor!**

General James Guthrie Harbord

Hakimiyeti Milliye

Devletin Güvenliği

Her canlı varlık gibi devlet de varlık ve gelişmesini sürdürrebilmek için kendisini, iç ve dış tehlikelere karşı korumak zorundadır.

Canlı varlıklar bir kısım enerjilerini sürekli olarak bu korunma faaliyetlerine ayırırlar.

Devletler için iç güvenliğin ve düzenin sağlanması doğrudan doğruya kendi egemenlik ve iradelerini ilgilendiren bir husustur. Dış güvenlik konusu ise; bu irade ve egemenliğin üstünde diğer bir kısım etkenlerin de etkisi altındadır. Bu itibarla uluslararası bir nitelik alan devletlerin dış güvenliği konusu sadece bir taraflı değil, birçok milletlerce ortaklaşa alınacak önlemlerle sağlanabilir.

Devletlerin güvenliği konusu dünya savaşından sonra, uluslararası ilişkilere tamamen hâkim bir şekil almıştır.

Son zamanlarda bu konu kadar, diploması dünyasını ve dünya kamuoyunu meşgul eden bir başka konu daha çıkmamıştır. Çevresinde

o kadar gürültüler kopan barış ve silahların sınırlandırılması hususlarının asıl zor yönünü hep bu güvenlik konusu oluşturmaktadır. Bu, sosyal veya siyasi nitelikte olsun, barış ve yaşam koşullarının doğurduğu bir sonuçtur. Gönüllerdeki barış isteğinin, barışa

Çevresinde o kadar gürültüler kopan barış ve silahların sınırlandırılması hususlarının asıl zor yönünü hep bu güvenlik konusu oluşturmaktadır.

büyük oranda destek sağladığı inkâr edilmemekle beraber, sadece bu yeterli değildir. Ayrıca bir de barışı sağlam temellere bağlayan maddi ve hukuki yaşam koşulları gereklidir. Siyaset dünyasının bugün için en büyük görevi, her devlet tarafından kabul

edilebilecek bu koşulları aramak ve uygulama alanına çıkarmaktır.

Devletlerin güvenliği konusu dünya savaşıdan önce başka esaslara ve anlayışlara tabi bulunmaktaydı. O zamanlar devletlerin güvenliği tamamen silahlar ve uzlaşmalara dayanması itibarıyla, güvenliğin başlıca dayanağı güç demektir. Her ne kadar savaş döneminden önce de barış istekleri

ve uluslararası anlaşmazlıkları barış yoluyla ortadan kaldırmak tamamen yok değilse de; bunlar, sağlam ve yaptırım uygulayacak bir teşkilata dayanmadığı için uygulamada etkileri pek o kadar hissedilmiyordu. Nitekim görülmüş ve yaşanmıştır ki; belirli büyük devletler dünya savaşının çıkmasına da engel olamadılar. Zaten savaşın, hangi şekilde olursa olsun, yasal ve hatta milletlerin gelişmesi için zorunlu olduğuna inanıldığı bir dönemde, “Güç” ten başka bir güvenlik aracı aramak akla gelmezdi.

Bunun için devletler güvenliklerini, sadece fazla miktarda silahlanma çaresiyle sağlayabileceklerine inandılar. Silahlanma düşüncesi ise, bir taraftan silahlanma yarısını, diğer taraftan da uzlaşmak zorunluluğunu doğurdu. Güç, sadece en iyi çare sayılınca, doğal olarak her devlet için amaç diğerlerinden daha güçlü olmaktır.

Devletlerin güç hakkındaki bu anlayışları aralarında müthiş bir silahlanma yarışına neden oldu. Silahlanma da; ülke içindeki bir takım etkenler ile ilişkili olduğundan, bir noktada durmak zorundadır. Bu noktaya ulaşan çeşitli devletlerarasında, güç bakımından, gene eşitsizlikler görülür. Buna da çare bulmak için sonuçta uzlaşma usulüne başvuru-

rulur. Bununla birlikte uzlaşma da silahlanma sisteminin doğal bir sonucundan başka bir husus değildir.

Silahlanma ve uzlaşma sistemlerinin ortaya çıkardığı ilişki şekli de siyasi denge esasıyla sonuçlanmıştır. Devletlerin başlıca amaçları gerek silahlanma ve gerekse uzlaşmalar imzalanması suretiyle, kendi güvenlik ve esenliklerine hizmet edecek bir denge şekli bulmaya yönelikti.

Doğal olarak böyle bir sistemde savaş da başlıca bir güvenlik ve savunma aracı olarak anlaşılabilir.

Güçün ve savaşın savunma ve gelişme aracı olarak anlaşıldığı bir dönemde ise, başka esaslar aramaya gerek görülmez.

Aranmış olsa bile La Haye Konferansları gibi olumlu bir sonuca varılmaz ve daima savaşa hazırlanan milletler için, 1914’te olduğu gibi, savaş da bir gün bütün dehşetiyle kendini gösterir.

Ancak Dünya Savaşı (I. Dünya Savaşı), savaşı yenmiş ve savaş düşüncesini çok güçsüz düşürmüştür.

Güç anlayışının aldığı yeni ve karışık şekli, devletleri varlık ve gelişmeleri için başka güvenlik çareleri aramaya yöneltmiştir.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
26 Ekim 1929

Gücün ve savaşın savunma ve gelişme aracı olarak anlaşıldığı bir dönemde, başka esaslar aramaya gerek görülmez.

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol - (Yazamadıklarım -1991)

Devlet Sırrını Haber Yaptık

Şifre dairesinden cebimde birinci derece devlet sırrıyla çıkıp koridorda yürümeye başladığım an, koridorun solundaki odalardan birinin kapısı açıldı ve...

Dışişleri Bakanlığı'nın bir üst düzey görevlisi, genç ve son derece güzel bir kızla birlikte odadan çıktılar.

Adamcağız, benim şifre dairesinden çıktığımı gördüğünden midir, yoksa, pazar günü dairede kimsenin olmasından yararlanıp odasına aldığı sevgilisiyle çıktığını benim gördüğümünden midir

bilemem, bir anda şaşırды, ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemedi.

Elini, kızın omuzlarından çekti ve başını öte yana çevirdi. Ben de başımı başka bir yöne çevirdim ve koridorda yürümeye devam ettim.

Amerika'nın Ankara Büyükelçisi Hare'in, Başbakan İnönü'yle yaptığı son derece gizli ve son derece önemli görüşmenin özeti bir gün sonraki Milliyet'te yayımlanınca, Selim Sarper beni evimden arayıp yatağımdan kaldırdı.

Selim Sarper:
*“Ne zaman çıkıyorsun evden?
Hazırsan, gazeteye gitmeden önce hemen köşke gel...”*

“Ne zaman çıkıyorsun evden?” diye sordu. “Hazırsan, gazeteye gitmeden önce hemen köşke gel...”

Daha yüzümü bile yıkamamıştım.

“Şimdi çıkmak üzereydim,

efendim” dedim. “Hemen geliyorum.”

Selim Sarper beni, Hariciye Köşkü’nün bahçesinde bekliyordu. Birlikte yürümeye başladık bahçede.

“Bugün Milliyet’teki o haber ne öyle” dedi. “Nereden aldın o haberi?”

“Hık” etim, “mık” etim. Sarper’in sorusunu yanıtlamadım.

“Bu işin sonu çok kötü olacak” dedi. “İsmet Paşa sabah telefon etti. Saat on birde beni makamında beklediğini söyledi. Ben ne söyleyeyim şimdi Paşa’ya?”

“Yine “hık” ettim, “mık” ettim ve... O sabah biraz “limoni” bir durumda ayıldım Sarper’den.

Öğleden sonra, Devlet Bakanı Turhan Feyzioğlu çağırıdı beni makamına.

“Selim Sarper’in seni ne kadar çok sevdiğini hepimiz biliyoruz” dedi. “Biliyorsun, ben de çok severim seni. İsmet Paşa da çok severim. Bu haberi sana Sarper’in verdiğini itiraf et de, İsmet Paşa’yı rahatlatalım...”

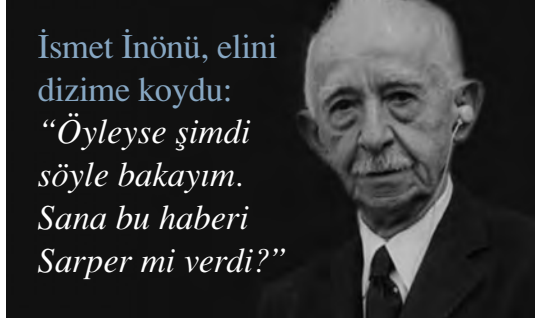
“Vallahi de, billahi de Sarper vermedi, Beyefendi” dedim.

Turhan Feyzioğlu, o günlerde “İsmet Paşa’nın gözbebeği” durumundaki Selim Sarper’e, itiraf edeyim, hafiften hafiften bozuluyordu.

“Amerika’yla buğday anlaşmasının Paris’te Sarper’in katıldığı bir görüşmede çözümlendiği bölümünü

bir de başa almışsın haberde” dedi. “Bak Mete, bu haberi kişisel reklamı olsun diye Sarper’in verdiği gün gibi ortada... Bu gerçeği açıklarsan, mesele kalmayacak. Çünkü Paşa, başka bir şeyden kuşkuluyor. (Devletin en gizli evraklarını teslim ettiğimiz memurlarımıza güvenmemiz mi gerekiyor acaba?) diyor ve böyle bir ihtimalden çok üzülüyor.”

Turhan Feyzioğlu da ağzımdan laf alamadı. Bir gün sonra İsmet İnönü, Pembe Köşk’üne gelmemi emretti:

“Sarper bana yalan söylemez” dedi İnönü. “Bu haberi sana kendisinin vermediğini söylüyor. Sen bana yalan söyler misin?”

“Bunu nasıl sorarsınız, Sayın Paşam?” dedim, “Ben size yalan söyleyebilir miyim? İstesem bile beceremem böyle bir şeyi.”

İsmet İnönü, elini dizime koydu: “Öyleyse şimdi söyle bakayım” dedi. “Sana bu haberi Sarper mi verdi?”

“Namusum üzerine yemin ederim* ki, Sayın Sarper vermedi, Sayın Paşam” dedim.

“Tamam öyleyse” dedi, “Ben şimdi sütlü kahve içeceğim... Sana da yapınlar mı bir tane?”

“Yapınlar, Paşam.”

“Bir de Yeni Harman sigarası yak, dumanını burnuma doğru üfle... Doktorlar sigarayı yine yasakladılar amma, kokusunu yasaklamadılar.”

Ben, istesem de, İsmet Paşa’ya yalan söylemeyi beceremezmişim ha?

Pöf! Alın işte görün, nasıl da söyleyebildim:

“Ben hayatımda ağzıma sigara koymadım, Sayın Paşam” dedim.

Ve bu “yalanım” sayesinde, İsmet Paşa’nın karşısında sigara içmek saygısızlığında bulunmaktan kurtarabildim kendimi.

Üç gün sonra, Dışişleri Bakanlığı Hukuk İşleri Dairesi Başkanı Büyükelçi Cemal Yeşil’in daveti üzerine, Bakanlık’a gittim. Büyük bir masanın arkasında oturan Cemal Yeşil’in sağında ve solunda, bakanlığın üst düzey yöneticisi oturuyordu. Üst düzey yöneticilerinden biri, pazar günü odasından sevgilisiyle çıkarken, benim, şifre dairesinden çıktığımı gören yöneticiydi. Cemal Yeşil, Milliyet gazetesinde pazartesi günü yayınlanan haberle ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bir soruşturma açıldığını söyledi ve yanındaki iki kişinin, soruşturma kurulu üyeleri olduklarını açıkladıktan sonra, kendinin de, bu kurulun başkanı olduğunu bildirdi.

“Şimdi bize lütfen söyleyin” dedi. “Bu haberi kimden aldınız?”

Pazar günü koridorda yüz yüze geldiğimiz üst düzey yöneticiyle bir ara gözlerimiz birleşti.

“Özür dilerim, efendim,” dedim. “Bu sorunuza cevap vermek, mesleğimin kuralına aykırı düşer. Sorunuza maalesef, cevap veremeyeceğim.”

Cemal Yeşil, önündeki bir kanunun, önceden işaretlediği bir maddesini gösterip okudu:

“İşte görüyorsunuz maddeyi” dedi. “Cezasını da yanında belirtiyor. Birinci derece devlet sırrını açıklamanın cezası, 28 yıl haptistir.”

Soruşturma Kurulu’nun, pazar günü karşılaştığımız üyesinin yüzüne bir kez daha baktım. İçimden, “Bana ne soruyorsunuz, siz söylesenize?” diye geçirdim. “Haberi nereden aldığımı, gözlemlerinize gördünüz.” Adamcağız, içimden söylediklerimi sanki duymuş gibi, “Aman, aman ha..” dercesine bir yalvarışla baktı yüzüme.

Soruşturma Kurulu, bu konuda konuşmayacağımı anlayınca, beni serbest bıraktı.

Ertesi gün, Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı, TRT eski Genel Müdürü Doğan Kasaroğlu telefon etti:

“Meteciğim, hemen cemiyete kadar gelebilir misin?” dedi. Dışişleri Bakanlığı Hukuk İşleri Dairesi Başkanı Sayın Büyükelçi Cemal Yeşil, şu anda cemiyetimizdeler. Biz de Cemiyet Yönetim Kurulu üyeleri arkadaşlarla toplandık ve Sayın Yeşil ile senin meseleni görüşüyoruz.

Seni de rica edeceğim buraya kadar.”

Büyükelçi Cemal Yeşil, haberi nereden aldığını açıklamam için Başkan Doğan Kasaroğlu'nu sıkıştırmıştı meğer.

Mesleksel yaşamı süresince, mesleği konusunda da, meslek arkadaşlarıyla ilgili konularda da en küçük bir ödün vermemesiyle tanınan Doğan Kasaroğlu, büyükelçiye yaptırmadan bir göz attı bana:

“Bak Mete” dedi “Sayın Büyükelçi, senin geçen günkü haberinin kaynağını öğrenmek istiyormuş. Bizden de, seni ikna edip haber kaynağını söylemeni sağlamamızı istiyor. Sen ne dersin?”

Başkan Kasaroğlu'nun karşısında gülmek için kendimi zor tuttum:

“Sayın Büyükelçi, beni mahkemeye verecekmış ve ben de 28 yıl hapse mahkûm olacaktım” dedim, “Size bu konuda söyleyeceğim tek şey şudur: Cemiyetimiz, 28 yıl süreyle cezaevine bana sigara getirmeyi taahhüt eder mi?”

Bıçakla kesilecek kadar katı bir yoğurt gibi başlayan toplantı, ayrına döndükten sonra bitti:

Cemal Yeşil'e bir fincan sade kahve ikram ettik ve cemiyet binasından, selâmetle uğurladık kendisini.

“Sarpersiz bir haftadan sonra Selim Sarper bir gün yine telefon etti:

“Bugün istifa ediyorum” dedi. “Haydi Bakanlık'a kadar gel de burada son bir kahve daha içelim.”

Kahvelerimizi içerken, Sarper, bir hafta içinde gerek Bakanlıkta, gerek Bakanlar Kurulu'nda olup bitenleri uzun uzun alattı.

“Üstelik İsmet Paşa bir de, Feridun Cemal Erkin'le flörte başladı” dedi. “İki gün sonra Kurban Bayramı tatilinde İsmet Paşa Abant'a gidiyor. Feridun Cemal Bey'i de davet emiş Abant'a.”

Selim Sarper, makam odasının kapısına kadar geçirdi beni.

“Seni suçlamıyorum” dedi. “Sakın üzülme.”

Birbirimizin yanaklarından öptük, ayrıldık.

* * *

İki gün sonra, İsmet İnönü'nün Abant tatilini izlemeye gitmek üzere evde bavulumu hazırlarken, telefon çaldı.

Dışişleri Bakanlığının şifre memuru arıyordu: “Şimdi gazeteden aradım, Abant'a gitmek üzere çıktığını söylediler” dedi. “Yahu Mete'ciğim, Sarper istifa ediyormuş. İstifası resmen bayramdan sonra açıklanacaktı. Feridun Cemal Erkin gelecekmiş yerine.”

“Evet, ben de duydum.”

“Mete'ciğim, sen benim meseleyi açabildin mi Sarper'e? Ayırılmadan önce, bir şey yapabilir mi acaba?”

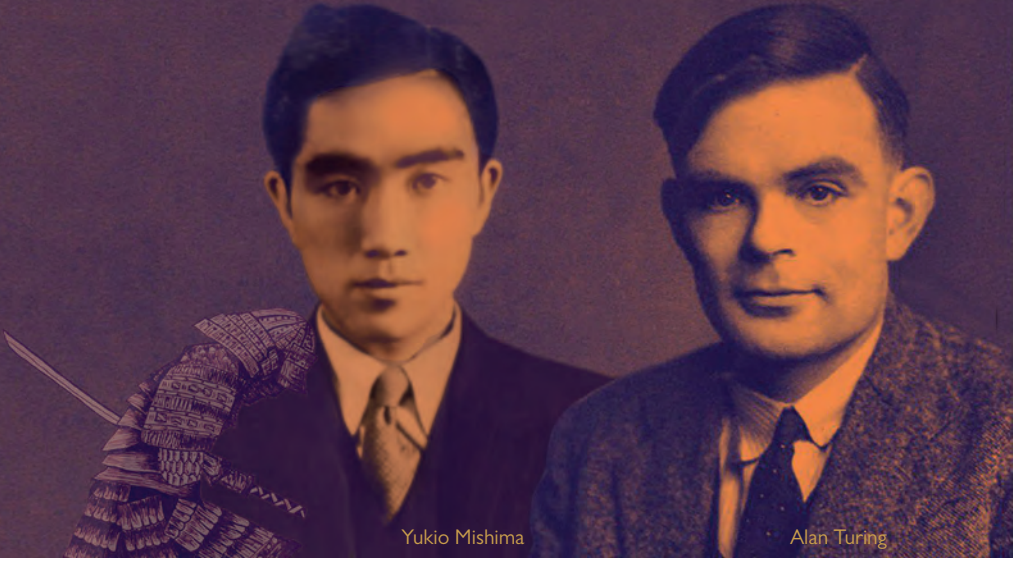
“Valla, açtım dersem yalan olur, abi” dedim, “Bu arada bir vakit bulup da söyleyemedim.”

Telefonu kapatmadan önce, son bir soru daha sordu:

“Peki,” dedi “Feridun Cemal Erkin'le nasıl aran?..” •

Japon Ölüm Sanatı **Seppuku** ve Homofobi Kurbanları **Alan Turing** ve **Yukio Mishima**

Yukio Mishima

Alan Turing

Tarih insan tuhaflıklarıyla dolu. Eski Mısır'da polisler yanlarında yardımcıları köpekleri ve eğitilmiş maymunlarıyla devriye gezerlermiş. Zanlının peşinde bir insan bir köpek ve bir maymunun tuhaf işbirliği! Maya'lar şaşkınlıkla gözleri Güneş tanrısının bir kutsaması sayarlarken, eski Roma'da çarpık burun liderlik vasfı sayılırmış.

Lider yapşınlar diye burnunu kırdıran var mıydı acaba?

Bütün bunlar doğru veya yalan bilemeyiz, ayrıca bunları yazanlar, söyleyenler orada mıydı? Hayır.

Yani sözün özü tarih böyle bir şey; peki efendim deyip geçiyoruz ama dinlemesi, okuması çok hoş. Ayrıca üzerinde tartışanların iddiacı halleri, inanç gibi tarihi cansiperane savunmalarını izlemek de çok eğlenceli.

Vikingler boynuzlu başlıkları sadece dini ayinlerde takarlarmış.

Devam edelim insan tuhaf-
lıklarına: Vikingler deyince devamlı kafasında boynuzlu metal, ağır başlıklarla dolaşan cengâver adamlar akla geliyor. Hep aklıma takılmıştır; ellerde o ağır savaş silahları, kılıçlar, gürzler, topuzlar kafada ayrı ağırlık, boynuzlu başlıklar, onca kilo ile üstlerinde nasıl ayakta durabiliyorlardı diye... Meğer iş öyle değilmiş; sadece dini ayinlerde takarlarmış o boynuzlu başlıkları.

Van Gogh aşkı uğruna kulağını koparmış derler ama bazı tarihçiler

bir kavga esnasında bir başka büyük ressam Paul Gauguin'in adamın kulağını kopardığını yazıyor. Bu da bir başka tuhaf tartışma konusu.

Kutup ayısının ciğerini yiyen insan hemen ölmüş, zira vücudu ciğerdeki aşırı A vitaminini kaldıramamış. Okuduğumun yalancısım, uyarıyorum.

Hoş içimden kaç kişi nereden kutuplara gidip de sonra kutup ayısına rastlayacak, hani rastlasa

ayıyı öldürmek kolay mı? Sonra derisini yüz, sıra ciğere gelene kadar açlıktan ölür insan. Saniyen ayı ciğeri yiyerek intihar etmeye karar verseysek kutup ayısına mı kaldık cins cins kendi ayılarımız varken. Ama bilgi bilgidir aklımızda bulunsun.

Sudan'daki piramit sayısı Mısır'dan

çokmuş! Malûm Kuşitler veya Kuş Krallığı, Sudan ve Güney Mısır'ın Nil Vadisi'nde yer alan Nübye'de kurulmuş eski bir krallıktır. Nübye'deki Kuşit egemenliği, Geç Tunç Çağı çöküşünden ve Mısır Yeni Krallığının dağılmasından sonra kurulmuş. Kuruluşu MÖ 785 lağvedilmesi MS 350'de. Demir Çağı'ndan Geç Antik Çağ'ı görmüş geçirmiş bir uygarlığın şimdiki haline bakın. Bu sürede piramit yapıp durmuşlar ama piramit deyince akla hep Mısır geliyor; yani "hakları yenmiş."

Nubiler, veya Nubailer şimdilerde, özellikle Aswan'da turistlere yönelik el işi ürünler satarak, turistik fellucaları işleterek geçimlerini sağlamaktaymışlar.

Kızılderililer, Nubailer ülkelerini kaybedince hediyeelik eşya dükkanıyla işi idare ediyorlar. Ne acıklı; kültürünü hatıra eşya yapıp satıyorsun!

İşte bu hediyeelik eşya satanların atalarını yaptıkları piramitler şu anda Sudan'da kalmış bulunuyor. Nil nehrinin ilk yerleşimcileri atalarının mezarlarını bile ellerinde tutamamışlar ama yok olmamışlar. "Kayıp Medeniyet" in kayıp insanları diyemeyiz, hâlâ Sudan ve Güney Mısır'da yaşıyorlar.

Ama Piramit rekorunu haksız yere Mısır'a kaptırmışlar. Ülkelere kaptıran insanların trajedileri kuşaktan kuşağa böyle geçiyor olmalı. Ülkeleri gitmiş, piramitler mi kalacak ellerinde? Bu da tuhaflığın acı kaderi.

İnsan tuhaflıklarından biri de 1912 de İngiltere Piltown'da bir insan kafatasının bulunmasıyla başlıyor. Kafatasının ilk insanlardan birine ait olduğu açıklanıyor ve fakat daha sonra bioloğlarla dalga geçmek isteyen muzip birinin orangutan çenesinin üzerine insan kafatası geçirdiği anlaşılıyor. Böyle

Nubailer şimdilerde, turistlere yönelik el işi ürünler satarak, geçimlerini sağlıyorlar.

Şaka amacıyla bioloğları yanıltma için yapılan Piltown kafatası.

bir şaka kimin aklına niçin gelir? Bir insan tuhaflığı daha...

Churchill'in ifadesine göre savaşı kazanmalarının en önemli nedeni Nazilerin şifresini kıran Alan Turing'in bu büyük başarısı idi. Şifreyi kırdıklarını belli etmemek için "Ultra" adını verdikleri kampanya ile yalan dolan uydurup Almanların İngilizlerin hiç bir şeyden haberleri olmadığını zannetmelerini sağlıyorlar ve şifrenin

kırıldığı Almanlar'ın akıllardan bile geçmiyor. Turing, ulusal bir kahraman, ama 1950'lerde eşcinsellik İngiltere'de suç olduğundan adamı hapse atıyorlar. Hapisten çıkıp bilimsel çalışmalarına devam edebilmek için önüne konulan hapis veya ilaçla hadım edilme seçeneğinden ikincisini tercih ediyor.

Alan Turing'in Surrey Üniversitesi'ndeki heykeli

Hadım edilme işleminden sonra iktidarsızlık, moral çöküntüsü sonunda siyanürle intihar ediyor. "İntihar etmedi kazaydı, başucunda bulunan ısırılmış elma tahlil edilmemiş" diyen de var.

Alan Turing'e eşcinsel olduğu için yapılan akıl almaz vahşet 1954'de ölümünden sonra vicdanları rahatsız etmiş olmalı ki bu sefer doğduğu eve plâka çakılıyor. Ölümünün 50. yılı olan 2007 Haziranı'nda Bletchley Parkı'nda

Surrey Üniversitesi'ne heykelleri dikilirken, Princeton Üniversitesi Mezunlar Haftalık Dergisi kendisini okul tarihinin 2. önemli mezunu ilan ediyor. Birinci mezun ABD eski başkanı kurucularından James Madison. Time dergisi ise Turing'i 20. yy'ın en önemli 100 kişisinden biri ilan ederken, BBC'nin ülke çapında araştırmasında 100

Kraliçe II. intiharından 60 yıl sonra 2013 yılında Alan Turing için "Kraliyet Affı" çıkardı.

Büyük Briton'dan biri arasında ilan edilen Turing, bu takdir ve övgülerden ne var ki haberi olmadan gururu kırılmış olarak göçüp gitti.

Bilgisayar biliminin kurucusu Turing'in, dürüst biçimde eşcinsel olduğunu açıkladığı için maruz kaldığı eziyet inanılır gibi değil. Nihayet 2009'un Eylül ayında hükümet adına Başbakan Gordon Brown, Turing'in eşcinsel olduğu için yargılandığı, mahkûm edildiği için resmi özür diliyor.

Turing'in faşizme karşı savaşta yapmış olduğu katkılardan dolayı onunla gurur duyduklarını ve minnetlerini sunarken Turing

gibi değerli bir insanın homofobi kurbanı olduğunu ve çok daha iyi muameleyi hak ettiğini açıkça ilan ediyor.

2013 yılında ise Kraliçe II. Elizabeth bilim adamına intiharından 60 yıl sonra “Kraliyet Affı” çıkarıyor; sanki kabahat yapmış gibi!

Ancak 2016’da “Turing Kanunu” ile eşcinsel olma suçundan hüküm giymiş herkes affediliyor ve eşcinsellik suç olmaktan çıkıyor.

Bütün bunlar insanlığın bir başka tuhaflığı değil de nedir ?

Gururuyla oynanan bir bilim adamına reva görülen bu insanlık dışı davranış nasıl düzeltilebilir? İnsanlığı benzeri eziyetlerden korumakla kimbilir belki ruhu şad olur olmuştur.

İnsan gururu uğruna neler yapabilir? Sizlere şimdi bu uğurda Japon Ölüm Sanatı’na sığınan “Seppuku” uygulayan, yani Hara Kiri yapan savaş sonrası Japon edebiyatının en etkili Yazarı Yukio Mishima’nın acıklı bir o kadar da tuhaf öyküsünü anlatmak isterim.

Yukio Turing’den farklı. Kendi seçimi olan bir yolda ilerlerken nasıl desteklenmiş olduğu işin tuhaf yanı.

Yukio Mishima yazarlıkta kullandığı takma ismi. Asıl ismi Kimitake Hiraoka ve 1925 doğumlu. Yazdıkları dünya çapında ilgi görmüş eserler, romanları

piyesleri takdir toplamış üretken bir yazar nasıl olur da halkı önünde “seppuku” kararı alır?!

Eserlerini incelediğimiz zaman Mishima’nın yazdığı trajedilerden kendisinde tuhaflık olduğunu sezmek imkânsız. Lâkin, okuyucu doktor değil ki yazarla ilgili okuduklarından bir

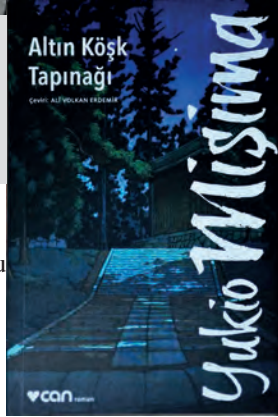
teşhis koyabilsin.

Altın Köşk Tapınağı adlı romanında anlam peşindeki bir rahip Kyoto’da gördüğü Altın Köşke öyle takıntılıdır ki bu güzellikten ruhunu arındırmak için köşkü yakar.

Karanlık bir eserin bir başka sahnesinde Amerikalı asker anlatıcıya hamile bıraktığı Japon sevgilisini karnından bıçaklaması karşılığında 2 karton sigara verir... Böylesi dünyaca ünlü çılgın hikayeleri var Mishima’nın.

Yukio mishima ve Altın Köşk Tapınağı adlı kitabı

Bazı çok büyük ama sorunlu yazarların intiharla sonuçlanan yaşamlarının eserleri yansımalarıydı? Yukio'nun seçimi, harakirinin arkasında yatan gerçek nedenler neydi; bu son hareketiyle ne yapmak istedi hâlâ bir sır.

Ancak görünen, harakiri nedeni başarısız bir darbe teşebbüsünde bulunması!

Bir yazar neden darbe teşebbüsünde bulunur, hem de 4 kişiyle sorusunun yanıtına gelince...

Efendim, Yukio geleneklerine bağlı bir adam. Üniversitede Japon geleneklerini, değerlerini korumak, İmparatoru komünist etkilere karşı savunmak maksatlı Samurai kodlarına bağlı bir manevi Tatenokai (Kalkan Birliği) kuruyor. Nerede? Üniversitede.

Bu birliği Yukio Mishima 5 ekim 1968'de oluşturuyor, öyle milattan önce filan değil. Üyeleri karate ve kılıç oyunlarında uzman. Sola karşı panzehir diye bu örgütlenme esasen destekleniyor; hatta jette uçmalarına bile izin veriliyor, yani gizli kapaklı bir yanı yok.

Derken, 1970 yılında Yukio Mishima'nın ve 4 üyenin bulunduğu bu örgüt, Japon Silahlı Kuvvetleri'nin Tokyo'daki kampına baskın düzenleyerek, komutanı koltuğuna bağlıyor ve imparatorluk haklarının

yeniden düzenlenmesi için hazırladıkları manifestoyu ve diğer taleplerini okuduktan sonra lider Mishima, harakiri (seppuku) yaparak canlı yayın yapan kameraların önünde intihar ediyor. Arkadaşlarından biri de intiharı tamamlamak için Mishima'nın başını kılıçla kesiyor. Seppuku ayrıntılarını yazamıyacağım insan tuhaflığının daniskası olup kendini deşme tekniğini nasıl yapılır öğrenmesek de olur .

Yukio Mishima ve karısı

Yukio evli ve iki çocuklu. Bu sahneleri çocuklarının izlemiş olma ihtimalini düşünmek bile istemem.

Kendisinin eşcinsellik üzerine çokça kafa yorduğu hatta Bir Maskenin İtirafı romanının aslında otobiyografik bir çalışma olduğu edebiyat dünyasında konuşuluyor.

Kitabın kahramanı Kochan eşcinselliğini saklamak için ikinci bir kişilik edinir. Eşcinselliği tartışılmasın diye, özel hayatı ve çalışmalarına karışmayan ve kendisinden daha kısa boylu bir kadınla saygıya

dayalı bir evlilik yapar. (Yukio çok kısa boyludur.)

Gerçek hayatında Mishima'nın Tokyo Gay barlardan çıkmadığı ve romanı için "araştırma" yapmış olabileceği de konuşulanlar arasında

Kabuki ve Noh tiyatrolarında kadın rolüne çıkan erkeklerle dostluğu (onagata deniyor) ve yaşadığı aşklar meçhul değil. Hatta Amerikalı akademisyen, yazar arkadaşı Faubion Bowers Mishima'nın kadın rolündeki erkeklerle

Mishima'nın seppuku sahnesi

yaşadığı ilişkileri "bir kadınla olmak gibi" diyerek can sıkıcı bulduğunu bizzat kendisine anlattığını söylüyor.

Mishima nasıl bir psikolojiyle bu kanlı sonu kendine hazırladı. Hara Kiri esnasında fazla acı çekmesin diye başını kesmekle görevli "kaishakunin" başarısız olup işi bitiremeyince, görevi 2. yedek devralıp bitiriyor. Bu sefer ben niye beceremedim diye utancından birincisi hara kiri yapıyor! Kalkan

Birliği'nin geride kalan 3 üyesi yaka paça tutuklanarak olay yerinden götürülüyorlar. Neden daha önce mani olunmamış, müdahale edilmemiş acaba?

Tarihin insan tuhafıkları bitmiyor... İnsanın başkalarına ve kendine bile uyguladığı eziyet, vahşetin altında yatan sorunlu kişilikler kadar toplumun bunları izlemek, okumaktan zevk alıyor olabileceği daha da ürkütücü ve korkutucu.

Bizim Cumhuriyetimiz kendisine yakışanı yapmakla sorumlu.

Tarihi okudukça binlerce defa daha Cumhuriyetimize sıkı sıkıya sarılmak geliyor insanın içinden. Ne seppuku, ne insanları cinsel tercihlerinden dolayı cezalandırmak bize uymaz.

Atamız meseleyi açık net ortaya koymuş; cennet ona ve silah arkadaşlarına mekan olsun. "...*Türk Milletinin tabiatına ve geleneklerine en uygun olan yönetim, cumhuriyet yönetimidir.*"

"*Cumhuriyet, yeni ve sağlam esaslarıyla Türk milletini emin ve sağlam bir istikbal yoluna koyduğu kadar, asıl fikirlerde ve ruhlarda yarattığı güvenlik itibarıyla, büsbütün yeni bir hayatın müjdecisi olmuştur.*"

"*Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır.*"

Cumhuriyetimize bir kere daha sarılıyoruz. Saygıyla Efendim... •
necefugurlu@gmail.com

Otopsi
Cengiz Özakıncı

NAZİ ALMANYASI'NDA SOYKIRIM VE ZEHİRLİ GAZ

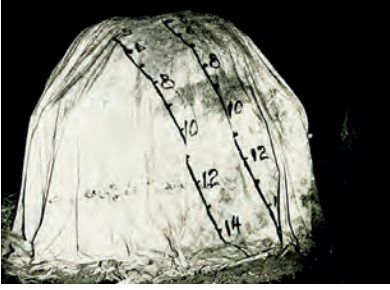
ZYKLON-B

“Zyklon”, 1880’lerde Amerika Birleşik Devletleri’nde Kaliforniya’da üretilen ve portakal vs. turunçgil ağaçlarını böceklerden arındırmakta kullanılan “hydrocyanic acid” gazının ticari adıdır. Bu gaz havadan daha hafif ve uçucu nitelikte olduğundan etkisini ancak sınırlı ortamlarda gösterebiliyordu. Bu nedenle portakal, limon vs.

1918’de Kaliforniya’da turunçgil ağaçları Zyklon (hydrocyanic acid) gazıyla böceklerden arındırılmadan önce gazın işlev görmeksizin uçup gitmesini önlemek üzere, çevreleri branda bezleriyle kapatılıyor.^[1]

Böcekleri öldürülmek üzere "Gaz Odası"na alınan bir ağaç.^[2]

"Zyklon", 1880'lerden başlayarak çoğu ülkede ziraatte, tarım alanında böcek öldürücü olarak kullanılmakla kalmıyor; devletlerin halk sağlığı kurumları, böceklerle taşınan bulaşıcı salgın hastalıkları önlemek üzere, bu gazı, gemilerin, ambarların, toplu taşıma araçlarının, trenlerin, vagonların, okulların, evlerin, otellerin, gemilerin dezenfekte edilmesinde kullanıyordu. Ülkeler gerek savaş gemilerini gerek yolcu gemilerini böceklerden arındırmak için belli aralıklarla "Zyklon" gazı kullanarak "fumigation" (tütsüleme) ve "delousing"

(bit öldürme) uygulamaları yapıyor; kapılar, percereler, bacalar tüm delikler sımsıkı kapatıldıktan sonra, bu gazı özel eğitimden geçmiş uzman görevliler, yine bu gazı özel korunma giysileri ve gaz maskeleri kullanarak ortamı böceklerden arındırma işlemini özel bir dikkatle gerçekleştiriyorlardı.

"Zyklon", Birinci Dünya Savaşı sürerken 1916'dan itibaren Fransızlarca ve 1918'de Amerika Birleşik Devletleri ve İtalya tarafından kimyasal silah olarak denenmiş ancak açık alana etkili olmadığı görülmüştü. Silah olarak kullanılan diğer zehirli gazlar toprak düzeyinde yayılarak hedef ordunun askerlerini etkilerken, havadan daha hafif olan "Zyklon" gazı yukarıya doğru yükselip atmosfere dağılıyordu.^[3] Havadan daha hafif ve uçucu olan "Zyklon" gazının savaş alanlarına atıldığında yukarıya atmosfere doğru yükseliyor olması,^[4] onun savaş alanlarında zehirli gaz silahı olarak kullanılmaya elverişli olmadığını göstermişti.^[5]

1918'de Nobel ödülü kazanan Alman Yahudisi kimyacı Fritz Haber, 1920'lerde Zyklon'u geliştirmiş; karışımına uyarıcı koku eklediği bu kimyasalı

Gaz maskeli görevliler güvertede gemiyi "Zyklon B" gazıyla dezenfekte etmeye hazırlanıyor.

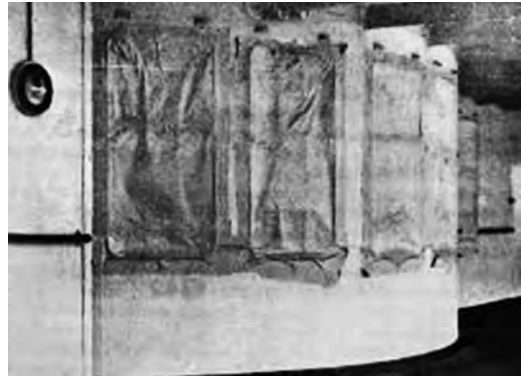
Bir gemi "Zyklon B" gazıyla dezenfekte edilirken, gaz maskesi bulunmayan kişilerin içeriye girmemesi için ölümcül gaz uyarısı asılır.

katı bir maddeye emdirmiş; böylece konserve benzeri teneke kutulara konulan bu kimyasal, 1924'te "Zyklon B" ticari markasıyla patent alınarak, böcek öldürücü ve dezenfektan olarak satışa sunulmuş^[6] ve pek çok ülkede giysilerin bittan arındırılması (ing: "delousing"); gemilerin, depoların, trenlerin, otellerin, okulların tütsülenerek (ing: "fumigation") dezenfekte edilmesinde kullanılmıştı.

"Zyklon B" gazı, ABD ve Avrupa'da hükümetlerce tifüs ve sıtma gibi bit, pire ve sinekler aracılığıyla yayılan hastalıklara karşı önlem olarak, giysilerde ve çeşitli ortamlarda bulunan bit, pire, sinek vs. böcek türünden hayvanları öldürmek üzere yaygın olarak kullanılıyordu. Örneğin İngiltere Sağlık Bakanlığı, 1930'da yayımladığı "Tıp ve Kamu Sağlığı Üzerine 60 No'lu Rapor"unda, gıdalardaki böceklerin, haşerelerin

yok edilmesinde giderek artan ölçüde "hidrojene cyanide", "hidrosiyamik asit" (Zyklon) gazı kullanılmasına ilişkin bilgiler veriyordu.^[7]

ABD Kongre belgelerinde "Zyklon B" olarak geçen "Cyanogen-Hydrocyanic Acid" in tarımda haşerat, böcek öldürmekte ve New York limanında gemilerin dezenfekte edilmesinde kullanıldığı belirtilmişti.^[8]

"Zyklon B" gazının kullanılacağı yerde bulunan kapı, pencere, baca vs. tüm delikler sınıksız kapatılır.

"Zyklon B" gazı, 1880'lerden 1940'lara dek 60 yıl boyunca Hitler Almanyası dahil ABD, İngiltere, Avrupa ülkeleri vs. pek çok ülkede tarım, ziraat, halk sağlığı alanlarında, insanlığı salgın ve bulaşıcı hastalıklarda kitlesel ölümlerden koruyucu bir kimyasal madde olarak kullanıldı. Ülkeler "Zyklon B"yi bu

Birinci Dünya Savaşı'nda zehirli gaz savaşına hazırlanan maskeli askerler.

amaçla alıp, bu amaçla kullandılar.

İlk kez 1941 yılı Temmuz ayındadır ki Naziler bu gazı insan öldürmekte kullanmaya başladı. Auschwitz'de bulunan 575 Rus savaş esiri ve 300 "iyileşmesi olanaksız hasta" tutuklu, Temmuz 1941'de, elbise ve eşyaların bit vs. böceklerden arındırılmasında kullanılan gaz odalarına sokulup "Zyklon B" gazı ile öldürülmüştü. Naziler Temmuz 1941'de denedikleri bu yöntemi, 1942 yılı Ocak ayından itibaren sıkça uygulayacak ve 1945'e dek üç yıl içerisinde çoğu Auschwitz'de olmak üzere bir milyonu aşkın Yahudi "Zyklon B" gazıyla öldürülecekti.^[9]

İkinci Dünya Savaşı sonunda

olarak dava dosyasında yerini alacaktı.^[10]

Fritz Haber (1868-1934)
1905'te kimya laboratuvarında.
(Bundesarchiv, Bild
183-S13651)

galip devletlerin Nüremberg'de kurdukları mahkeme Nazi ileri gelenleri, insanları "Zyklon B" gazı ile öldürmek suçundan yargılanırken, gazı üreten fabrika yöneticileri de suçlanacak; ve "Zyklon" kullanım kılavuzu kitapçığı, NI-9912 sayılı delil

Bu kılavuza göre:

"Zyklon B"nin raf ömrü, üretim tarihinden itibaren üç aydı; bu süre geçtikten sonra gaz bozunuyor, etkisizleşiyordu. Gazı uygulayacak kişilerin özel bir eğitimden geçirilmesi; herhangi bir gaz maskesi değil, bu gaza özgü "J" filtresi takılı maske ve özel koruyucu giysiler kullanma-

ları gerekiyordu. Bu gaz havadan daha hafif olduğundan kutusunun kapağı açıldığında yukarıya doğru yükseliyor ve ortamda açık bulduğu yerlerden uçup gidiyordu; bu nedenle gazın kullanılacağı yerlerde kapı, perçene, baca vs. varolan bütün delikler, dışarıya gaz sızdırmayacak biçimde sımsıkı kapatılmalıydı. Kapağı açılıp böylece bırakıldığında

A. For larger ships apply an equivalent to one volumetric measure (one gush) of cyanide gas to 100 g of water in the tank.

B. The provisions of this Order shall come into force at the expiration of three months after the date hereof.

C. This Order may be cited as "The Macthinon Mactin (Registered Control No. 1) Order 1929."

D. The Regulations Act, 1926 (No. 1) shall apply to the provisions of this Order as if they were made thereunder.

(1) A.B.V. v. B. (2) H. F. A. v. B.

Ministry of Health.

REPORTS ON PUBLIC HEALTH AND MEDICAL SUBJECTS, No.

THE EFFECT ON FOODS OF FUMIGATION WITH HYDROGEN CYANIDE.*

Hydrogen cyanide is being increasingly employed as a fumigant for the destruction of insects and vermin pests in food. Its advantages are absence of taste, free from injurious effects on textiles, metal-work and metals, high toxicity to insects and ease of removal subsequently by ventilation. On the other hand, the same gas is sufficiently strong to prove a warning that it is present in dangerous amounts especially as individuals vary in their power of detecting its presence by smell.

HYDROGEN EMPLOYED.—These were discussed in an earlier report (No. 11, H. by Stock and the author). The older "pot" method, in which the gas was generated by the action of acids on cyanide (in pot), is now superseded in most cases by liquid hydrogen cyanide. The name "Zyklon" is commonly applied to a mist of 80 per cent of methyl cyanohydrin and 10 per cent of methyl chlorohydrin is now transferred to liquid hydrogen cyanide subjected to kieselguhr or fumed earth, and applied in sealed tins in admixture with sufficient lathyrum (beta) iron-sulphate to act as a warning.

The liquid gas may be transported in steel cylinders if stabilised with a little acid, and it is also supplied in strong glass bottles with crown corks, and in tin drums with screw caps.

"Cyanogen" is a dry, grey-black powder consisting essentially of calcium cyanide, cyanamide and a little calcium carbide, which evolves hydrogen cyanide in moist air. Detonate tablets, which evolve the gas when heated, and a mist with aluminium chloride as an addition-product of ferric chloride and hydrogen cyanide (which is filtered by water) are also used.

RESIDUAL GAS IN FUMIGATED FOOD.—This depends on (1) strength of (2) duration of fumigation, (3) moisture content of food, (4) state of subdivision of food, (5) method of packing, and (6) subsequent ventilation.

In most of the published work the data are incomplete, since the concentration of gas used is usually recorded in terms of the weight introduced per unit of weight without correction for the capacity of the container, failure to produce gas at

* By Dr. G. W. Moore-Williams, Chemist at His Majesty's Stationery Office, and Alan Home, Kingston, London, W.C.2. Price 3d. net.

the eastern states is approximately 20 per cent. In general, the cases of the spotted fever type are distinctly more severe than those in the endemic typhus group.

Drs. Dyer, Runnitch, and Badger are to be congratulated on the attainment of such specifically clear-cut results, and it has been again demonstrated that the U. S. Public Health Service, through its National Institute of Health, has been alert in recognizing the importance of the problem of eruptive diseases of the virus group, and has been rewarded by the successful outcome of the experiments and observations undertaken.

REFERENCES

1. *Pub. Health Rep.*, 46: 324-330 (Feb. 13), 1931.
2. *Ibid.*, 46:449-450 (Feb. 27), 1931.
3. *Ibid.*, 45:450-450 (Feb. 27), 1931.

HYDROGEN CYANIDE FUMIGATION

THE increased use of hydrogen cyanide, which is our best method of destroying rats and vermin, for the disinfection of ships arriving from foreign ports as well as its use on land, has brought up some interesting questions which have been studied in England.*

The conclusions are that the absence of a pronounced taste or smell cannot be taken to show that the food is fit for use. Moist foods absorb more than those which are dry.

The fatal dose of hydrogen cyanide is set at 60 mg., and the permissible quantity has been fixed at from 40 to 50 mg. per 100 gm. It is reported that materials like dates, figs, bacon and sausages which contain from 278 to 890 p.p.m. were after ventilation lasting for a week consumed without ill effects, analyses showing as a rule less than 20 p.p.m. It appears that in foods which contain levulose, a cyanhydrin which is stable in the air and probably not toxic is formed. With dextrose, this is produced only in the presence of an alkali. When potassium cyanide is employed both form cyanhydrin. Certain foods do not deteriorate on exposure to this material, while tea, coffee, and tobacco are said to lose their flavor. Some fruits are injured, while others are not, oranges especially being unhurt, while vegetables

like skin, like cabbage, celery and lettuce, may be injured. Hydrogen cyanide on living plants is recommended for use, and as the material diffuses slowly into the soil in high concentration for effective times. It is more resistant than the higher plants and HCN is of value as a disinfectant.

of interferences, interference no. 54531,
 Fulton & Bowman v. Brogden & Trow-
 orange, record for Fulton & Bowman
 1929, cover-title, 1 + 118 p.
 FUMIGATION. See Cyanogen—Hydrocyanic
 acid gas—Zyklon-B—also District of Colum-
 bia.

İngiltere Sağlık Bakanlığı, 1930'da yayımladığı "Tıp ve Kamu Sağlığı Üzerine 60 No'lu Rapor"unda ticari adı: "Zyklon B" olan "hidrojene cyanide." (üstte) 1929 ABD Kongre Belgelerinde "Zyklon B" (altta)

1930 Amerikan Halk Sağlığı dergisinde "Hydrogen Cyanide Fumigation" ("Zyklon B" gazıyla dezenfekte.) (üstte)

yukarıya doğru yükselip tavana yığılacak olan gazın etkisini çabuklaştırabilmek için, kapalı ortam içinde her yere yayılacak biçimde dolaştırılması ve bunun için gaz odasında gazın her yere yayılmasını sağlayacak bir sirkülasyon düzeneği kurulmuş olması gerekiyordu. "Zyklon B"nin ortamdaki böcek vs.

"Zyklon B" gazını kullanmaya hazırlanan gaz maskeli görevliler.

Richtlinien für die Anwendung von Blausäure (Zyklon) zur Ungezieferverteilung (Entwesung).

Eigenschaften der Blausäure.

Blausäure ist ein Gas, das sich durch Ver-

flüchtigen Salzsäure

Siedepunkt: $+5^{\circ}\text{C}$.

Gefrierpunkt: -15°C .

Spez. Gewicht: 0,69.

Dampfdichte: 0,97 (Luft = 1,0)

Flüchtigkeit ist leicht verdampfbare

Flüchtigkeit: wasserhell, farblos

Geruch: eisenarutig, widerlich süßlich.

Außerordentlich großes Durchdringungs-

vermögen.

Blausäure ist im Wasser löslich.

Explosionsgefahr: 75 g Blausäure auf

1 eim Luft. (Normale Anwendung ca

8-10 g pro eim, daher nicht explosive).

Blausäure darf nicht mit offenem Feuer,

glühenden Drähten usw. zusammenge-

bracht werden. Es verbrennt dann lang-

sam und verliert vollkommen ihre Wir-

kung. (Es entsteht Kohlenäure, Wasser

und Stickstoff).

Giftigkeit für Warmblüter.

Blausäure hat fast keine Warnwirkung;

daher ist sie hochgiftig und hochgefähr-

lich. Blausäure gehört zu den stärksten

Giften. 1 mg pro kg — Körpergewicht ge-

nügt, um einen Menschen zu töten. Kinder

und Frauen sind im allgemeinen empfind-

licher als Männer. Ganz geringe Mengen

von Blausäure schaden dem Menschen

nicht, auch bei starker Atmung. Vogel

und Fische sind besonders empfindlich

gegen Blausäure.

Giftigkeit für Insekten

Die Wirkung der Blausäure auf Insekten

hängt nicht so sehr von der Temperatur

ab, wie die Wirkung anderer Gase; d. h.

wie wirkt auch bei kalten Temperaturen

(auch noch bei -2°C). Bei sehr hohen,

besonders bei Wännen und Lüssen sind

die Eier empfindlicher, als die Imagines.

Giftigkeit gegen Pflanzen:

Der Grad der Giftwirkung hängt ab von

dem Vegetationszustand der Pflanzen.

Halbschlaube Pflanzen sind weniger emp-

fänglich als weichlaubige Schimmelpilze

und Hausschwamm werden durch Blau-

säure nicht abgetötet.

Bakterien werden durch Blausäure nicht

verzehrt.

II. Anwendungsform der Blausäure.

Zyklon

ist die Aufsaugung eines Gemisches von

Blausäure und Reizstoff in einem Träger-

stoff. Als Trägerstoff verwendet man

entweder Holzfaserseiben, eine rothrau-

nekörnige Masse (Diagrit) oder kleine

blaue Würfel (Eero).

Der Reizstoff hat außer seinem Zweck

als Warnstoff noch den Vorteil, daß er

die Atmung der Insekten anregt. **Ent-**

wicklung der Blausäure und der Reizstoff

ist durch geringe Vermischung mit

Reizstoff des Zyklons 3 Mosale, Schädlinge

Dosen zuerst verbrauchen. Inhalt einer

Dose muß stets ganz verbraucht werden.

Flüssige Blausäure greift Polituren, Lacke,

Farben usw. an. Gasförmige Blausäure ist

unschädlich. Durch den Reizstoffzusatz

bleibt die Giftigkeit der Blausäure unver-

ändert; die Gefährlichkeit ist aber we-

sentlich geringer geworden.

Zyklon kann durch Verbrennen unschäd-

lich gemacht werden.

III. Vergiftungsmöglichkeiten:

1. Leichte Vergiftungen:

Schwindelgefühl, Kopfschmerzen, Erbre-

chen, Unwohlsein usw. Alle diese Anzei-

chen gehen vorüber, wenn man sofort in

die frische Luft geht. Alkohol setzt die

Widerstandsfähigkeit bei Blausäurever-

giftungen herab. Daher vor der Vergasung

keinen Alkohol trinken.

Man gibt: 1 Tablette Cardiazol oder Ver-

riscol, um Herztätigkeiten vorzubehalten,

gegebenfalls nach 2 bis 3 Stunden noch-

mal.

2. Schwere Vergiftungen:

Bei Blausäure fällt abgesehen zusammen

und ist bewirkt. Erste Hilfe: Frische

Luft einatmen; ab. Kleidung lockern.

Kübel in der Atmung. Leber in 1 m. 0,01 g.

Kampfer-Injektionen sind veraltet.

canlıları öldürmesi için içerideki ısının 5 dereceden yüksek olması ve gazın 16 saat ortamda kalması gerekiyor; ısı arttıkça bu süre 6 saate dek inebiliyordu. İşlem bittikten sonra ortamın gazdan arınabilmesi için 20 saat boyunca havalandırılması gerekiyordu.

2011'de Bianet sitesinde 1937-38 Tunceli Harekatı'na ilişkin olarak: "Zyklon B" Dersim için idealdi. O sarp Dersim dağlarına taşımak için idealdi. Ordunun kendisine zarar veremeyeceği kadar basit olmasıyla idealdi. Ucuzluğuyla idealdi. Kullanım kolaylığı açısından idealdi. Kapağını açıyor, mağaranın içine atıyorlardı. Dersimli kurbanlar mağaranın içinde,.. son nefeslerini alıyorlardı."^[11] satırlarını okuyunca, içimden gülmek geldi, ama gülemedim.

Yazar, "Zyklon B" gazının ilk önce kapağını gaz maskesi olmaksızın açan askerleri öldüreceğini;

Nazi ileri gelenlerinin Nürnberg yargılamasında NI-9912 nolu suç delili olarak kullanılan "Zyklon" gazının kullanma kılavuzundan bir sayfa.

"Zyklon B" havayla temas ettiği zaman gaza dönüşen bir kimyasaldır.

sonra yatay düzlemde yayılmayıp tavana doğru yükselerek mağaraların açık bulunan ağzından uçup gideceğini bilmiyor mu? “Zyklon B”nin havadan hafif olması nedeniyle zehirli gaz silahı olarak kullanılmadığını bilmiyor mu? Yazarın amacı Türkiye Cumhuriyeti’ni Nazilerden 4-5 yıl önce, 1937-38 Tunceli Harekatı’nda “Zyklon B” kullanarak ilk soykırımını yapmış devlet olarak suçlamak, karalamak, damgalamak... Biz böylelerini A. Lincoln’ün şu böylelikle yanıtıyoruz:

“Herkesi bir defa, bazılarını her zaman aldatabilirsiniz; ama herkesi her zaman aldatamazsınız.”

cengizozakincibd@gmail.com

Kaynakça:

- [1] Effective Farming, 1918
- [2] The Monthly Bulletin of State Commission of Horticulture, Sacramento, California, January and February, 1913. Volume II, Nos. 1 and 2. Injurious and Beneficial Insects of California, By E.O.Essig. s.330 vd.
- [3] Markus Schnedlitz, “Chemische Kampfstoffe: Geschichte, Eigenschaften, Wirkung.” GRIN Verlag, 2008. s. 13.
- [4] Wollheim Memorial, “Zyklon B: An Insecticide Becomes a Means for Mass Murder”, “Attempts by the French army to employ prussic acid gas in World War I (July 1917) at the front as a chemical agent of mass destruction proved to be a mistake in military terms. The prussic acid gas evaporated from grenades too rapidly to have any fatal effect.”
- [5] Edward M. Spiers, “The Gas War, 1915–1918: If not a War Winner, Hardly a Failure”: “The French hoped that the highly toxic blood gases, hydrogen cyanide (prussic acid)and cyanogen chloride, would become effective war gases, but these highly volatile substanceshad to be mixed with stabilizers, diluents and smoke-markers, and so lethal dosages proved difficult

“Zyklon B”, özel bir gaz maskesi ve özel “J” filtresiyle kullanılır.

“Zyklon B” kutusunun etiketi.

- to deliver.”
- [6] Wollheim Memorial, “Zyklon B”: An Insecticide Becomes a Means for Mass Murder”.
- [7] Morier-Williams, G. W., “Ministry of Health. Reports On Public Health And Medical Subjects, No. 60. / The Effect on Foods of Fumigation With Hydrogen Cyanide”, s.46.
- [8] Catalogue of the Public Documents of the Seventieth Congress and of All Departments of the Government of the United States for the Period From July 1, 1927, to June 30, 1929. United States Government Printing Office, Washington 1932. s.639 md. “Cyanogen”, s.929 md. “Fumigation.”
- [9] Paul Weindling, “Epidemics and Genocide in Eastern Europe, 1890-1945” Oxford University Press, 2000., s. 299, 300.
- [10] Nürnberg Yargılaması, Deliller, NI-9912 nolu belge.
- [11] Bülent Kale, “Fareler ve İnsanlar”, Bianet, 25.01.2011

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Cihangir Dumanlı

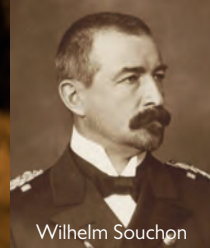
Ermeni Soykırımını Yoktur!

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1915 yılında Ermenilere soykırım uyguladığı yalanı özellikle diaspora Ermenileri tarafından gündeme getirilmekte, başta batılı ülkeler olmak üzere bazı devletler tarafından sahiplenilmektedir. Konu halen ABD Kongresinin gündemindedir. Tarihi gerçeklere tamamen aykırı olan bu yalanlar emperyalistlerin Türkiye'ye

bir siyasi baskı aracı haline getirilmiştir.

1915'de ne oldu?

Osmanlı imparatorluğu 29 Ekim 1914'te Alman Donanma Komutanı Souchon komutasındaki Osmanlı donanmasının Karadeniz'deki Rus donanma ve üslerine saldırması ile kendi inisiyatifi dışında bir emrivaki ile erkenden (kışın) savaşa girmiştir. Bu nedenle I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın ilk cephesi Doğu (Kafkas) cephesi olmuştur. >>

Wilhelm Souchon

İlk muharebeler niteliğindeki Köprüköy muharebelerinden sonra Enver Paşa komutasındaki 3. Ordu Sarıkamış'ı Ruslardan geri almak ve Rus ordusunu imha etmek amacıyla 22 Aralık 1914'de Sarıkamış harekâtı olarak bilinen taarruzî harekâtı başlatmıştır.

Sarıkamış'ta hava ve arazi koşulları çok çetindir. Buna rağmen ordumuzun lojistik hazırlıkları yeterli değildir ve ulaştırmada büyük zorluklar yaşanmaktadır. Bu harekâta ordunun kış koşullarına hazır olmaması;

olağanüstü şiddetli soğuk ve derin kar ve planlama hataları yüzünden ordumuz çoğu donarak ve tifüsten olmak üzere 100 bine yakın zayıt vermiş ve başarısız olmuştur.

Sarıkamış harekâtındaki başarısızlığın en önemli nedenlerinden birisi Ermenilerin vatandaşı oldukları Osmanlı devletine ihanet ederek Rus ordusu ile işbirliği yapmalarıdır.

1878 Berlin anlaşmasında bağımsızlık isteklerini kabul ettiremeyen Ermeniler terör örgütleri (Daşnak ve Hınçak) kurarak silahlanmış, 1882-1909 yılları arasında Rusya'nın desteği ile çoğu Doğu Anadolu'da olmak üzere 38 isyan çıkarmışlardır. Ermenilerin hiçbir vilayette çoğunluk olmamaları ve

Osmanlı İmparatorluğu'nun aldığı tedbirler karşısında isyanları başarılı olamamıştır. Ancak bu isyanların sonucunda Ermenilerle Müslümanlar (Türk ve Kürt) arasında büyük düşmanlık oluşmuştur. Ermenilerin bu isyanlardan çıkarıldıkları sonuç "İsyanlar için en

Sarıkamış harekâtındaki başarısızlığın en önemli nedenlerinden biri

Ermenilerin vatandaşı oldukları Osmanlı devletine ihanet ederek Rus ordusu ile işbirliği yapmalarıdır.

elverişli zaman Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşta olduğu zamandır" olmuştur.

İşte Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'na girmesi Ermenilere bekledikleri fırsatı vermiştir.

Savaşta Ermeniler

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girmesinden yararlanan Ermeniler bu savaşta;

- Zorunlu olduğu halde askere gelmemişler,
- Gelenler firar etmiş,
- Rus ordusundaki Ermeni gönüllü alaylarına katılmışlar,
- Rus ordusuna istihbarat ve kılavuzluk desteği sağlamışlar,
- Ordu geri bölgesinde isyanlar

çıkartarak sivil halka mezalim yapmış ve ordunun geri bölge emniyetini bozmuşlar,

■ Ordunun lojistik ve haberleşme hatlarını kesmişler,

■ Hasta ve yaralı konvoylarına saldırılar düzenlemiştir.

Bu durum zaten çok zor koşullarda üstün düşman kuvveti ile çatışan 3. Ordunun harekâtını daha da zorlaştırmış, zayıfların artmasına neden olmuştur. Ordunun idamesi ve başarısı için bu tür eylemlere

Ermenilerin sivil halka saldırıları ve ordunun lojistiğini engelleme çabaları devam etmiştir. Hafız Hakkı'dan sonraki Ordu Komutanı Mahmut Kamil Paşa 6 Nisan 1915'te Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya gönderdiği mesajda *"Orduyu besleyecek olan bölgenin ve menzil hatlarının geçtiği bölgelerde düşmanca unsurların bulunmasını ordunun yiyecek ihtiyacı ve emniyeti bakımından mahzurlu görüyorum."* diyerek *"Arzedilen bölgelerdeki Ermenilerin Suriye ve Musul bölgelerine sevk ve iskan edilmesine izin verilmesini"* teklif etmiştir.

Bu teklif hükümetçe uygun görülüş, 27 Mayıs 1915'de "Tehcir ve İskân Kanunu" çıkarılmıştır. Bu kanun ordu kolordu ve tümen komutanlarına bölgelerinde zararlı faaliyetleri görülenleri diğer bölgelere sevk ve iskan ettirme yetkisi vermiştir. Kanunda "Ermeniler" tabiri geçmemekte "zararlı faaliyetleri görülenler"

denilmektedir.

Kanunun uygulaması için çıkarılan yönetmeliklerde ve hükümet direktiflerinde tehcirden muaf tutulacaklar belirtilmiştir. Bu kriterlere uyan 300 bin kişi tehcirden muaf tutulmuştur.

Çıkarılan "Tehcir ve İskân Kanunu"nda

"Ermeniler" tabiri geçmemekte "zararlı faaliyetleri görülenler" denilmektedir.

son verilmesi askeri bir zorunluluk haline gelmiştir.

3. Ordu çok kayıp verip başarılı olamayınca yeni Ordu Komutanı Hafız Hakkı Paşa 4 Ocak 1915'de çekilme emrini vermiştir. Ordu çekilirken ve çekildikten sonra

Tehcir edilenlerin yol güvenlikleri, işeleri ve yeni yerlerinde sağlanacak imkânlar ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bütün bunlar araştırmacılara açık olan Osmanlı belgelerinde bulunmaktadır.

Devletçe alınan tüm önlemlere rağmen soğuk hava koşulları, yeterli yolların bulunmayışı, Kürt bölgelerinden geçenlere saldırılar, bu saldırıları önleyecek yeterli güvenlik güçlerinin bulunmayışı, salgın hastalıklar gibi nedenlerle yollarda ölen Ermeniler olmuştur.

Soykırım nedir?

Soykırımın suç olarak tanımı 1948 tarihli BM Soykırımı Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi ile yapılmıştır. Buna göre soykırım suçunun oluşması için ulusal, etnik, ırksal ve dinsel bir grubu tamamen veya kısmen ortadan kaldırmak kastı olmalıdır.

(Özel kasıt: suçun manevi unsuru)

Bu kasıtlı;

- Grup üyelerinin öldürülmesi,
- Ciddi bedensel ve zihinsel zararlar verdirilmesi,
- Yaşam şartlarının değiştirilmesi,

■ Doğumların engellenmesi,

■ Çocuklarının başka bir gruba verilmesi fiillerinin işlenmesi gerekmektedir.

tedir (suçun maddi unsuru).

Bir suçun oluşması için maddi ve manevi unsurlarının var olması gerekmektedir.

Soykırım Yoktur!

Çünkü:

1. Soykırım kastı bulunmamaktadır. Böyle bir kastın bulunduğunu gösteren tarihî bir kanıt bulunmamıştır.

2. Tehcirde muafiyetler tanınmıştır,

3. Savaş bölgesi dışındakiler tehciye tabi tutulmamışlardır.

4. Yollarda gereken güvenlik önlemleri alınmıştır.

5. Tehcir edilenler gittikleri yerlerde toplama kamplarında tutulmamış, hayatlarını ve soylarını devam ettirme imkânları sağlanmıştır.

6. Soykırım bir suç olarak 1948'de tanımlanmıştır. "Suçun

ulusal, etnik, ırksal ve dinsel bir grubu tamamen veya kısmen ortadan kaldırmak kastı olmalıdır.

ve cezanın kanuniliği” ilkesine göre 1948’de tanımlanan bir suçun 1915’de işlenmesi mümkün değildir. Kanun geriye yürümez.

7. Soykırım bir suç olduğuna göre, bu suçun işlenip işlenmediğine yetkili mahkemeler karar verebilir.

Yetkili mahkemeler dışında yabancı devlet organları soykırım yapıldığına dair karar veremezler. Bu güne kadar yetkili bir mahkeme kararı bulunmadığından soykırım suçu da yoktur.

8. Sevr anlaşması İngiliz Kraliyet Başsavcısı’na soykırım iddialarının soruşturulması görevini vermiştir. İstanbul işgal altında, bütün arşivler müttetiklerin elinde iken ve olası şüpheliler Malta’da sürgünde iken Başsavcı soykırım suçuna dair yeterli delil bulamamış, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

9. Tehcir esnasında Ermenileri koruma görevini ihmal eden görevliler cezalandırılmıştır.

10. Tehcir edilen Ermenilerin eski yerlerine dönmelerine izin verilmiştir.

11. Yabancıların tehciri izlemesine izin verilmiştir.

12. Türk vatandaşı Ermeniler bu gün dahi Lozan Antlaşması’nın sağladığı azınlık haklarından yararlanarak ülkemizde varlıklarını sürdürmektedirler.

13. Soykırım yoktur fakat tehcir ve iskân vardır. Bu da tamamen askeri zorunluluklardan kaynak-

lanmıştır. Kişiler Ermeni oldukları için değil; ordunun varlığını ve

güvenliğini tehlikeye soktukları için harp bölgesinden çıkartılarak ülke içinde daha güvenli bölgelere yerleştirilmiştir.

AİHM Büyük Jürisi tarafından 1915 olaylarının soykırım olmadığı hükme bağlanmış konu hukuken kapanmıştır.

14. Yukarıdaki hususlar Perinçek-İs-

viçre davası kapsamında 15 Ekim 2015 tarihli kararla AİHM Büyük Jürisi tarafından hükme bağlanmış, konu hukuken kapanmıştır. Büyük Jüri 1915 olaylarının Yahudi soykırımına (holokost) benzemediğini de hükme bağlamıştır.

Sonuç ve Değerlendirme:

■ Ermenilerin iddia ettikleri gibi Osmanlı İmparatorluğu ne 1915 yılında ne de başka bir zaman Ermenilere soykırım uygulamıştır.

■ Soykırım emperyalist bir yalandır. Maksadı Türkiye’yi baskı altına almak, Doğu Anadolu’da Ermeni devleti kurma hayalini gerçekleştirmektir.

■ Osmanlı arşivleri tüm araştırmacılara açıktır. Yukarıdaki hususlar Osmanlı ve diğer ilgili devlet arşivlerden araştırılabilir. Ancak Ermeni tarafı ortak tarih komisyonu ile arşiv araştırmasına yanaşmamaktadır.

■ Türkiye bu haksız iftiraya karşı sadece reaktif değil, çok yönlü proaktif bir strateji belirlemeli ve uygulamalıdır. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

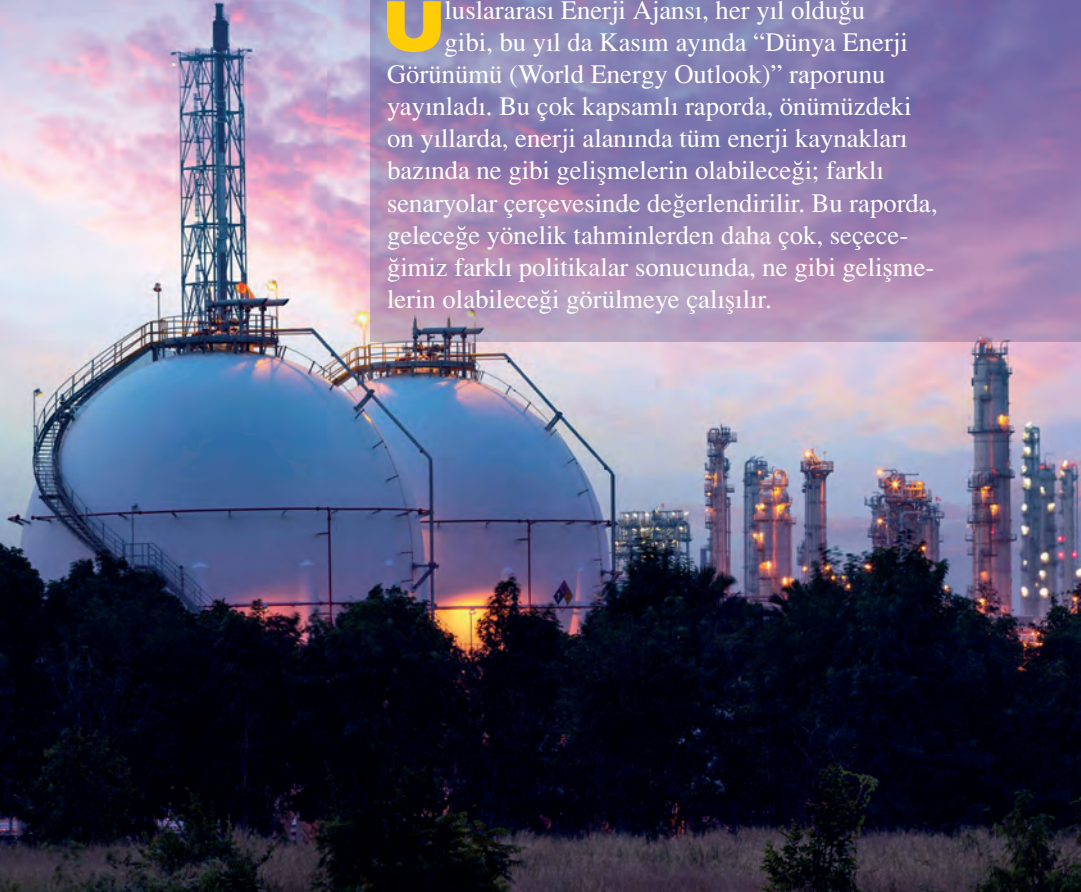
Promete
Necdet Pamir

Dünya Enerji Görünümü:

Petrol ve Doğal Gazda Beklentiler

Uluslararası Enerji Ajansı, her yıl olduğu gibi, bu yıl da Kasım ayında “Dünya Enerji Görünümü (World Energy Outlook)” raporunu yayınladı. Bu çok kapsamlı raporda, önümüzdeki on yıllarda, enerji alanında tüm enerji kaynakları bazında ne gibi gelişmelerin olabileceği; farklı senaryolar çerçevesinde değerlendirilir. Bu raporda, geleceğe yönelik tahminlerden daha çok, seçeceğimiz farklı politikalar sonucunda, ne gibi gelişmelerin olabileceği görülmeye çalışılır.

Belli varsayımlara dayalı çok sayıda senaryo çalışılsa da genelde, 3 temel senaryo üzerinde yoğunlaşılır. Bunlardan biri, mevcut politikalarda hiçbir değişiklik yapılmayacağını (fosil yakıtlar ağırlıklı) varsayan “Mevcut Politikalar Senaryosu”dur. İkincisi ve merkez senaryo diye de tanımlanan, “Kabul Edilmiş (Stated) Politikalar Senaryosu”dur. Bu senaryo, 2015’te Paris’te toplanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 21. Taraflar toplantısında kabul ve taahhüt edilen hedeflerin gerçekleştirileceği varsayımına dayalı bir senaryodur.

En iyimser senaryo ise BM’in Sürdürülebilir Gelişim Gündemi’nde öngörülen hedefleri gerçekleştirebilecek, tüm dünya nüfusunun gelişmiş enerji olanaklarına erişebileceği,

salımların mümkün olan en alt düzeye ineceği koşulları sağlayacak olan “Sürdürülebilir Gelişim Senaryosu”dur (SDS). Biz bu yazımızda, “merkez” senaryo olarak da tanımlanan “Kabul Edilmiş (Stated) Politikalar Senaryosu” (KEPS) temelinde öngörülen petrol ve doğal gaz odaklı olası gelişmelere, özetle değinmeye çalışacağız. Zaman zaman da diğer senaryoların bu alanlardaki öngörülerini ile kıyaslamalar yapacağız.

Dünya Petrol Sektörü Görünümü (Özet)

KEPS’una göre, küresel petrol

talebi, önceki on yıllardaki hızlıyla olmasa da büyüme eğilimini sürdürerek; 2018’deki 97 milyon varil/gün olan seviyesinden, 2025’te yaklaşık ortalama 98 milyon varil/güne çıkacaktır. 2030’lu yıllarda artış hızı daha da yavaşlayacak ve 2040’da 106 milyon varil/güne ulaşacaktır. Buna karşın, SDS’nda, 2040 yılı petrol talebi sadece 67 milyon varil/gün olarak hesaplanmaktadır. Bu değer, 1990 yılı petrol tüketimi kadardır.

Çin’in kararlı politika uygulamaları sonucunda, KEPS’nda; önceki yıllarda yüksek hızla

Çin petrol talebi, 2030’lu yılların başlarında 15,7 milyon varille, tepe noktaya erişmektedir.

seyreden petrol talep artışı, sonlanmaktadır. Çin petrol talebi, 2030’lu yılların başlarında 15,7 milyon varille, tepe noktaya erişmektedir. Çin’in petrol talebi buna rağmen, petrol tüketimi azalma eğiliminde olan ABD’yi, 2040 yılından önce geçerek, bu ülkeyi en büyük tüketici konumuna taşımaktadır. Petrol talebi büyük bir hızla büyüyen ülke Hindistan’dır. Halen günde 5,2 milyon varil petrol tüketen Hindistan’ın talebi, 2040’da 9 milyon varile ulaşacaktır.

ABD’nin düşük geçirgenlikli sahalardan elde ettiği petrol üretiminin, halen günde 6 milyon varil

olan seviyesinin, 2035 yılında 11 milyon varil/güne erişeceği hesaplanmaktadır. Ancak bu tahminlerin, gerek talep tarafındaki olası değişiklikler, gerek teknolojiadaki gelişmeler ve gerekse çevresel etki ve tepkiler çerçevesinde, ciddi miktarda (günde 2 milyon varil) yukarı ya da aşağı yönde değişime uğrayabileceği de not edilmektedir.

KEPS'nda, ABD petrol üretimindeki artışın, bir başına, 2030 yılına kadarki küresel üretim artışının % 85'ini karşılaması beklenmektedir. Diğer önemli üretim artışlarının ise Irak (karasal), Brezilya derin deniz sahaları üretimlerinden ve Güyana'dan geleceği hesaplanmaktadır.

2000'li yılların ortalarında küresel petrol arzının % 55'ini karşılayan OPEC artı Rusya petrol üretimleri toplamının, 2030'da % 47'ye gerilemesi; ancak daha sonra yeniden artması beklenmektedir.

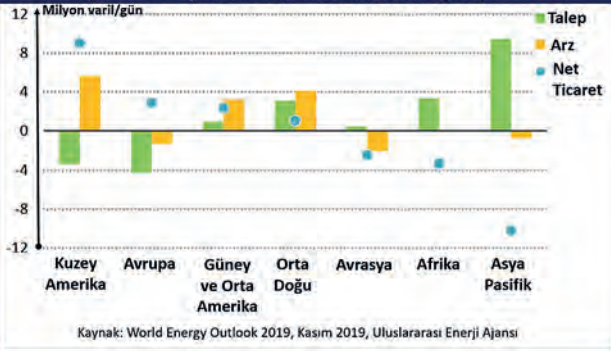
Gene bu senaryoda, 2040 yılına kadar her yıl 30 milyondan fazla elektrikli aracın yollara çıkması ve 2040 yılında toplam elektrikli araç sayısının 330 milyona ulaşması beklenmektedir. Bu senaryonun gerçekleşmesi durumunda, (Mevcut Politikalar

Senaryosu'na göre) günde 4 milyon varil daha az petrol tüketilmesi sağlanmış olacaktır.

Küresel petrol arz ve talep coğrafyası da önemli değişim gösterecektir. Küresel petrol ithalatında Asya ülkelerinin payı daha da artarken; ABD,2020'lerin ortalarından itibaren petrol ihracatında, Suudi Arabistan'ı geride bırakacaktır. (Bu beklentiler, ABD'nin petrol kaynaklarını ve ticaret yollarını ele geçirmek uğruna, bugüne kadar izlediği kurnalsız ve acımasız politikaları bir nebze olsun değiştireceği umudu yaratabilir. Ancak bunun fazlaca iyimser bir varsayım olduğunu düşünenlerdenim.) ABD, net ihracatçı konumuna yükselmekle birlikte, önemli miktarda ağır petrol ithalatını da sürdürecektir.

Artan petrol ticareti hacmi ve yükselen jeopolitik riskler nedeniyle, politika yapımcıların, petrol ticaretinin yoğunlaştığı darboğazlar çevresindeki gelişmeleri, petrol güvenliği açısından

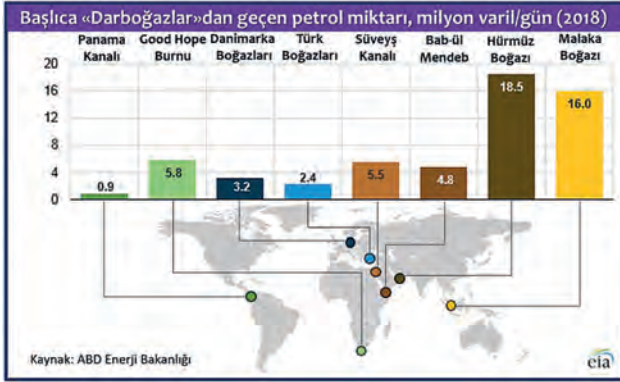
Petrol talep, arz ve net ticaret hacminde 2018 – 2040 dönemindeki değişim
(Kabul Edilmiş Politikalar (Stated Policies) Senaryosu)

dikkatle izlemeleri önerilmektedir.

2040 yılında Malaka Boğazı'ndan geçecek günlük petrol ticaret hacminin 26 milyon varile (2018'de 16 milyon varil), Hürmüz Boğazı'ndan ise 20 milyon varile (2018'de 18,5 milyon varil) erişmesi beklenmektedir. Her

konusunda baskı altında kalacaklardır. Geleneksel ihrac piyasalarının garanti altında olmayacağı ve olası gelir kayıpları, arama, sondaj ve üretim yatırım harcamalarında zorluk yaratabilecektir. Söz konusu finansal sorunlar, bu ülkelerin ağırlıklı olarak hidrokarbon üretim ve ihracına dayalı ekonomilerini çeşitlendirme çabalarında da sıkıntıya neden olabilecektir.

gün yüksek yoğunlukta petrolün geçmek zorunda olduğu bu kritik boğazlarda oluşacak herhangi bir kesinti, küresel ölçekte etki yaratacaktır. Kesinti süresine bağlı olmak üzere, petrol fiyatları yükselecek ve ithalatçı ülkelerin ekonomileri önemli ölçüde sıkıntıya girecektir. Sorun sadece fiyatların yükselmesiyle sınırlı kalmayacak; petrolün başlıca girdi olduğu ulaştırma sektörünün yanı sıra, petrokimya sektörü ve yüzlerce sanayi ürünü açısından da ciddi üretim sıkıntısı yaşanacaktır.

Petrol piyasalarının değişen dinamikleri karşısında, geleneksel petrol üretici ve ihracatçılarının bir kısmı gelişme modelleri

Önümüzdeki 20 yıl içinde, küresel doğal gaz talep artışının (KEPS), petrol talebi artışından 4 kat daha fazla olması beklenmektedir. Petrol talep artışının, daha çok ulaştırma (kamyonlar, gemiler, hava ulaşımı) ve petrokimya alt sektörleri ağırlıklı kullanımına karşın, doğal gazın, ekonominin tüm alt sektörlerine yayılan kullanımı, bu farkın başlıca nedenleri arasındadır. Bunun yanında, diğer fosil yakıtlara kıyasla daha az salımı olan ve daha verimli bir kaynak olan doğal gazın, önümüzdeki yıllarda, payını arttırması beklenen tek fosil kaynak olduğuna da dikkat çekmek gerekir.

Doğal gaz talep artışının bölgesel bazlı analizine girildi-

Dünya Doğal Gaz Sektörü Görünümü (Özet)

ğinde, ticaret hacminin tamamına yakınının ve küresel ölçekteki talep artışının yarısının Asya ülkelerinden kaynaklanacağı öngörülmektedir. 2040'da, dünya doğal gaz üretiminin dörtte birini, diğer bölgelerde üretilen gazın ithali yoluyla, Asya ülkelerinin tüketmesi beklenmektedir.

2040 yılında, ortalama bir doğal gaz molekülü, Asya piyasalarındaki tüketicilere erişebilmek için, 5000 kilometreden fazla yol kat edecektir. Bu mesafe, bugün kat edilen mesafenin yaklaşık 2 katıdır.

Sadece 2017-208 döneminde (2 yıl içinde) Çin'in doğal gaz tüketimi % 33 artmıştır. Bu büyük artış, küresel sıvılaştırılmış gaz (LNG: Liquefied Natural Gas) dengesinde, geniş ölçekli etkilere neden olmaktadır. Avrupa ve Asya'da (önceki yıllara göre) düşük seyreden gaz fiyatlarına rağmen, bu gelişme, yeni sıvılaştırılmış gaz tesisi yatırımlarını tetiklemektedir.

2040 yılında, kendini takip eden Hindistan'ın yaklaşık 2 katı LNG ithal ederek en büyük ithalatçı konumuna yerleşecek ve enerji karışımında (tüketilen enerji içinde, kaynakların payları) gazın payı, bugününün % 7'lik seviyesinden, %

13'e yükselecektir. Halen enerji karışımı ağırlıklı olarak kömüre dayalı olan Çin'deki bu değişim, yenilenebilir kaynakların ağırlığındaki artışla birleşince, küresel karbon salımları açısından anlamlı bir katkı sağlayacaktır.

Irak ve Mozambik küresel doğal gaz üretimine önemli katkı yapması beklenen ülkeler olarak öne çıkıyorlar.

ABD, 2025 yılına kadar, küresel doğal gaz üretimine, yıllık 200 milyar küp seviyesinde ilave katkı yapacaktır. Bu miktarın yarısından fazlası ihracata yönelecektir. KEPS'nda, ABD'nin 2040 yılına kadarki dönemde, tüm Orta Doğu ülkeleri toplamından daha fazla gaz üretmesi beklenmektedir. Aslında ABD halen de dünyanın en çok doğal gaz üreten ülkesi konumundadır (2018 üretimi yıllık 832 milyar metreküp. En fazla ispatlanmış rezerve sahip Rusya'nın üretimi ise 669,5 milyar metreküp. Ancak halen en büyük doğal gaz ihracatçısı Rusya.)

Irak ve Mozambik de küresel

doğal gaz üretimine önemli katkı yapması beklenen ülkeler olarak öne çıkıyorlar. Irak'ın petrol rezervuarlarında, birleşik olan (associated gas) gaz ağırlıklı olması beklenen üretim artışına karşın, Mozambik üretiminin, ağırlıklı olarak denizel sahalarından gelmesi beklenmektedir.

Küresel gaz ticaretinde, sıvılaştırılmış gazın payı, boru hatları ile satılan gaza karşı oranının hızla artması beklenmektedir. Teknolojik ve finansal alandaki gelişmeler, sıvılaştırılmış gazın, özellikle yeni nesil ithalatçılar tarafından daha fazla tercih edilmesine yol açmaktadır. Mevcut ticarete hala ağırlığını koruyan petrol (ürünleri)

petrol (ürünleri) bazı anlaşmaların oranının, 2040'da % 20'ye gerilemesi beklenmektedir. Gene de sıvılaştırılmış gaz ticaretinin görece pahalı olması (üretim bölgesinden sıvılaştırma tesisine taşıma, sıvılaştırma, LNG tankerleriyle taşıma, yeniden gazlaştırma ve tüketiciye ulaştırma) geleceğe yönelik olarak beklentilerde netlik sağlanmasını engellemektedir. Yenilenebilir kaynakların, enerji karışımında giderek artan ağırlığının yanı sıra, görece daha ekonomik görünen kömürün de belli piyasalarda doğal gazın daha fazla yaygınlaşmasının önünde engeller yaratabileceği de değerlendirilmektedir.

Doğal gazın, diğer fosil yakıtlara göre daha az salıma neden

bazlı fiyatlandırma formülleri, yerini giderek, daha fazla spot piyasa temelli formülasyonlara ve nihai tüketim noktaları konusunda esneklik içeren anlaşmalara bırakmaktadır. Örneğin Asya doğal gaz ticaretinde, halen % 80 oranındaki

olması ise daha önce belirtildiği gibi, lehine olan bir özelliğidir. Örneğin 2018'de arama ve üretimden tüketime kadarki tüm döngüleri dikkate

alındığında, doğal gazın kömüre kıyasla; sanayi ve binalarda % 33, elektrik üretiminde ise % 50 daha az salıma neden olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle de tüketimde kömürden gaza dönüşümün, küresel salımların azaltılmasında hızlı bir dönüşü

sağlayabileceği görülmektedir. Elektrik sektöründe, böylesi bir dönüşümle, kuramsal olarak salımın 1,2 gigaton azalacağı ve küresel salımlarda % 10'luk düşüş olacağı hesaplanmaktadır.

2019 yılında ortalama kömür fiyatlarının ton başına 60-80 dolar olduğu dikkate alınır, doğal gazın daha cazip olabilmesi için, fiyatının 4 dolar/British Thermal Unit'den aşağıda olması gerektiği değerlendirilmektedir.

2018 yılında 3,95 trilyon metreküp olan dünya küresel doğal gaz tüketiminin (KEPS) 2030'da 4,7 trilyon metreküp, 2040'da 5,4 trilyon metreküp olarak gerçekleşeceği hesaplanmaktadır. Bu miktarların ağırlıklı bölümü elektrik ve sanayi sektörlerinin tüketiminden kaynaklanacaktır. 2000 yılında dünya doğal gaz talebinin % 12'sini oluşturan Asya Pasifik bölgesinin bu payının, 2040'da % 28'e yükselmesi beklenmektedir. 2018 yılında, 3,93 trilyon trilyon metreküp olan dünya gaz üretiminde payı % 14 olan "shale gazının" payının ise 2040'da % 24'e yükseleceği öngörülmektedir.

2018 yılında 788 milyar metreküp olan dünya doğal gaz ticaretinde sıvılaştırılmış gazın miktarı 352 milyar metreküp olarak gerçekleşmiştir. Bu miktar, toplamın yaklaşık % 45'i kadardır. 2040 yılında ise toplam ticaret hacmi 1 278 milyar metreküp, bu toplamda sıvılaştırılmış gazın miktarı ise 729 milyar metreküp, payı ise % 57

olacaktır.

2018'de 3,2 dolar/MBtu olan ortalama doğal gaz fiyatının (Henry Hub), 2040'da 4,4 dolar/MBtu olarak gerçekleşeceği hesaplanmaktadır.

Burada Uluslararası Enerji Ajansı'nın Dünya Enerji Görünümü (World Energy Outlook) 2019 raporunun petrol ve doğal gazla yönelik senaryolarından birinin (KEPS) öne çıkan bölümlerini özetlemeye çalıştık. Uluslararası Enerji Ajansı'nın yanı sıra, çok sayıda şirket ve kurum da benzer "Geleceğe Bakış" raporları yayınlamaktadırlar. Bu raporlar, bugünün bildiklerimiz ve hayal edebildiklerimiz kapsamındaki beyin fırtınalarıdır ve politika yapımcıların, ülkelerin geleceğini biçimlendirmek için yapacakları çalışmalarda yararlı olmaktadır. Ancak kabul etmek gerekir ki bu senaryolarda dikkate alınan çok sayıda etken, bir noktadan sonra yeterli olmayabilecektir ve ciddi sapmalar görülebilir. Ancak bu sapmalar, bu çalışmaların değerini azaltmaz.

Mark Twain'in dediği gibi, "Yağmur duasına çıkmadan önce meteorolojinin kayıtlarını karıştırmak her zaman faydalıdır." •

necdetpamirbd@gmail.com

1- Gerçi Paris'te devletlerce "kabul edilen" yenilenebilir kaynakların toplam enerji tüketimindeki payı ve enerji verimliliğinde iyileştirme hedeflerinin, o devletlerin Parlamentolarında onaylanmaları da gerekmektedir. Başta ABD olmak üzere, bazı devletler, bu (hedef) taahhütlerini, Parlamento onayından geçirmemişlerdir.

2- BP Statistical Review of World Energy, June 2019

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Dedem Korkut Yine Geldi Yine Boy Boyladı Soy Soyladı

Dede Korkut kitabındaki öykülerin sonunda kutsal ozan gelip “boy boylar, soy soylar.” “Boy boylamak, soy soylamak”, Oğuz boylarının, beylerinin destanlarını anlatmak demektir. Dede Korkut, sözünü bitirirken de örneğin, “Bu boy, Deli Dumrul’un olsun, benden sonra alp ozanlar söylesin, alnı açık cömert erenler dinlesin,” deyip duasını eder...

Dede Korkut el yazmalarının üçüncüsü Veli Muhammed Hoca tarafından bulundu

UNESCO, Türk ulusunun bu çok değerli kültür-sanat varlığını, “Dünya somut olmayan kültür mirası” listesine aldığı için 2019 yılında söz konusu yapıyla ilgili çalışmalar, yayınlar bekleniyordu.

Umulmadık bir olay, evrenselliği onaylanan kültür mirasımıza önemli katkıda bulundu:

12 öykünün yer aldığı

Dresden Yazması, Türk dünyasının dil, edebiyat, tarih, inanç, toplumsal yaşam gibi alanlarda daha yakından tanınmasına ortam oluşturmuştu. O öykülerden altısının çok küçük değişikliklerle yer aldığı Vatikan Yazması’nın ortaya çıkmasıyla söz konusu çalışmalar daha da zenginleşti.

Acaba Dede Korkut adının yaygın olduğu geniş Türklük coğrafyasında bir yerlerde, yapının başka elyazmaları, hatta bilmediğimiz başka Dede Korkut öyküleri de bulunuyor muydu?

Yanıt, 2019 Nisan'ında Bayburt'ta düzenlenen "Bayburt Üniversitesi Uluslararası Dede Korkut Sempozyumu"ndan geldi.

Burası öteden beri Dede Korkut mirasına sahip çıkmış bir bölgedir. Dede Korkut anlatılarında Bayburt ve çevresinden sık sık söz edilir. Bayburt Hisarı öykülerde adı geçen önemli yerlerdendir. Yörede Dede Korkut'a ait bir makam/mezar bulunmaktadır. Öykü kahramanı Bamsı Beyrek'in mezarı buradadır. "Bey Böyreğ öyküsü", sözlü halk edebiyatında yaşamasını sürdürmüştür...

Prof. Dr.
Metin Ekici

Bayburt Üniversitesi'nin 2019 Uluslararası Dede Korkut Sempozyumu'na Dede Korkut öyküleriyle ilgili yeni bir el yazmasının tanıtılması damgasını vurdu: Böylece Dedem Korkut yine geldi, yine boy boyladı, soy soyladı...

Sempozyumdaki bildiriye sunan, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Metin Ekici'ydi.

Dede Korkut öykülerinin on üçüncüsü sayılabilecek "Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi" boyu, yeni bulunmuş bir el yazmasının içindeydi. El yazmasında, Korkut Ata'nın soylamalarıyla birlikte yer alıyordu.

El yazmasının içeriği kadar ele geçmesinin, bilim dünyasına sunulmasının öyküsü de ilginç:

Yapıtı Tahran'da bir kitapçıdan satın alan Veli Muhammed Hoca, Türkmenistan'daki Günded'de doğmuş. Danimarka'da öğrenim göerek elektrik mühendisi çıkmış, Tahran'da görev yapıp emekliye ayrılmış. El yazmalarına tutkun bir araştırmacıymış. Baba yurdu Türkmenistan'daki tanıdıkları, ondan bazı kitapları bulup kendilerine göndermelerini istediği için Tahran'daki bir kitapçı dostunun dükkânına gitmiş. Orada işi bitince dışarı çıktıktan hemen sonra su içebilmek için

geri dönmüş. O sırada, getirdiği bir yazmayı satmak isteyen biri içeri girmiş. Elindeki kitap, Dede Korkut Kitabı'nın üçüncü yazmasıymış.

Olayın bu aşaması tam da Ali Emiri Efendinin Beyazıt'taki sahaf dükkânında yaşlı kadının getirdiği Divanü Lugat-it Türk'ü satın alarak bilim dünyasına kazandırmasını anımsatmıyor mu?

Veli Muhammed Hoca, satın aldığı yapıtın PDF'sini yaptırmış,

ilgilenen araştırmacılara karşılıksız sunuyormuş

Metin Ekici 2019 Mart ayında Kazakistan'ın Mankışlak Bölgesindeki Aktav şehrinde katıldığı bilim toplantısında Veli Muhammed Hoca ile tanışmış. Elyazmasının PDF'sini ondan edinmiş. Dede Korkut Sempozyumuna sunduğu bildiriyi işte bu malzemeye dayanarak hazırlamış.

Yeni elyazmasındaki öykünün kahramanı Salur Kazan Dede Korkut Kitabındaki üç öykünün kahramanıdır, öteki öykülerde de adı geçen bir kişi'dir. "Hanlar Hanı Bayındır Han'ın güveyisi, vekili ve Bayındır Han'dan sonra en önemli mevki sahibi kişi"dir.

"Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi" öyküsünde beyleriyle avda eğlenen kahramana on bin kişilik düşman birliğinin geldiğini haber verirler, aldırış etmez. Yirmi bin kişi, otuz bin kişi gözünü korkutmaz. Sonunda, yüz bin kişi geldiğini öğrenince zırhını giyip namaz kılar, "Ya Muhammed! Ya Ali, medet!" diyerek ortaya atılır.

Kara Göne yavrusu Kara Budak, Kıyan Oğlu Deli Dünder gibi öteki öykülerde de adları anılan savaşçılarla düşmanı alt eder.

Savaştığı coğrafyada Aras ve Kars Kalesi, Akça Kale Sürmeli, Serhab Dağı gibi yer adları dikkati çekmektedir

Ulaş Oğlu Kazan, bir av sırasında üç yüz beyini geri gönderip avı yalnız başına sürdüreceğini söyler. Bir şey avlayamadan dönmek iste-

mediği için de karanlığa kalır.

Tanrıya, "Ben beylerimden bir av avlayayım, yurduma avsız gitmeyeyim. Yurduma, orduma sen beni avsız gönderme," diye yakarır.

Yirmi bin, otuz bin kişilik düşman birliği Salur Kazan'ın gözünü korkutmaz.

Derken Kara Dağ'ın eteğinde karanlıkta, yedi yerde meşale gibi yanan ışıklar görür. Yedi yerden koyu dumanlar yükselmektedir. Işıkları kendi ordusunun meşale ışıkları sanan Kazan, oraya doğru, yola koyulur.

Işıkların parladığı yere yaklaşan Kazan, "Yedi yer evreni bir ejderha"

ile karşılaşır. Yedi yerde meşale gibi yanan ışıklar o ejderhanın gözleriymiş!

Kazan, ejderha ile dövüşecektir. Onu yalnız bırakmamak için lalası da o sırada yanına gelmiştir.

Salur Kazan'ın

duası karşılıksız kalmaz, zorlu bir çatışmanın sonunda ejderhayı alt edip yedi kafasını keser.

Lalası onu, “Karşı yatan Kara Dağ’ın göz-bebeği sensin, taşkın akan suların dur-gunu sensin, yilkının aygırı sensin, deve

sürüsünün buğuru sensin, koyunların koçu sensin, erenlerin serdari sensin, yiğitlerin koçağı sensin. Ejderha dediklerinin aslı bir yılan-dır. O yılanın üstüne gitmelisin” diye yüreklendirir.

Ölü gibi yatan ejderhanın yanına gelen Kazan, “Yatmış, uyurken er öldürmek mertlik olmaz, hileyle bir

kişiyi vurmak, er oğluna yakışmaz,” diye ejderhayı uykusundan uyandırır. Birbirlerine girerler:

“Uyanan ejderha kuyruğunu savurdu, dağı sarstı, ateş püskürttü yerleri yaktı, bir nefes çektii her şeyi sömürdü. Kuru deve dikeninin yelde savrulup, yuvarlanıp gitmesi gibi, Kazan atının üstünde ejderhanın ağzına doğru sürüklenmeye baş-ladı.”

Kazan bir nara atıp, Tanrıya yakardı: “Ey dilediğini gök-lere çıkararak görklü Tanrı! Ey batırdığını sessizliklere boğan ulu Tanrı! Çok kim-seler seni gökte arar, müminlerin gön-lün-desin, sadıkların dilindedin. Allah Tanrı! Sana bir diye-nin ağzını öpeyim; iki diyenin ağzını çarpayım, akar çaylar üstüne köprü kurayım, kalmışla-rın elinden tutayım,

fakirlerin sırtını örteyim. Demesin-ler son çağında Kazan’ı bir yılan yuttu. Ey Perverdigâr! Sen bana bir kurtuluş yolu göster.”

Duası karşılıksız kalmaz, zorlu bir çatışmanın sonunda ejderhayı alt edip yedi kafasını keser.

Lalasıyla birlikte ejderhanın derisini yüzdürüp sırtına giysi dik-

tirir. Yayına giriş, oklarına sadak, kılıcına kın, gürzüne kılıf, Konur atının eyerine örtü yaptırır. Başının derisinden başlık yaptırıp giyer. Hanlar Hanı Bayındır Hanın otağına yönelir:

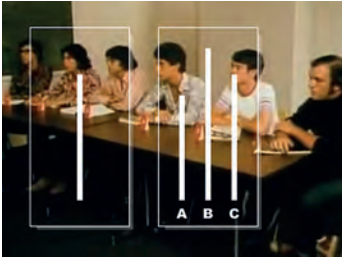
“İç Oğuz’u Dış Oğuz’u çağırıp, Kazan’ı karşıladılar. Kazan meydana varınca atından indi, yetmiş adım yürüdü, Bayındır Padişah’ın ayağına kapandı. Ejderha derisinden yapılmış gölgesi dikti. Bayındır Padişah gölgeyiğin altında bağdaş kurup oturdu. Yedi gün, yedi gece burada Padişah’ı konuk etti.

Dedem Korkut der: Kazan gibi koçak yiğit bu dünyadan geldi, geçti...”

3. Elyazmasını tam da Dede Korkut’un yaşadığı varsayılan yöreden bilim dünyasına tanıtan Prof. Ekici, çalışmalarının bu ilk aşamasını noktalarken anlatıyor:

“Oğuz beyleri hakkında pek çok boy bulunduğunu, bunlardan bazılarının yazıya geçirildiğini ve muhtelif yazma eserlerde yer aldığı gibi, Dresden nüshasının yazarının bunlar içinden on ikisini seçerek özgün bir eser oluşturduğunu göstermektedir. Burada özellikle Dresden nüshasını yazıya geçiren kişinin Kitab-ı Dedem Korkud adını kasıtlı olarak kullandığını da belirtmek gerekir. Yazar veya müstensih’in bu nüshanın adında ‘Kitap’ sözünü kullanmak suretiyle ‘Türklerin Kutlu Kitabı’ nı oluşturmaya çalıştığını söyleyebiliriz. Yine Vatikan’da bulunan nüshanın ise bir ‘Kazan Bey Oğuznamesi’ oluşturmaya çalıştığını belirtmek yerinde olacaktır. Elimizdeki yeni nüsha ise bu iki yazma nüshada eksik kalan bilgileri tamamlayıcı mahiyettedir.” •
konurertopbd@gmail.com

ASCH DENEYİ

Asch deneyinde, bir grup deney işbirlikçisi ile diğerlerinin işbirliğinden habersiz bir denek yer alıyor. Denek, içinde yer aldığı grubun tamamının kendisi gibi denek olduğunu sanıyor am aslında sadece kendisi denek. Diğerleri deney ekibinin üyeleri.

Profesör Asch, gruba iki ayrı kart gösteriyor. Birinci kartta tek bir siyah çizgi bulunuyor. İkinci kartta farklı uzunluklarda üç ayrı siyah çizgi yer alıyor. Asch, gruba tek tek

birinci karttaki çizginin, ikinci karttaki çizgilerden hangisi ile aynı uzunlukta olduğunu söylemelerini istiyor. Soru önce işbirlikçilere soruluyor. Denek kasten en sona bırakılıyor. Bütün işbirlikçiler aynı yanlış çizgiyi gösteriyor. Sıra asıl deneye geldiğinde, aslında hangi çizginin doğru olduğunu apaçık gördüğü halde, kendinden öncekilerin gösterdiği yanlış çizgiyi gösteriyor. Asch bu dneyle insanların önemli bir kısmının, kendi başınayken doğru olduğuna inandığı bir şeyi yanlışta ısrar eden bir grubun içinde açıktan söyleyemediğini belirlemiştir.

Satır Arasında
Ömer Dedeoğlu

Kök Dil Türkçe

Kesin olan bir şey varsa o da uygarlığın Yunan ile değil, çok daha önce, Orta Asya, Anadolu ve Mezopotamya arasında kültürel bir işbirliği ile geliştiğidir.

İnsanlar genelde işlerine gelmeyen gerçeklere veya daha akılcı teorilere inanmak yerine romantik komplo teorilerine inanmayı tercih ediyorlar. Mesela Sümerlilerin Orta Asya yerine uzaydan geldiğine inanan, aman Türk demeyelim de ne dersek diyelim diyen o kadar çok insan var ki...

Resmi tarih düzenbazları bize Sümerlilerin Sami kökenli olmadıklarını söyler ama kökenleri ile ilgili bir yorum yapmaz. Mezopotamya'nın yerli halkı olmadıkları yapılan genetik araştırmalarla da

kanıtlanmıştır. Bir de elbette dil konusu var ki orası başlı başına

dipsiz bir kuyu. Yakın bir tarihe kadar Batı ve Rusya'da yapılan birçok yayında Sümercenin, Türkçe ile özdeş olduğu dile getirilirken bu bir anda neden değişti bilinmez ama birden bire bu dilin başka hiçbir dile benzemediğini söylemeye başladılar.

Sümerliler kesinlikle Türkistan'dan gelen, Kenger isimli bir Türk boyudur. İran, Rusya ve Türkiye'de yapılan çalışmaların ışığında, son buzul çağına sona ermesi ile zamanına göre ileri olan bu uygarlık, dünyanın dört bir yanına göç etmiştir. Doğu Avrupa'da (Avrupa; Kengerce uygarlık dışı alan demek "uruk(-şehir, uygarlık) bar(dış)-erech

bar-Avrupa") MÖ.4500 yılına tarihlenen Sümerce kil tabletler bulunmuştur. Buzul çağına sonlarına doğru Orta Asya'yı etkileyen Tufanın MÖ 20.000-12.000 arası yaşandığı ve bunun göçlere sebep olduğu tahmin edilmektedir. Bundan sonra da MÖ 6000-5000 arası bir kuraklık dönemi olduğu ve bunun da ayrı bir göç dalgasını tetiklediği düşünülmektedir. Kesin olan bir şey varsa, o da batının ileri sürdüğü gibi uygarlığın Yunan ile değil, çok ama çok daha önce, Orta Asya, Anadolu ve Mezopotamya arasında kültürel bir işbirliği, bir alışveriş ile gelişip serpiştiğidir.

Tufan olayı ilk defa yazılı olarak Gılgamış destanında karşımıza çıkar (tarihte ilk demokrasi de Gılgamış döneminde karşımıza çıkar (dumugir (halk) + atuku (güç)

Sümerliler kesinlikle Türkistan'dan gelen, Kenger isimli bir Türk boyudur

dumugiratuku: halkın gücü). Destan Sümerceden gelmiş olduğu 1189-1890 yıllarında Güney Mezopotamya’da yer alan Nippur, yeni adıyla Niffer, civarında yapılan kazılarla anlaşılır. Burada bulunan tabletler Sümerce olarak hikâyeler halinde yazılmıştır. Daha sonra Babillilerin bu hikâyeleri birleştirip destan haline getirdiği sonucuna varılır.

Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ’a göre bu destan Orta Asya kökenlidir ve atalarımız destanla birlikte

gemi yapımını, ekmek ve bira yapımını, hayvanları evcilleştirmeyi, temel matematik ve astronomiyi, mimariyi, devlet örgütlenmesini de göç ettikleri bölgelere götürmüşlerdir. Tufanı öngörüp medeniyetin gerçek ana topraklarından olan Sibiryaya ve Orta Asya’dan yola çıkarak farklı boylar halinde, farklı bölgelere yerleşmişlerdir.

Dilbilimci M. Swadesha bilgisayar modelli araştırmasında “*eğer iki dilde fonetik ve anlam bakımından benzeyen kelimeler yüzden fazla ise bunların birbirinden bağımsız olarak icat edilmiş olması ihtimali birkaç milyonda birdir.*” demektedir. Kengerce-Sümerce ve Türkçe arasında ise özdeş yüzlerce

kelime vardır. Araştırmacılara, en başta da Mustafa Kemal Atatürk’e göre Türkçe bütün dillerin esasını teşkil eden, bütün dilleri etkileyen bir “kök” dildir. Sonra da tüm diller birbirini etkilemiş ve günümüz dilleri oluşmuştur.

Türkler bildiğimiz kadarıyla en ilkel zamanlarında bile, inançlarına bağlı olarak bir yazı formu kullanmışlardır. Zıtlıklar ve top- rak ana-gök ata inancı üzerine kurulu bu inancın ifadesi önce dam-galar ile bağ-

lar, bu daha sonra Anadolu (Luvi ki bu dilde Sümerce/Kengerce ile özdeştir ve Anadolu-Orta Asya arasında olan kadim alışverişin bir başka kanıtıdır) ve Mısır’da görülen hiyerogliflere, çiviyazılarına,

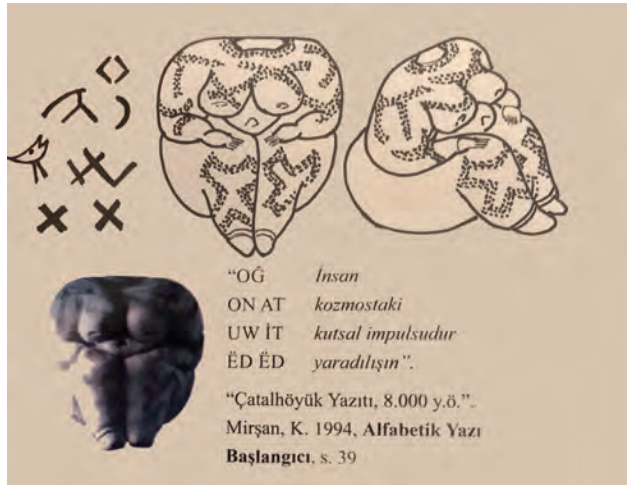
*Sümerolog
Muazzez
İlmiye Çığ’a
göre Gılgamış
Destanı
Orta Asya
kökenlidir.*

Araştırmacılara, en başta da Mustafa Kemal Atatürk’e göre Türkçe bütün dillerin esasını teşkil eden, bütün dilleri etkileyen bir “kök” dildir. Sonra da tüm diller birbirini etkilemiş ve günümüz dilleri oluşmuştur.

Araştırmacılara, en başta da Mustafa Kemal Atatürk’e göre Türkçe bütün dillerin esasını teşkil eden, bütün dilleri etkileyen bir “kök” dildir. Sonra da tüm diller birbirini etkilemiş ve günümüz dilleri oluşmuştur.

alfabeye dönüşür. DNA araştırmalarına göre, M.Ö. 7400 yıllarına tarihlenen Çatalhöyük insanının, Orta Asya'dan gelen Türk kavimleri olduğu ortaya çıkmıştır. Kazım Mirşan'a göre Çatalhöyük'te bulunan ana tanrıça ve üzerinde bulunan semboller, Proto-Türkçe damgalar olarak okunduğunda **“İnsan, evrendeki yaratılışın itici gücüdür”** cümlesiyle karşılaştırılır. Tek tanrılı inancın kökeni Tufan öncesi Orta Asya'ya, (dingir-Kengerce/Sümerce-tengri-tanrı) hatta belki de daha önceki zamanların Anadolu-Orta Asya alışverişine dayanır. Zigguratlar, piramitler, olimposlar hep Orta Asya inancındaki kutsal dağları sembolize etmez mi? Dağ doruklarındaki gök ve yağmur Anadolu tanrıçaları Kubaba-Kybele-Sibel diğer adıyla “Anadolu Bacıları” hangi iki özdeş kültürün birleşmesiyle ortaya çıkmıştır? Efes (Luvice Apasos) sekiz bin yıllıkken nasıl Yunan kenti olabilir? Truva (Luvice Wilusa) ile birlikte bunlar daha başka birçok Anadolu yerleşimi gibi Luvi kentleri değil midir? İlyada Destanında Hektor “Klikyalı kardeşlerimizden yardım isteyelim” diye seslenir. Elinde yedi telli sazıyla Truva'nın hikâyesini anlatan Kör Homeros bir Anadolu ozanı değil midir?

Anadolu'da bulunmuş Hitit dönemine ait kabartmalarda bağlama figürleri vardır. Bir de MÖ.10.000 yıllarına tarihlenen Göbekli Tepe var ki, orada da Orta Asya ile bağlantılı çok sembol ve şekil var (Kün-ay, Gün-ay damgası bunlardan en belirgin olanıdır). Bazı DNA araştırmalarında, Türkiye'de yaşayan insanların büyük bölümünün 40 bin yıl önce de burada oldukları, Türkiye'nin genetik yapısının tarih öncesi dönemde şekillendiği, 1071 ve sonrasında gelenlerin nüfusun ancak yüzde 10-15'ini oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Yani tekrar belirtmek gerekirse, kesin olan bir

Kazım Mirşan'a göre Çatalhöyük'te bulunan ana tanrıça ve üzerinde bulunan semboller, Proto-Türkçe damgalar olarak okunduğunda “İnsan, evrendeki yaratılışın itici gücüdür” cümlesiyle karşılaştırılır.

İtalya'yı medeniyetle tanıştıran milleti iki Türk boyu meydana getirir.

şey varsa o da, Orta Asya, Anadolu ve Mezopotamya arasında ki kadim işbirliğidir. Neyse çok dağıtmayalım konumuzu...

Batı, Latin harflerinin kökenini Etrüsk yazısına dayandırır. Burada da aynı Sümerliler için yaptıklarını yaparlar. Etrüsklerin İtalya'ya nereden geldiklerini tam olarak söyleyemezler. Halbuki Etrüskler (Adile Ayda'ya göre Tursakalar, Ahmetcan Asena'ya göre Turkanlar) Karadeniz'in kuzeyinden gelen Saka Türklerinin ve Anadolu'dan deniz yoluyla (Helenlerin Akdeniz'in batısına Tiren-Turhan Denizi adını verdiklerini biliyoruz) gelen Turhanların (Farsça Türk demektir) aynı dili ve kültürü paylaştıklarını görünce bir araya gelerek, daha

doğrusu kucaklaşarak oluşturduğu halktır. Bu iki Türk boyu İtalya'yı medeniyetle tanıştıran milleti meydana getirir (DNA testleri ile bu da kanıtlanmıştır). Herodot'a göre Anadolu'da yaşanan bir kıtlık yüzünden kura sonucunda belirlenen bir grup İzmir'de gemiler yaparak denize açılmış, İtalya'ya göç etmişler ve orada kendilerine göçe önderlik yapan krallarına istina-

den Turhanlar demişlerdir.

Kurdukları devlet, İtalya'nın kuzey, güney ve ortasında olmak üzere, üç adet boylar birliğinden oluşan bir demokratik federal devlettir. Başkenti Tarquinia şehriydi ve Etrüsklerin bir kısmını İtalya'ya getirmiş olan Turhan tarafından kurulmuştu. Boylar birliğinde

Roma şehrini federasyondan aldığı izinle kuran bir Turhan ailesidir. Destanlarına göre şehrin kurucuları dişi kurdun emzirdiği iki kardeşdir.

bulunan şehir devletlerin hepsine kurulma aşamasında birer “abla-şehir” tayin ediliyor olması, bu ikiz şehir uygulamasının aynısını gördüğümüz Anadolu Luvi şehirlerini akla getiriyor. Daha sonra imparatorluğa dönüşecek Roma (Uru Ma-Kengerce Göksel gemi kenti) şehrini federasyondan aldığı izinle kuran bir Turhan ailesidir. Destanlarına göre şehrin kurucuları dışı kurdun emzirdiği iki kardeşdir. Dışi kurt efsanesi ve motifi Türk-Etrüsk-Luvi ortak kültürel özelliğidir. Halikarnaslı Dionysius’a göre Etrüskler kendilerine bir liderlerinin adına affen Rasena (Asena) diyorlardı. Tarkun ilk Roma kralıdır (Luvi baş tanrısının ismi de “egemen olan buyruk yürüten” anlamına gelen Tarkhun’dur. Bu daha sonra yüksek ihtimal bir yönetici unvanına dönüşmüştür). Şehir diğer Turhan şehirleri ile rekabet edebilmek için orantısız Latin göçüne göz yummuş ve sonunda da gelenler Tarkun hanedanına 250 yıl sonra son vermişler ve yönetimi ele geçirmişlerdir.

Batıya medeniyeti götüren ve öğreten Türk boylarıdır. Şehirleşmeyi, demokrasiyi, bağıcılığı, zeytinciliği ve en önemlisi yazıyı atalarımız Avrupa’daki uygarlık dışı bölgede yaşayan kardeşlerimize öğretmişlerdir. Etrüsk alfabesi Yunan kökenli olamaz çünkü bilinen bütün Yunan alfabelerinden daha eskidir. Bildiğimiz üzere Batı,

İtalya’nın Etrüsk konusunda en yetkili ismi Prof. Dr. Giovannangelo Camporeale’ye göre de Etrüskçe ve Türkçe özdeşdir. Yani Latin harflerin atası Türkçedir...

Etrüsk yazısını Latin harflerinin atası sayar fakat onları bir türlü okuyamaz. Ta ki Kazım Mirşan Etrüsk yazısını proto-türkçe ile okuyana kadar... İtalya’nın Etrüsk konusunda en yetkili ismi Prof. Dr. Giovannangelo Camporeale’ye göre de Etrüskçe ve Türkçe özdeşdir. Yani Latin harflerin atası Türkçedir...

Latin alfabesine Türkçe kadar uyumlu başka bir dil var mı?

Ulu Önder Atatürk’ün 1 Kasım 1928 tarihinde gerçekleştirdiği harf devrimi, Türkçemizin özüne dönüşüdür. Ayrı kaldığı eşine kavuşmasıdır. Karanlıktan aydınlığa açılan kapıdır. Harf devrimi öncesi ne olduğu belirsiz Arap harfleriyle

boğuşan, okuma oranı yüzde 10, yazma oranı ise daha da az olan Anadolu insanı için nefestir. Türk insanının kendisini ifade edebilmesinin yolunu açan, uygarlığa geri dönüşünü sağlayan dev bir adımdır. Tarihimizi unutmamamız dileğiyle... •

omerdedeoglubd@gmail.com

Kaynakça:

Gilgames-Muazzez İlmiye Çığ
Sümerilerde Tufan, Tufan'da Türkler-Muazzez İlmiye Çığ
Etrüskler Türk idiler-Adile Ayda
Türklerin İlk Ataları-Adile Ayda
Göbekli Tepe-Levent Sepici
Arınak-Mehmet Ünal Mutlu
Turkanlarda Tanrı, Ruh ve Ölümler-Ahmetcan Asena
Etrüskler Tarihleri, Yazıları ve Dilleri-Kazım Mirşan
Son Truvağalar-Sinan Meydan
Doğa Ana Kubaba-Fahri Işık
Sahte Sarışın-Özgür Barış Etili
Luvi Uygarlığı-Eberhard Zangger
Atatürk ve Türklerin Saklı Tarihi-Sinan Meydan

Alfabelerin Kökeni Türkçe

Kazım Mirşan'a göre, Japon ve Çin medeniyetinin dip kültüründe MÖ 4000 yıllarında Orta Asya'dan göçen Türklerin etkisi var. Ayrıca, Türkler'in Anadolu'ya gelmeleri 1071'e değil, M.Ö. 7000 yıllarına kadar gidiyor. Çevresi denizle çevrili Anadolu'yu sürekli besleyen Türk göçleri buraya sıkışmışlar ve Türk varlığını tesis etmişlerdir. Mirşan, MÖ 10 bin yıllarında ılıman iklim ve büyük göllerin olduğu anlaşılan Orta Asya'nın çölleşmesiyle Türk gruplarının çevre ülkelere yayıldığını ve diğer kültürlerle etki yaptıklarını ifade ediyor. Türkler'in Çinliler'den çok önce kağıt üzerine fırçayla yazı yazdıklarını anlatan Mirşan, daha da ileriye giderek, tüm dünya alfabelerinin kökeninin Türk alfabesi olduğunu savunuyor. Mirşan ayrıca, "Etrüskçe Türkçe'dir, Türklerle Almanlar akrabadır" diyor.

Kazım
Mirşan

İşte, Mirşan'ın tarihçileri şaşırtacak iddialarından bazıları:

- Türk Tarihi, MÖ 16.000'li yıllara dayanıyor.
- Yazı MÖ 16.000 yılında Türkler tarafından icat edildi.
- Tüm dünya alfabelerinin kökeni Türk alfabesidir.
- Kürtçe'nin Ön-Türkçe'den sözcükler barındırdığı gibi bu sözcükleri Arapça ve Farsça'ya da taşımıştır.
- Anadolu'da da Ön-Türkçe yazıtlar bulunmaktadır.
- Latin, Yunan, Fenike ve Kril alfabeleri, Ön-Türkçeden oluşmuştur.
- Roma'nın küllerinden kurulduğu medeniyet olan Etrüskler Türk'tür. (Etrüskçe yazıtlar ilk defa 2004 senesinde Kazım Mirşan tarafından çözümlenmiştir.)
- Etrüskçe Türkçe'dir.
- İskandinavya ve Avrupa'da 5000'den fazla Türkçe yazıt bulunmaktadır.
- Türklerle Almanlar (Cermenler) akrabadır.
- Mısır'daki eşleşmelerinden 2000 yıl daha eski ve iki kat daha büyük olan ve şu anda yasaklanmış bölgede bulunan piramitler, Türkler tarafından yapılmıştır.

Bende Kalanlar
Demir Aytac

*“Kendimizi
bilmediğimiz
için dünyayı
anlamıyoruz.”*

Ahmet Hamdi Tanpınar

Ahmet Hamdi Tanpınar'ı geç tanımış olmam benim için çok büyük bir şanssızlık, yokluğunda yetişmiş olmam da bir o denli önemli eksikliktir...

Yapıtlarını, tekrar tekrar her okuyuşumda ayrı bir zevk aldığım, kendimi yeni baştan yapılandırduğım, bu büyük sanat ve düşünce adamını geç tanımış olmanın şanssızlığı... Aile büyüklerimin edebiyatçı olmalarına, çok okumama ve iyi bir eğitim almama karşın, Ahmet Hamdi Tanpınar ile aramdaki mesafeyi kapatamamış olmanın, ona geç ulaşabilmenin şanssızlığıdır. ▶▶

Bu şanssızlık, hiç kuşkusuz ki, kendisinin çok geç keşfedilmiş olmasından, yıllarca okul kitaplarına, yalnızca “Bursa’da Zaman” şiiri -ki, bu şiir çok güzeldir- ile sıkıştırılmış olmasından kaynaklanmıyor. Ahmet Hamdi Tanpınar’dan, toplum ve birey olarak, zamanında yeterince yararlanamamanın, dur durak bilmeyen içindeki muhasebesinden ve kendisine yaşıyorken gereken sevgiyi veremememiz ve onu hakkıyla tanıyamamış ve dolayısıyla mutlu edememiş olmamızdan da kaynaklanıyor.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ı bu kadar özel yapan nedir? Ya da başka bir deyişle bu değer niçin zamanında anlaşılammıştır. Daha da ileri gideyim, yeni kuşaklar bize, “Siz zamanında neredeydiniz demeyecekler midir?”

Tek bir tümceyle yanıtlayayım, Ahmet Hamdi Tanpınar, sanatından hiç ödün vermedi, kendisini geniş kitlelerin tanıması için güncellemedi, doğru bildikleri üzerinde büyük bir sabırla, nakış işler gibi, yıllarca çalıştı ve adeta yarınlara seslendi. Zihin tembelliğine hep karşı çıktı. “*İnsan, bütün kâinattan mesuldür, fakat heyhat ki, insan bu mesuliyetin çapında değildir...*” diyerek bizi, alışılmışın ötesinde düşünmeye yönlendirdi. Tanpınar, hiç kuşkusuz ki, büyük bir şair,

usta bir roman ve deneme yazarıdır. Ancak, hepsinden önemlisi Ahmet Hamdi Tanpınar, çok geniş bir kültüre sahip, Batı ile Doğu’nun sentezini çok iyi yapan, bu toplumun insanına her zaman rehber olabilecek, büyük bir düşünce adamıdır.

Milli Mücadele’yi yaşamış, o ruhu bizzat duyumsamıştır. Sonuna dek Batılı’dır. Ancak, Batılılaşma

“İnsan, bütün kâinattan mesuldür, fakat heyhat ki, insan bu mesuliyetin çapında değildir...”

Ahmet Hamdi Tanpınar

sürecinin aydınlığında, maziye sahip çıkmayı vazgeçilemez bir ön koşul kabul etmiştir.

Bakın, Tanpınar “devam ederken değişim”i ne güzel anlatıyor:

“Emin olalım ki, bu eski eserlerin yarım aydınlığında bizim en küçük çığığımıza cevap vermeye hazır binlerce ruh vardır. Memleketimizin her tarafında, harsımızın her köşesinde, nefha nefha ruh esiyor. Dünküler bunu göremez-

lerdi. Çünkü onlar bu eserlerin hiçbir değişikliksiz, binaenaleyh şuursuz devamıydılar. (...) Fakat biz bugünkü zihniyetimiz ve artık Garplılaşmış anlayışımızla onlara dönersek, hatta eserleri yapanların dahi aklından geçmeyen nice nice harikalar bulacağız. Ve bu keşif, bizim ruhumuz için, coğrafyalardaki o zengin kıta keşiflerinden yüz kat daha faydalı olacak.”

“Bunu yapmaya er geç mecburuz. Her tarihin zaruretlerinden biri de budur. Madem ki şiirimizde Nef i' nin müzikal muhayyilesi bir şafak gibi infilak etti, Nedim' in neşesi bir mevsim gibi güldü ve Naili' nin ağırbaşlı melankolisi hâlâ bile ruhun hallerini bazı tabiat unsurlarının vakur edasıyla söylüyor, bunlardan sonra yetişecek şairlerimiz bu ilave etmeye, ilhamlarının yıldızlı boşluğuna bu trapezlerinin sızramaya mecburdurlar.”

“Ve madem ki, mimarimizde şeklin, adedin ve nisbetin en asil terkiplerinden birine eriştik. Mimarlarımız da bu kemalden yürümek zaruretindedirler. Madem ki, musikide bir Itri' yi, bir Dede Efendi' yi yetiştirdik, ledünni hakikatlerin kapılarını bir kere daha zorlamış olduk demektir. Devam etmeye mecburuz. Ruhun içten aydınlık gecesine onların peşinde inmek ve orada ölümlü yenmek bizim için mukadderdir.”

“(…) Zaten başka hiçbir sebep olmasa dahi, sırf böyle yapmamış olmanın vereceği kendi kendini aşağı görmek kompleksinden

kurtulmuş olmamız için bunu yapmaya mecburuz. Çünkü geldiğimiz kaynaklara layık olduğumuza inanmak, eser bırakabilmek için ilk şarttır.”

“Bugün bize çok yakın nesillerde birtakım kusurlar arıyoruz. Fakat dikkat edersek onların bir tek hatası vardır: Kendilerini bütün hayata hükmeden devam kanununun dışında görmeleridir, aynı hataya düşmekten kurtulmak zamanı gelmiştir.”

Tanpınar, Batı ile Doğu'nun her zaman birbirini tamamlayacağını düşünüyordu. Birine körü körüne bağlanmanın, ötekini tümüyle reddetmek denli tehlikeli olabileceğini öngörüyor. Çağdaş, Batılı kafada yetişmiş Türk insanının, zengin tarih ve kültürüyle, birikiminden yararlanarak, değişerek yürüyebileceğine inanıyor. Bu süreçte kafalarımızın yapıcı ve kurucu olmasını koşul sayıyor. “Unutmayalım, aralardaki fark ne olursa olsun, medeniyetlerin daima birbirini cevaplandırın tarafları vardır” diyor ve bizlere yol gösteriyor:

“Realitemizi bilmemiz lazım. Halbuki bilemiyoruz. Kendimizi bilmediğimiz için dünyayı anlayamıyoruz. Buradaki bilmek, realite, elbette ki içinde bulunduğumuz dar muhitler hakkında bizde biriken şeyleri kastetmiyorum. Bu her mahlûkta vardır.”

Ve bize mesajını çok net veriyor: “Cemiyet için mazi yani tarih,

fert için hafıza gibidir. Asıl şahsiyetin kendisidir. Hafızasını kaybeden adam nasıl artık kendisi değilse, cemiyet de mазisini unutursa veya bu mazi fikrini vuzuhundan mahrum ederse, öylece kendisi olmaktan çıkar...”

Uygarlıklar arasında düşünce alışverişini yararlı görürken, geçmişin güzelliklerine bilinçli sahip çıkabilen derken, bize çok kesin ipuçları da veriyor:

“Şark’tan kurtulmak güç...”

Pierre Loti bir kitabında İran sarayını gezerken, taht üzerinde bir kediyi uyuklar bulduğunu söyler. Şark daima biraz beceriksizdir. Her şeyi yaptığımız anda bir de bakarız ki en ucuz amma en lüzumlu şeyi unutmuşuz...”

Ahmet Hamdi Tanpınar, babasının işi gereği Anadolu’yu çocuk yaşlarında gezmeye başlamış, daha sonraları, mesleği gereği yakından tanıma olanağı bulmuş ve yapıtlarında, tarihimizi ve kentlerimizi en güzel biçimde işlemiştir. Milli Mücadele dönemini de çok bilinçli bir biçimde yaşamış olması yapıtlarına çok güzel yansımıştır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, sanatında kötümser olmamış, ancak,

yaşamı boyunca hep istediği güzellikleri geç elde etmiş olmasından yakınmıştır. Şiirlerini, ölümünden bir yıl önce yayımlayabilmiştir. Beklediği ilgiyi görememiştir. Küçük de olsa, rahat ve huzur içinde yaşamını sürdürebileceği bir eve geç sahip olabilmiştir. Çok istemesine karşın, Avrupa’ya çok geç yaşlarında çıkabilmiştir. Yaşamda tüm istekleri “geç” gerçekleşmiştir. Ancak, tüm bu sitemlere karşı, sanatından güncel olma uğruna hiçbir tavız vermemiştir. Bakın bu duygularını bizlerle nasıl paylaşıyor:

“Daima derinleştim. Sıfırdan başlamış gibiydim. Bu sıfır, Yahya Kemal ve Haşim hariç, Türk şiirinin değer seviyesiydi. Eğer burada genişlemeye razı olsaydım benim de hiç olmazsa kalacak kadar şöhretim olurdu. Biraz kaysaydım Orhan ve Cahit’ ten fazla sevilen adam olurdum. Yapmadım. Hakikaten sıfırdan başlamıştım. (...) Estetiğimi kendime mal etmek uzun senelere ihtiyaç gösterdi.”

Aşağıda Ahmet Hamdi Tanpınar’ın, “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” adlı yapıtından, sevdiğim bir bölümü sunuyorum.

* * *

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ*

(...)Yukarda hayatımın sıkıntılarından birkaç defa bahsettim. Hatıralarım ilerledikçe okuyucularım ömrüm boyunca ihtiyaç ve mahrumiyetin âdeta ikinci bir deri gibi vücuduma yapışmış olarak dolaştığımız göreceklendir. Fakat

hiç de saadet denen şeyi tatmadım diyemem.

Fakir düşmüş bir ailede doğdum. Buna rağmen çocukluğum epeyce mesut geçti. Fakirlik, içimizde ve etrafımızda ahenk bulunmak şartıyla -ve şüphesiz muayyen bir derece-

sinde- zannedildiği kadar korkunç ve tahammülsüz bir şey değildir. Onun da kendine göre imtiyazları vardır. Benim çocukluğumun belli başlı imtiyazı hürriyetti.

Bu kelimeyi bugün sadece siyasi manasında kullanıyoruz. Ne yazık! Onu politikaya mahsus bir şey addedenler korkarım ki hiçbir zaman manasını anlamayacaklardır. Politikadaki hürriyet, bir yığın hürriyetsizliğin anahtarı veya ardına kadar açık duran kapısıdır. Meğer ki dünyanın en kıt nimeti olsun; ve tek insan onunla şöyle iyice karnını doyurmak istedi mi etrafındakiler mutlak surette aç kalsınlar. Ben bu kadar kendi zıddı ile beraber gelen ve zıtlarının altında kaybolan nesne görmedim. Kısa ömrümde yedi sekiz defa memleketimize geldiğini işittim. Evet, bir kere bile kimse bana gittiğini söylemediği halde, yedi sekiz defa geldi; ve o geldi diye biz sevincimizden, davul, zurna, sokaklara fırladık. Nereden gelir? Nasıl birdenbire gider? Veren mi tekrar elimizden alır? Yoksa biz mi birdenbire bıkar, “Buyurunuz efendim, bendeniz, artık hevesimi aldım. Sizin olsun, belki bir işinize yarar!” diye hediyeye mi ederiz? Yoksa masallarda, duvar diplerinde birdenbire parlayan, fakat yanına yaklaşıp avuçlayınca gene birdenbire kömür veya toprak yığını haline giren o büyümlü hazinelere mi benzer? Bir türlü anlayamadım. Nihayet şu kanaate vardım ki, ona hiç kimsenin

ihtiyacı yoktur. Hürriyet aşkı, -haydi Halit Ayaracı'nın sevdiği kelime ile söyleyeyim, nasıl olsa beni artık ayıplayamaz, kendine ait bir lügati kullandığım için benimle alay edemez!- bir nevi snobizmden başka bir şey değildir. Hakikaten muhtaç olsaydık, hakikaten sevseydik, o sık sık gelişlerinden birinde adamakıllı yakalar, bir daha gözümüzün önünden, dizimizin dibinden ayırmazdık. Ne gezer?

Hayır, benim çocukluğumun hürriyeti, hiç de bu cinsten bir hürriyet değildir. (...)
onu bana hiç kimse vermedi. Bu sızdırılmış altın külçesini birdenbire kendi içimde buldum.

Daha geldiğinin ertesi günü ortada yoktur. Ve işin garibi biz de yokluğuna pek çabuk alışıyoruz. Kıraat kitaplarında birkaç manzume, resmî nutuklarda adının anılması kâfi geliyor.

Hayır, benim çocukluğumun hürriyeti, hiç de bu cinsten bir hürriyet değildir. Evvelâ, burası zannımca en mühimdir, onu bana hiç kimse vermedi. Bu sızdırılmış altın külçesini birdenbire kendi içimde buldum. Tıpkı ağaçta kuş

sesi, suda aydınlık gibi. Ve bir defa için buldum, bulduğum gündən beri de küçücük hayatım, fakir evimiz, etrafımızdaki insanlar, her şey değişti. Vakıa sonraları ben de onu kaybettim. Fakat ne olursa olsun bana temin ettiği şeyler hayatımın en büyük hazinesi oldular. Ne dünkü sefaletim ne bugünkü refahım, hiçbir şey onun mucizesiyle doldurduğu seneleri benden bir daha alamadılar. O bana hiçbir şeye sahip olmadan, hiçbir şeye aldrımada yaşamayı öğretti.

Lüzumsuz hiçbir şeyin peşinde koşmadım. Hiçbir ihtirasın peşinde beyhude yere emek sarf etmedim. Hiçbir zaman sınıfımızın birincisi veya ikincisi, hatta yirmincisi olmak istemedim. Fatih Rüştiyesi'ndeki sınıfımızın kalabalık mevcudu bana, etrafımdaki yarışı en geri sıralardan, isterseniz buna kral locası deyin, seyretmek imkânını verdi. İnsan işlerine uzaktan bakmayı oradan öğrendim.

Arkadaşlarımın çoğu gibi mektebe lalalarla, uşaklarla gitmedim. Ne yeni, süslü elbiselerim ne su geçmez potinim ne sıcak paltom vardı. Daima diz kapaklarım yamalı, daima dirsek-

lerim biraz dışarıya fırlamış gezdim. Hiç kimse mektebe giderken bin türlü sıkı tembihle beni öpmeydi, ne de akşamüstü yolunu dört gözle bekletiler. Hatta eve ne kadar geç gelirim etrafımdakiler o kadar rahattı. Bununla beraber mesuttum. Bütün bu şeylerin yokluğuna karşılık hayatı ve sokağı kazanmıştım. Mevsimler, insanlar, hayvanlar, eşya en munis, en değişik yüzleriyle benimdiler.

Günde iki defa Edirnekapı ile Fatih arasındaki yolun en uzun zaman içinde, her adımını ayrı ayrı hayaller peşinde atarak, gider gelirdim. Vakıa on yaşlarıma doğru bu mesut hayatı bir ihtiras bulandırdı. Dayımın sünnet hediyesi olarak verdiği saatle hayatımın ahengi biraz bozulur gibi oldu. Bir ihtiras ne kadar masum olursa olsun yine tehlikeli bir şeydir. Bununla beraber mesut yaradılışım onun hayatımı büsbütün çığırından çıkarmasına mâni oldu. Bilakis ona bir istikamet verdi. Yani hayatım onunla şekil aldı. Belki de bana hürriyetin asıl kapısını o açtı.

demiraytacbd@gmail.com

*"Büyük Ümitler" adlı birinci bölümün 3'üncü metni

“Kötümser biri sadece kara bulutları görür ve tasalanır; bir filozof her bulutun her iki tarafını da görür ve omuz silker; bir iyimser ise bulutları hiç görmez çünkü zaten onların üzerinde yürüyordu.”

Leonard Louis Levinson

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Amerika
Birleşik Devletleri'nin
Konuşulmasını
İstemediği

Kızılderiili Soykırımı

Amerika Birleşik Devletleri, 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarını her fırsatta Türkiye'ye karşı bir baskı aracı olarak kullanır. NATO'daki en önemli müttefiki Türkiye'yi sadece bu konuda değil tehdit malzemesi olarak gördüğü hemen her alandaki gelişmelerle de köşeye sıkıştırmaya, böylelikle de istediğini almaya çalışır. Yeri gelir askeri ve ekonomik yaptırım silahını devreye sokar. Bir müttefikten beklenmeyecek bu davranış biçimi en çok da Amerikan Temsilciler Meclisi üyeleri ve Senato'daki Senatörler arasında sıklıkla görülür.

Senato ve Temsilciler Meclisi için Türkiye üzerinde baskı kurmanın en kolay yolu, hemen 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarını kabul eden bir yasa tasarısı hazırlamaktır.

Türkiye'yi işlemediği bir suçla kendi siyasi hesapları için mahkûm etmeye çalışan Amerika Birleşik Devletleri, yeryüzündeki ilk soykırımlardan birini yapan ülkedir.

Nitekim 2019 yılının sonlarına doğru hazırlanan Ermeni tasarısı önce Amerikan Kongresi'nin alt kanadı Temsilciler Meclisi'nden ardından Senato'dan geçmiştir. Böylelikle 1915 Olaylarına ilişkin Ermeni iddiaları soykırım olarak tanınmıştır.

Türkiye'yi işlemediği bir suçla kendi siyasi hesapları için mahkûm etmeye çalışan Amerika Birleşik Devletleri, yeryüzündeki ilk soykırımlardan birini yapan ülkedir. Amerika Birleşik Devletleri topraklarının gerçek sahipleri olan Kızılderilileri tüm zenginliklerini almak için soykırıma uğratan Amerikan yönetiminin Türkiye'ye bu konuda ders vermeye kalkması hiç inandırıcı değildir.

Çeyen, Çeroke, Apaçi, Comançi, Siyu, Kara ayak, Seminol, Navajo isimleri en çok duyulan Kızılderili kabileleridir. Ama yüzlerce kabile daha vardır. Kızılderililer, 1600'li

yılların sonlarından itibaren Avrupa'dan kitleler halinde gelen bugünkü Amerikalıların dedelerine kucak açıp, yiyecek içecek verip, yerleşmelerine yardım ettiklerinde başlarına geleceklerden habersizdiler. Yıllar geçtikçe beyazlar tarafından yerlerinden sürülmeye, zenginlikleri alınmaya, topraklarına el koyulmaya ve öldürülmeye başladıklarında kimi kabileler tek başlarına kimileri de birleşip direndiler.

Özellikle 13 İngiliz kolonisinin birleşip İngiltere'den bağımsızlıklarını ilan ettikleri 4 Temmuz 1776, Amerika Birleşik Devletleri'nin yerli halk Kızılderililer için sonun başlangıcı olmuştur. Bu tarihten sonra Amerikan yönetimi planlı olarak harekete geçerek, Güneydoğu ve Doğu bölgelerini Kızılderililerden temizlemeye başladı. Luisiana, Missisipi, Alabama, Florida gibi eyaletlerde büyük bir Kızılderili kıyımı için düğmeye basıldı. Öncelikle Shawnee kabilesi Missisipi'nin batısındaki Kızılderili kabileleri bir araya getirerek, beyazları topraklarından atmaya çalıştı. Binlerce Kızılderili bu girişimin bedelini ağır ödedi. Amerikan ordusundan Binbaşı Albert Harrison, bölgede yürüttükleri etnik temizlik

için “Askerlerimin özellikle yerli çocukların öldürülmemeleri konusunda emirlerimi dinlememesi karşısında çaresiz kaldım. Emirler konusunda bilgi kirliliği dolaşıyordu. Bazı çavuşlara üst kademe komutanlardan gizli emirler geldiği ve tek bir Kızılderili’nin hayatta kalmayacağı şekilde acımasız davranmalarının istendiği söyleniyordu. Konuştuğumuz üst düzey subayların çoğu durumdan habersiz gibi gözükse de, toplu öldürmelere göz yumuyorlardı” demektedir.

Binbaşı Harisson’un günlüğündeki 19 Haziran 1809 tarihli bu ifadeler 2 kuşak sonraki torunları tarafından, “The bitter truths in our land: slaughter” başlığıyla yayınlanmıştır.

Alabama’da, 1813 yılında Creek, Florida’da 1817 yılında Seminol ve Michigan’da 1827’de Kızılderili kabileleriyle yapılan savaşlar, tam bir soykırımla bitmiştir.

Bu olaylardan yıllar sonra Amerikan ordusunun en tanınmış komutanlarından biri olarak görev alan General George Armstrong Custer, söz konusu savaşlar için tüyler ürperten değerlendirmeler yapmıştır. Arkadaşı General Philip Sheridan’a 12 Mayıs 1867 tarihinde yazdığı mektupta, yukarıda verdiğimiz yıllarda Kızılderililer ile yapılan savaşları hatırlatarak, “Bugün hala daha vahşi yerlilerle uğraşmak zorunda kalıyorsak, bunun nedeni o savaşlardaki subayların hatasıdır. Hepsinin kökünü kazıyacak şekilde yok edip diğer-

General Custer:
“..Eğer o yıllarda yaşasaydım ve süvarilerin başına geçseydim, bu vahşileri, geriye tek bir tanesi kalmayacak şekilde topraklarımızdan siler, soylarını kuruturdum”

lerine korku salınmadığı için yarı çıplak vahşiler ürediler, karşımıza çıkma cesareti gösteriyorlar. O yıllardan önce doğmamış olmam en büyük şanslarıdır. Eğer o yıllarda yaşayıp ve süvarilerin başına geçseydim. Bu vahşileri, geriye tek bir tanesi kalmayacak şekilde dünyadan silerdim” demektedir.

General Philip Sheridan, bugün Amerikan kamuoyunda bir masal kahramanı olarak gösterilen General Custer’i, 12 Ocak 1868 tarihinde,

“Hayalini gerçekleştire. Ne kadar acımasız olunacağını o vahşilere kanıtlarla” sözleriyle görevi çağıracaktı.

Custer, arkadaşını mahcup etmeyecek ve Nisan 1868’de Washita River bölgesinde, Çeyen kabilesine saldırarak, sadece yerlileri değil, hayvanlarını da katletmiştir.

Ama Custer’in ölümü de Kızılderililerin elinden olmuştur. Custer, 3 yerli kabilesi ile Little Big Horn bölgesinde yapılan savaşta öldürülmüştür. Ona bir asker, bir savaşçı bir erkek gibi ölme onurunu vermek istemeyen Kızılderililer, Generalin kafa derisini yüzmemiştir. Böylelikle bir insanı aşağılayabilecek en kötü davranış biçimini sergilemişlerdir.

Kafa derisi yüzme alışkanlığının Kızılderililere özgü olduğunu yay-

General Philip Sheridan

malarına rağmen kafa kesme âdeti Amerikalılara aittir. Amerikan Devleti, 1854 yılında yaptığı duyuru ile Kızılderili kellesi başına 5 dolar ödeyeceğini açıklayınca askerler, altın arayıcıları, kanun kaçakları başta olmak üzere her kesimden Amerikalı, Kızılderilileri yakalayıp kafalarını

kesmeye başladı. Öyle ki devlet binalarının depoları ve bodrumları, Kızılderili kafataslarıyla dolup taşınca, Başkan Franklin Pierce devreye girmek zorunda kalmıştır. Pierce’in, “Kızılderililerin kesilmiş kafalarını bulduklarını depolardan hızla toplayıp ücre bölgelerde açılacak çukurlara gömülmesi, uzun yıllar sonra bu konuda bizi suçlamak amacıyla kanıt arayanlara fırsat sunmamak için önemlidir” sözleriyle verdiği

talimata tam anlamıyla uyulmamıştır. Buna çok sinirlenen Başkan Pierce ise “Vahşilerin kellelerini yok etmeyenleri ortadan kaldırmak zorunda kalacağım” sözleriyle yetkilileri uyarmıştır.

Soykırımcı Amerikan devletinin insanlık tarihinde ilk kez kullandığı yöntemle-

Güneybatı Dakota’da bir köy olan Pine Ridge Hint’de 29 Aralık 1890’daki Yaralı Diz Katliamı’ndan bir toplu mezar. Bu katliama katılan gönüllülere her ceset için 2 \$ ödenmiştir.

rinden biri de hastalıkla yok etmek olmuştur. Alınan bir karar ile 16 bini Çeroke 100 bine yakın Kızılderili, 28 Ağustos ile 4 Aralık 1838 tarihleri arasında Georgia Eyaletinden Oklahoma çölüne sürüldü. İşte bu sürgün sırasında olabildiğince çok sayıda yerlinin ölmesini planlayan Amerikan ordusu, biyolojik silahı da ilk kez devreye soktu. Sürgüne gönderilen Kızılderililere dağıtılan battaniyelere çiçek mikrobu bulaştırıldı. Çoğunluğunu çocukların oluşturduğu binlerce insan sürgün yolunda bu şeytani planın kurbanı oldu. Soykırımın en iyi örneği olarak gösterilebilecek bu sürgün, bir askeri doktorun 1853'de Alabama'da yayınlanan hatıralarında (Sad memories of a military doctor) çok ağır ifadelerle yer almıştır.

Kızılderili konvoylarına eşlik eden askeri birliklerde görevli Binbaşı Jack B. McConville, "Atımın attığı her adımda insanlığımı sorguladım. Ölen her yerlinin ardından doktorluğumu sorguladım. Bu toprakların gerçek sahibi Kızılderilileri vahşiler olarak tanımlayan biz Amerikan vatandaşlarına hangi insanlık dışı sıfat yakışır? Madem uygar insanlarız, peki bu zavallılara yaptıklarımızı nasıl izah edecek, katliamlarımızı tarihin neresinde saklayacağız?" demektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin

kurulduğu 4 Temmuz 1776 tarihinden itibaren planlı bir şekilde soykırım uygulanan Kızılderililerin ölü sayısına ilişkin rakamlar bulunmaktadır. 4 milyondan başlayan ölü sayısı bazı kaynaklarda ise 20 milyona kadar ulaşmaktadır. Sayı ister bin olsun isterse milyonlar olsun, bir gerçek var, o da, Amerika topraklarının gerçek sahipleri, Amerika Birleşik Devletleri tarafından planlı bir şekilde uzun yıllara yayılan soykırım uygulamasıyla yok edilmiştir.

Kızılderililer yapılan anlaşmalar uyarınca 1840'lardan 1952 yılına kadar "rezervasyon" adı verilen toplama kamplarında tutuldular. Günümüzde Amerikan Hükümeti tarafından resmen tanınan 554 Kızılderili kabilesi vardır. Ayrıca 300'den fazla Kızılderili yerleşim bölgesi bulunmaktadır. Toplama kamplarında yaşayan gençlerin arasında intihar oranı ülke ortalamasından tam yüzde 140, bebek ölümleri 5, hastalık

oranları ise 8 kat fazladır. Ayrıca söz konusu rezervasyonlardaki Kızılderililer, 44 yaş ortalamasıyla, dünyanın en kısa ömürlü insanlarıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin konuşulmasını kesinlikle istemediği Kızılderili soykırımına ilişkin 2 ayrı yazı daha kaleme alacağım.

gurbuzevrenbd@gmail.com

Binbaşı Jack B. McConville:
"... Uygar insanlar olarak, bu zavallılara yaptıklarımızı nasıl izah edecek ve katliamlarımızı tarihin neresinde saklayacağız?"

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır

“Uygar” ve “barbar”ın ötesinde yeni bir dünya görüşü

Britanya İmparatorluğu, altın rezervlerine son derece ilgi duyduğu Batı Afrika'daki Ashanti Federasyonu ile 1823-1900 yılları arasında savaşmış, sonunda da ülkenin varlığına son vererek bölgeyi sömürgeleştirmiştir. “Ashantilerin Bozgunu” adlı ve üzerinde 11 Temmuz 1824 tarihi bulunan bu görsel, National Army Museum arşivindeki bir taşbaskıdır.

Greko-Romen eski çağlardan bu yana insan olmak her daim tek bir anlam ifade etti: Uygar olmak. Yani iyi alışkanlıklar ile iyi beğenilere sahip olmak ve yaşamını akıl çerçevesinde yönetebilmek.

Milattan Önce 1. yüzyıl Romalıları da “insan doğası (humanitas)” ifadesinde iki anlam buldular; birincisi temel bilimler alanında eğitilmiş olmak ve ikincisi de sosyal statülerine bakmaksızın -ister efendi

olsunlar ister köle- diğer insanlara şefkatle yaklaşmak.

İdeal insan yani ideal Romalı, ciddiyet ya da vakar sahibi olmanın ezeli

erdemini, Cicero'nun yaşadığı dönemde yaygınlaşmış olan şefkatlilikle birleş-tiren kişiydi. Kişi insan doğmazdı; insan olmak zorundaydı. Kişi, iyi

alışkanlıkların aşılması ve İtalyan Rönesansı boyunca “beşeri bilimler” olarak adlandırılan liberal disiplinler yoluyla insanlaşır.

Romalılara insan doğası hakkındaki fikirleri, Milattan Önce 5. yüzyılda yaşayan Yunanlardan miras kaldı. İnsanlık fikrini cinsiyet, ırk ve sınıf kavramlarının ötesinde, tüm insanlar için ortak bir özellik olarak tanımlayan belki de Yunanlardı.

Yunanlar, insanlığı bir arada tutan bağın sağduyu ve konuşmak olduğuna inandılar. Onlara göre, öğretim ve öğrenme ile iletişim ve tartışma sayesinde kişi doğal olarak sağduyuya kavuşurdu.

İnsanlık fikrini cinsiyet, ırk ve sınıf kavramlarının ötesinde, tüm insanlar için ortak bir özellik olarak tanımlayan belki de Yunanlardı.

Zihinlerinde sağduyu, özgürlük ve demokrasi arasında derin bir bağ kurdular. Toplum için neyin adil neyin adaletsiz olduğunun tartışılması yoluyla, devlet işlerinde sağduyularından yararlandılar. Kişinin, kendi insan doğasını tamamıyla kavrayabilmesi için demokratik bir topluluğun etkin bir üyesi olması gerekiyordu.

Sağduyu, özgürlük ve demokrasi arasındaki bu bağlantı, belirli bir Batılı önyargısını mı temsil ediyor? Ya da Greko-Romen eski uygarlığı, evrensel değere sahip bir şeyi mi keşfetti? Ben bu konuda kuşkuluyum.

Yunanlar toplum için neyin adil neyin adaletsiz olduğunun tartışılması yoluyla, devlet işlerinde sağduyularından yararlandılar.

“UYGAR” İNSAN “BARBARA” KARŞI

Bir yandan, bir grup olarak insanlığın cinsiyet, ırk ya da sınıfın ötesinde, tüm insanların paylaştığı bir özellikle tanımlanması konusunda söylenmesi gereken bir şey var. Diğer yandan da sağduyunun ya da konuşmanın, önyargıdan muaf bir özellik olduğuna ikna olamadım.

Greko-Romen insanlık fikri, zıddı olmadan düşünülemez. İnsan

olmak uygar olmak anlamına geldiğinden bu yana, insanlık dışı davranışlar da uygarlık dışı ya da barbar olarak nitelendirildiler.

Peki, barbar kimdir? Barbar, tuhaf bir dilde konuşan, bilinemedik ya da yabancı kişidir. Daha açık söylemek gerekirse barbar, anlaşılmasız konuşan ya da bir hayvan gibi tanımlanamaz sesler çıkarandır. Barbar, “kişi” ya da “öteki” olmak-sızın, bir insandan ziyade bir hayvan olduğu düşünülmektedir. İnsanla hayvan arası bir şeydir; vahşidir ya da hayvanımsıdır.

Barbar sözcüğü, yabani, vahşi (evcilleşmemiş), onursuz ve zalim adama işaret eder.

Yunanlar, insan ve barbar arasındaki bu karşıtlığı Milattan Önce 5. yüzyıldaki Pers-Yunan Savaşları sırasında kullandılar.

Yunanlar Perslere karşı kendi imajlarını “demokratik bir devlette yaşayan tek özgür millet”

olarak çizerek bir ideolojik savaş da verdiler. Onların bakış açısına göre kölelerle yani bir mutlak hükümdarın yönetimine tabi olan bir grup insanla savaşıyorlardı.

GÜNÜMÜZ YORUMLARI

Yunanların oluşturduğu bu imaj ile Batı'nın Ortadoğu'yla olan ilişkisini tasarlaması arasında tesadüfi bir bağlantıdan daha fazlası var gibi görünüyor. Bu durum, Samuel Huntington'ın 1996'da yayımlanan “Medeniyetler Çatışması ve Dünya

Düzeninin Yeniden Kurulması” kitabı ve 11 Eylül Saldırıları’ndan bu yana daha da görünürlük kazandı. Batı dünyası kapitalizmi, liberalizmi ve demokrasiyi uygarlığın belirleyicileri olarak nitelerken, bunları İslami köktencilik, teokratik yönetim ile düşüncesizce “Müslüman dünya” olarak adlandırdıklarına karşı ilerleme olarak tanımlamaktadır.

İnsan olmak bugün de Hristiyan ve beyaz, orta sınıf, heteroseksüel ve erkek olmak anlamına geliyor.

İslami bir grup tarafından yapılan bir terör eylemi Batılı liderler ve Batı medyası tarafından “vahşi” ve “barbarca” olarak nitelendirildiğinde, bu sözlerde yalnızca bütün bir kültürün “barbar” olarak tanımlanmasının da ötesinde bu eylemin “uygar” ve “hümanist” Batı kültürünün tam karşısında konumlandırılması için duyulan hevesi de görmeliyiz. Bu değerlendirme, Batı’nın Ortadoğu’da “kurtarma” ve “özgürleştirme”nin ötesindeki gayeleri için süregelen askeri varlığını gizlemek için kurgulanmıştır.

İnsan doğası fikrinin tarihi, Milattan Önce 5. yüzyıldan bu yana Batı şiddetinin ve tahakkümünün tarihini temsil ediyor. Dünyanın gördüğü en derin çatışmalara ve

bölünmelere de tanıklık ediyor.

Nazilerce kullanılan “subhuman (untermenschen*)” insandan aşağı-insanlık aşamasına ulaşmamış kategorisini düşünün. Avrupa sömürgeciliği de uygar-barbar ikiliğinden bağımsız düşünülemez.

Kapitalizmin şafağında, köle ticaretini ve Afrikalı köle işgücünün Kuzey Amerika kolonilerinde kullanımını haklı kılmak için icat edilen ırkçılık, Greko-Romen insan fikrini geri dönülemez bir biçimde değiştirdi.

İnsan olmak artık özgürlükçü bir eğitim edinmek suretiyle uygar olmak anlamına gelmiyor. Öteden beri olduğu gibi bugün de Hristiyan ve beyaz, orta sınıf, heteroseksüel ve erkek olmak anlamına geliyor.

Sonuç olarak; kadın, siyah, işçi sınıfı, Hristiyan olmayan olarak tanımlanabilen herkes, otomatikman daha az akli başında, daha vahşi, evcilleşmemiş ya da barbar olarak değerlendirilir.

İnsanı “uygar” ve “barbar” arasındaki karşıtlığın ötesinde düşünmenin bir yolu var mıdır? Yoksa böylesi bir insanlık fikri henüz icat edilmemiş midir? Benim kanıma göre bu, beşeri bilimler alanının üzerindeki öncelikli görevlerden birisidir. •

sabriyeasirbd@gmail.com

(*) Untermenschen: Bu kavram Nazi döneminde genellikle Yahudileri ve Slavları tarif eden, Nazi ırkçı politikasının bir parçasıydı. Sözcüğün tespit edilen ilk kullanımı ise Amerikalı yazar ve Ku Klux Klan üyesi Lothrop Stoddard’ın 1922’deki kitabında yer almaktadır.

Çeviri kaynağı yazı: Felsefe Doçenti Rafael Winkler, Johannesburg Üniversitesi “The long walk from ‘civilised’ and ‘barbaric’ to a new world view”, the-conversation.com

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Litoloji (Fr.)

- a-Taş bilimi
- b-Sihir yapan
- c-Gelenekçi
- d-Savunma sanatı

2 Eksantrik (Fr.)

- a-Moda yaratan
- b-Yönelteç
- c-Gösterge
- d-Diş merkezli

3 Panorama (Fr.)

- a-Kıyı, çevre
- b-Genel görünüm
- c-Uzun bluz
- d-Bilinmezci

4 Bold (İng.)

- a-Boylam
- b-Kuşak, nesil
- c-Koyu
- d-Yapay

5 İzolâtör (Fr.)

- a-Zarar kesme
- b-Yıpranma payı
- c-Yalıtkan
- d-Aracılık

6 Migren (Fr.)

- a-Devingen
- b-Yasal olan
- c-Baş ağrısı
- d-Gezegen

7 Natürel (Fr.)

- a-El aynası
- b-Doğal
- c-Doğaçlama
- d-Yazılı belge

8 Pozitif (Fr.)

- a-Ölçü birimi
- b-Saçma, zırva
- c-Olumlu, artı
- d-Öğreti

9 Sürpriz (Fr.)

- a-Gösterişli
- b-Sırnaşık
- c-Süzgeç
- d-Şaşırtı

10 Rezonans (Fr.)

- a-Karşı akım
- b-Açık göz
- c-Fizik bilimi
- d-Titreşim

11 Kripto (Fr.)

- a-Sentetik madde
- b-Şifreli yazı
- c-Kilit açar
- d-Dirençli

12 Reel (Fr.)

- a-Element
- b-Gerçek
- c-Öndelik
- d-Bezenti

13 Pusula (İta.)

- a-Yön belirteci
- b-İyimser
- c-İz düşümü
- d-Kesin uyarı

14 Maksimum (Fr.)

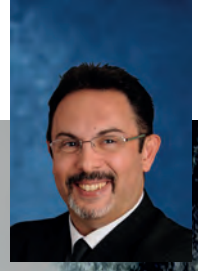
- a-Kümenleme
- b-Önemsiz
- c-En çok
- d-Karışık durum

15 Kreditör (Fr.)

- a-Kurgulayıcı
- b-Kredi açıcı
- c-Yasal
- d-Sabit fikir

Anka

Berk Yüksel

Zaman Öğretir!

“Kalabalığa karışmak için hiçbir özellik gerekmez ama yalnız ve dik durmak için gerçekten çok şey gerekir.”

Bukowski

Kendi ile zaman zaman yüzleşen, kendi ile hesaplaşan insanın, yaşamışlıktan edindiği tecrübeden ve farkındalıktan çıkarımlarının bir kısmıdır bu sorunun cevapları...

“Zaman ne öğretti?”
En yakın çevren için bile, ne kadar çabalarsan çabala yolunun sadece kendine özgü olduğu ve sadece ama sadece senin bu yolda değişip, yenilenebildiğini...

Hayal kırıklığı denilen lanetin, eğer sen izin verirsen senin kanını emerek ömür boyu senin başucundan ayrılmayacağını ve onu yüreğinden, benliğinden söküp atmanın gerekliliğini...

Mumun dibini de aydınlatmanın zor olduğu gerçeğini, sözün eyleme dönüşmesindeki güçlüğü ve onu yenmek için amansızca verilen mücadelenin sonucu ulaşılan yeni farkındalık düzeyinin hazzını...

Bilinçli, kişilikli bireyin farklı, hür ve kendine özgü yolunda yürümesinin verdiği mutluluğu ve bu ince, dar, asla ve asla sıradan ve sürüden olmayan, meşakkatli yolda yürüyebilmenin güçlüğünü...

Kitle ile birlikte iyi, doğru ve güzele doğru yürümenin hazzı ile gerektiğinde onların tamamını karşına alacak şekilde onlara aynadaki çirkin yönlerini keskin bir biçimde gösterebilme cesaretinin dengesini...

Asla! Ki bu asla demektir; popülist, halk dalkavuğu olmamayı, bunu

Hayatın insan gibi insanın kendini gerçekleştirebilmesi için bir fırsat olduğunu ve bu yolda zamanın çok ama çok kıymetli olduğunu...

yapanların acınası hallerini...

Günü kurtarmacının felsefesizliğinin, acizliğinin, duygu ajitasyonunun, her devrin adamlığının kişiyi acınası derecede küçülttüğünü...

Saygının kazanılan bir değer olduğunu, “Bana saygı göstermiyorsuncu”nun ilk yapacağını ağlaşmak, sızlaşmak değil o saygı için emek harcıyıp onu kazanması gerekliliğini...

Onaylanma, beğenilme güdüsü ile başkalarının kişiyi değerlendirdikleri ölçütler uğruna yaşamını tarumar etmenin ne kadar genel olduğunu...

“Benim ondan neyim eksikçi” her daim yarışmacı “ben de, ben de” söylemine sahip kişilerden mümkün olduğunca uzak durulması gerekliliğini...

Seçmenin, kendi hayatının iplerini elinde bulundurmanın önemini, “fark etmezci”nin yanyana dizilmiş sıradan bir kitledeki herhangi biri gibi hiçbir zaman fark edilemeyeceğini...

Hayatın insan gibi insanın

kendini gerçekleştirebilmesi için bir fırsat olduğunu ve bu yolda zamanın çok ama çok kıymetli olduğunu...

Sevginin yaşamın anahtarı olduğunu ve açılmaz denilen bir kapı bile olsa onun her kapıyı er ya da geç açtığını...

Sevginin dile getirilmesi ve hissedilip gösterilmesi gerektiğini, kimsenin onu bulmak için arkeolojik kazıya çıkmasının zorunlu olmadığını, "Aslında o seni çok sever"ci zıvraklığın toprağın dibine gömmenin gerekliliğini...

Gözlerin ruha açılan birer pencere olduğunu ve çok şeyler anlattığını...

Zerdüşt'ün dediği gibi kötünün bilinmediği yerde iyinin de tanımlanamayacağını ve kötünün aranacağı yerin kişinin kendi içi olduğu ve ona direnmenin, kendi kendine baş edebilmenin zorluğunu ama asla ona yenilmemenin ve pes etmenin gerekliliğini...

Esas olarak pirincin içindeki beyaz görünümlü taştan korkulması gerektiğini...

İnsanların temel olarak samimi olanlar ve samimi olmayanlar olarak ikiye ayrıldığını...

Kendini dinlemenin, kendi ile aynada yüzleşmenin gerekliliğini, beğenmediğin pürüzleri düzeltmek için yaşam boyu verilen savaşı, hayat boyu kendinden yine kendine

sefer eyleminin gerekliliğini...

İlim sahibi olmanın, bilgilenmenin önemini, aklın ve hikmetin önderliğinde sezgiye de gerektiğinde danışmayı, anlamlı

Hayatın bir yol olduğunu bu yolun özenle yürünmesi ve özel olması gerekliliğini, görev bilincini ve görevin üstün geldiğini, hakikat arayışının süreceğini...

bir yaşamın hedef olduğunu ve bir feylesof gibi yaşayabilmenin güzelliğini...

Hayatın bir yol olduğunu bu yolun

özenle yürünmesi ve özel olması gerekliliğini, görev bilincini ve görevin üstün geldiğini, hakikat arayışının süreceğini...

Güzel söz söylemenin ya da yazmanın ancak bu doğrultuda eyleme dökülebilir ile bir arada olunca kıymetinin olduğunu...

Çareyi kendi dışında aramanın boşunlığını ve hariçten gelmediğini, her zaman çarenin bireyce bulunması gerekliliğini...

Vasatın her daim iyiyeye karşı teşkilatlandığını...

“Keşke”lerin akıl sağlığı bozukluğunu “iyi ki”ler ile kırmanın gerekliliğini...

Güven duymanın ürkek bir ceylan gibi olduğunu, merhametten maraz doğması olasılığının yüksek olduğunu...

Umutsuzluğun, karamsarlığın, çaresizliğin yüreklerden sökülüp atılması gerekliliğini...

Mazrufu merak etmeden zarfa bakıp onun ile yetinmenin genel kabul gördüğü kitlenin aksine, ezoterizmden öğrenilecek çok şey olduğunu...

Ucuz insanlık, vicdan, gözyaşı pazarlayıcısı, eksik akıllı ağız açıkların kakofonisinin bıkkınlık getirdiğini...

Başkasının hayatına gelenek, örf, adet, töre, ilkel yaşa biçimi dayatması kullanarak taarruz etmeye kalkmanın kepezeliğini...

Her öğrendiğini “Uygulaması çok zor, ben böyleyim... Beni böyle kabul etsinler vs...” diye yan çizip yengeç gibi yan yan uzaklaşan, ömür boyu kaçtığı bu değerlerin kendisini bıkmadan usanmadan kovalayacağını...

Korktuğun, çekindiğin ne ise onun, er ya da geç sonunda dönüp dolaşıp anının tam ortasına yapışarak gerçekleşeceğini...

“Beklerler” diye içinden gelmeye gerek ezber davranışlar yapmamak gerekliliğini...

“Aslını inkâr etme, toprakla-

rının kokusunu unutma” kisvesi ile değişime, gelişime savaşıp kala kalmanın duygu sömürüsü ile teşvik edildiğini...

Hür olarak düşünmenin, sorgulamanın, görgünün önemini ve kibrin en büyük zehir olduğunu...

Egosal krizler sonucu geçirilen havalelerde çırpınan sözde kendini paye, etiket ve makamca önemli gören dev aynası müdavimlerinin her daim içine düştükleri trajikomik durumlarda tüm atımlık barutlarını kullanarak çırpındıkça batmalarını...

Yolda olanın, farklı seslerin, yeni görüşlerin, birey olabilenin çoğunlukla kitle tarafından anlana-mayacağını...

Kurban rolünü oynamaya bayılan yığın son nefesine kadar kurban olacağını...

“Akıllı insanın ağız kalbinde, akılsız insanın kalbi ise ağzındadır.” der Hz. Süleyman. Düşünerek, planlayarak hareket etmek gerekliliğini, söz söylemeden önce de iki düşünüp bir söylemeyi, ele, bele ve dile hâkim olmanın önemini...

Hakiki insanın yolunun “Herkes gibi” değil “kendi gibi” olabilmenin yolu olduğunu; bu yolun pazarlanmayıp paylaşılabileceğini ve yolda asıl hedefin yolculuğun kendisi olduğunu...

Yaşarken yeniden doğma fırsatın varsa, neden bir başka hayatı bekleyesin! •

“Kendi ışığına güvenen; başkasının parlamasından rahatsız olmaz.” Victor Hugo

berkyukselbd@gmail.com

40 Paralık Hikaye

Balık baştan kokar lafını severim. Çünkü bir toplumda büyükler, yönetici ve mevki sahipleri toplum için en büyük örneklerdir. Küçükler her zaman büyükleri örnek alır. Onlar güzel ahlâklı, doğru ve dürüstlerse toplum da ağırlıklı olarak onları izler. Bunun tam tersi de olabilir. Baştakiler, yöneticiler, büyükler çalıp çırpıyor

ya da ahlâk dışı davranışlarda bulunuyorlarsa bu halk tarafından kanıksanır ve bir noktada normal olarak kabullenilir. Kadına şiddet, kabalık, hırsızlık, yalakalık, bencillik, avantacılık gibi bir çok ahlâk dışı hareketler artık

**Küçükler
her zaman
büyükleri
örnek alır.**

hayatın normal bir parçası haline gelir.

Özellikle de bu yüzden Cumhuriyet'in kurucuları bu konulara çok önem vermişlerdir. Kendilerini bırakın, akrabalarının bile devletle ilgisi olabilecek ticaretlerden uzak durmasına önem vermişlerdir. Yakınlarını kayırmak, işe göre adam değil de adama göre iş ayarlamak akıllarına bile gelmemiştir. Onlar büyük bir çoğunlukla hep doğru ve düzgün hareket etmeye çalışmışlar, hukuk dışı veya etik sayılmayan her türlü davranıştan uzak durmuşlar, idealist fikirlerle, bağımsız laik bir Cumhuriyet'in geleceğini kendi geleceklerinin üzerinde görerek çalışmışlardır.

Onların yetiştirdikleri kuşaklar da doğal olarak onlara benzemişlerdir. İdealist, çalışkan, mevki, makam düşünmeden ülkenin her yerinde, en büyük şehirden en ücra köyüne kadar koşmayı, hizmet etmeyi, güzel kuşaklar yetiştirmeyi hayal etmişlerdir.

Aynı güzergâhta olduğumuz halde arkadaşımın babası makam aracıyla işe giderken, karda kışta bir gün bile “gelin sizi ben bırakayım” dememiştir. Aracı şahsi işinde kullanmak affı olmayan bir terbiyesizliktir. Parası olanın parasını göstermesi görgüsüzlüktür.

Babamın ofisinden üç beş adet saman kağıdı, o çok sevdiğim, üzerinde DMO yazan sarı kurşun kalem ile yeşil silgisini aldım diye tam yarım saat bunun ne kadar yanlış olduğu üzerine laf yemekle

kalmayıp, geri iade ettikten sonra da hafta sonu cezası almıştım. Sonra da bana memur maaşı ile o zamanlar zor bulunan fiyakalı tükenmez ve kurşun kalemlerle kokulu silgiler almıştı rahmetli.

Şimdi de, bu ülkeyi kuran ve bu kuşakları yetiştirenlerin hikayelerine bakalım biraz.

Gazi, bir gün Başbakan İsmet İnönü'yü canı çok sıkkın görmüş. Bakmış Paşa'nın suratından düşen bin parça.

Kurtuluş Savaşı'nı birlikte yaptıkları, en umutsuz günlerde bile canını bu kadar sıkkın görmediği arkadaşına, dayanamayıp sormuş:

“Paşa Hazretleri, nedir canını bu kadar sıkın olay?”

Paşa, Gazi'nin suratına bir süre bakmış, sonra düşünceli düşünceli anlatmış:

“Türk Hava Kurumu toplantısından geliyorum. Hesaplarda kırk para (bir kuruş) açık var. Çok üzülüm. Başkanı sıkıştırdım, bu bir kuruşu nereye verdiklerini bulamadılar. Çok canım sıkıldı.”

İsmet Paşa çaresizlik içinde ellerini iki yana açmış ve sözlerini sürdürmüştü:

“Türk Hava Kurumu başkanı ile yöneticilerinden derhal o bir kuruşu bulmalarını istedim. Bütün hesapları yeniden taramaları için çok sıkı emir verdim. Kafam bu konuyla meşgul.”

Arkadaşının canını sıkın bu olayı öğrenince Atatürk'ün de suratı asılmış.

İsmet İnönü:
“Türk Hava Kurumu başkanı ile yöneticilerinden derhal o bir kuruşu bulmalarını istedim. Bütün hesapları yeniden taramaları için çok sıkı emir verdim.”

İsmet Paşa'nın 40 paranın peşine düşmesini onun kadar ciddiye alan Atatürk şöyle demiş:

“Demek bu kırk para seni bu kadar üzdü, bu kadar yordu ha... Ama haklısın, biz Cumhuriyeti kurarken çok kırk paralara ihtiyacımız oldu. Bugün kırk para yok olur, yarın kırk kuruş, öbür gün kırk

lira, sonra da dört yüz lira... derken ipin ucu kaçır.”

Bu konuşmadan sonra İsmet Paşa o kırk paranın peşini bırakmamış. Türk Hava Kurumu'nu her gün aramış.

Başkan ve görevlileri

o küçücük parayı bulmaları için seferber etmiş. Günlerce kurumun bütün hesapları didik edilmiş. Sonunda hesaplarda nereye verildiği belli olmayan kırk paranın izi bulunmuş. Yanlışlıkla bir başka hesaba geçtiği anlaşılmış.

Durum hemen Başbakan İsmet İnönü'ye bildirilmiş. Paranın bulunduğu müjdelenmiş. Kırk paranın peşine düşen Başbakan bu haberi duyunca rahatlamış.

İsmet Paşa'nın 40 paranın bulunduğunu Atatürk'e bildirme için nasıl Sabırsızlandığını hayal edebiliyorum.

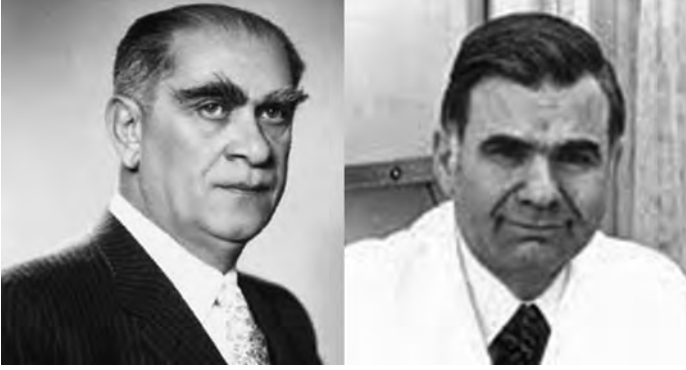
Bu hikaye belki de size saçma gelebilir. Amma da abartı diyebilir, önemsemeyebilirsiniz, kim bilir?

Zaten önemsemediğimiz için bazı değişimleri yaşamak zorunda kalmadık mı?

Atatürk ile İsmet Paşa 40 paraların peşine düştükleri için onların yönettiği devlette halkın parası çarçur edilmedi.

Haydi başka bir hikaye daha anlatalım:

Cumhuriyetin ilk yılları...
Hasan Ali Yücel'in, Milli Eğitim Bakanı olduğu zamanlarda bir burs veriliyor ama yokluktan sadece bir öğrenciye burs verilebiliyor ve o öğrenci yurt dışına eğitime gönderiliyor. Hasan Ali Yücel'in önünde iki seçeneği var bir Can Yücel diğeri Gazi Yaşargil. Biri oğlu, biri oğlunun en yakın arkadaşı. İki de yurt dışında bir eğitim hayal ediyorlar.

Hasan Ali Yücel ve Gazi Yaşargil

Gazi Yaşargil yoksul bir ailenin oğlu. Hasan Ali Yücel seçimini yapıyor ve bursu daha önce iki kişilik olarak düşündükleri halde sadece Gazi Yaşargil'e veriyor ve onun yurt dışında burslu okumasını sağlıyor.

Neden?

Kendi oğluna torpil yaptı demesinler diye.

Bakanlığın kapısında bu haberi alan Can Yücel ne yapıyor peki?

Vayy, baba, sen nasıl böyle yaparsın mı diyor?

Hayır.

Kendi harçlıklarından yurt dışı eğitimi için biriktirdiği parayı arkadaşı Gazi Yaşargil'e yolluk olarak veriyor.

Nasıl hikaye ama?

Fenerbahçe ezeli rakibimdir.
İşte ezeli rakibin zamanındaki Başkanı Şükrü Saracoğlu.

Rahmetli İnönü Bakanlar Kurulu toplantısında "Toplantıyı çabuk bitirelim Şükrü Bey daha Başkanı olduğu takımının maçına yetişecek" diye hafiften takılıyor...

Saracoğlu'nun oğlu ve bir arkadaşı da bu maça gitmek için haftalardır yalvarıyorlar. Saracoğlu, kabinede Bakan. Daha sonra Başbakanlık da yapmış, uzun seneler Fenerbahçe

Spor Klübünün Başkanlığını yapmış bir Kuvvacı. Yani kelâmı buyruk sayılır.

Ne yapıyor bu adam?

Çocukların ısrarı karşısında cebinden para çıkartıyor, "Gidin biletinizi alın; çıkışta da gecikmeden doğru eve." diyor.

Kelâmı buyruk sayılan Kulüp Başkanı ve Bakan.

Çocukları makam arabasına alıp, bedavadan şeref tribünlerinde oturmak yok yani.

Dahası var.

Aradan uzun yıllar geçiyor.

Fenerbahçe'nin o zamanlarda Başkanlığını yapan Ali Hacıbekir, maça girecekleri sırada sırada bekleyen uzun boylu birini görüyor ve hemen yanındakilere sesleniyor. "Aman, bu Şükrü Bey değil mi maç bileti almak için kuyrukta bekleyen?" diye soruyor.

Bakıyorlar ama ihtimal veremiyorlar, "Benziyor ama..."

Arabadan inip yanına gidiyorlar ki, ta kendisi!

Şükrü Saracoğlu! Tek başına gelmiş, erkenden sıraya girmiş, gönül verdiği renklerin maçını izlemek üzere sırada bekliyor bilet

almak için.

"Aman efendim lütfen buyrun" diye koluna giriyorlar içeri almak için, Şükrü Bey ise "Yapmayın çocuklar olmaz lütfen rahatsız olmayın" diye diyor.

Yalvar, yakar zorla şeref tribününe alıyorlar.

Fenerbahçe'nin efsane başkanı, Dışişleri Bakanlığı, Başbakanlık yapmış bir efsane, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucularından!

Nasıl gıpta etmeyiz ki bu hikayelere?.. •

kayaboztepebd@gmail.com

Biim ve teknikle ilgili teşebbüslerin faaliyet merkezi mekteptir. Bu sebeple lâzımdır... Mektep adını hep beraber hürmetle, saygıyla analım: Mektep genç beyinlere, insanlığa hürmeti, millet ve memleket sevgiyi, şerefi bağımsızlığı öğretir..

Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için izlenmesi uygun olan en doğru yolu belletir..

Memleket ve milleti kurtarmağa çalışanların aynı zamanda mesleklerinde birer namuslu uzman ve birer çalışkan bilgin olmaları lâzımdır. Bunu temin eden mekteptir.

Ancak bu şekilde her türlü teşebbüslerin mantıkî neticelere erişmesi mümkün olur. (1922)

M. Kemal Atatürk

Alışveriş Yapmak Oy Vermektir

1

Yazan: BARBAROS ENEÇ

Neo liberalizm artık siyasi faili toplumsallıktan çıkartarak bireysel yaptı. Günümüzde iki tip siyasi davranış gözlemliyoruz. İlki ve alışık olduğumuz olanı devlet, iktidar, parlamento etrafında kurgulanmış, liberal temsili sistem. Bu artık se-

çimlere indirgenmiş ve, toplumsal dönüşüm, iyi yaşama taleplerinden ziyade, liderlerin ve medyanın bir gösterisi haline gelip, kitlelerin uzaklaşmasına yol açmıştır. Kitleler artık demokraside kendilerinin, taleplerinin temsil edilmediği düşünerek sandıklara gitmiyorlar.

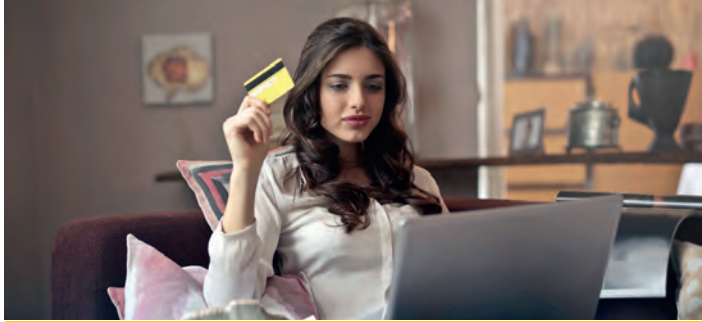
İkincisi ise parlamento ve devlet dışında daha aktif olarak görülüyor. Bugün siyaset artık sokakta yapılıyor. Oluşturulan siyasetleri etkileme yönünde gösteriler, işgaller, boykotlar, belli tip yaşam biçimlerinin desteklenmesi sandığın yerini alıyor. Bir takım toplumsal hareketlerden başlayıp gösterilerle ile devam eden tüketici hareketi

hareketi dalgası, 1999 yılında Seattle'daki Dünya Ticaret Örgütü toplantısından sonra iyice yayılmıştır. Bu olaylardan sonra ortak bir söylem haline gelen "alışveriş yapmak oy vermektir" ifadesi günümüzde küresel politikaları etkilemenin en önemli yolu olabilir. Artık, yeni toplumsal hareketler, "politik görevi yalnızca karşı sü-

reçlere direnmek değil onları yeniden düzenlemek ve yeni hedeflere yönlendirmek olan, alternatif bir küresel toplum kurma amacı güden ve coğrafi olarak sınırlandırılmayan örgütlenme biçimleri" olarak görülüyor.

Günümüzde küreselleşme ve bireyselleşmenin ortaya çıkardığı değişimlerle pazar, geleneksel işlevlerinin ötesine geçerek bireylerin ve tüketici gruplarının yaptıkları tüke-

timler aracılığıyla kendilerini ifade ettikleri bir yer haline gelmiştir. Böylece tüketiciler etik kaygılarla yalnızca kendileri için değil tüm dünyada kendi dışlarında da var olan her şey için doğru bulmadıkları uygulamalara, sahip oldukları seçim gücüyle müdahale edebilmektedir. Bilgiye kolayca ulaşabilen bireyler

Bilgiye kolayca ulaşabilen bireyler kendi etik, çevresel ve siyasal değerleriyle uyumlu faaliyet gösteren şirketlerin ürünlerini tercih edebilmektedir.

kendi etik, çevresel ve siyasal değerleriyle uyumlu faaliyet gösteren şirketlerin ürünlerini tercih edebilmektedir. Yine kendi değerlerine uygun hareket etmeyen şirketleri ise pazar aracılığıyla cezalandırma yoluna gidebilmektedir. Bu sayede tüketimin toplumsal yönü, toplumsal sorunların çözülmesinde önemli bir role sahip olmaktadır.

Bireyin öğrenilerek edindiği davranışlardan biri de tüketici

davranışlarıdır. Tüketici davranışlarının oluşmasında özellikle kişisel ve kişisel olmayan faktörler etkilidir. Kişisel faktörler arasında ihtiyaçlar, güdüler, algılar, tutumlar, deneyimler, benlik kavramı ve değer yargılarını sayabiliriz. Kişisel olmayan faktörleri ise kısaca; kültür, meslek, aile, referans grupları örnek gösterebiliriz. Yaşadığımız çağın temel önerilerinden biri, tüketicinin satın alma tercihlerini yaparken, ürünlerin faydalarının yanı sıra sembolik anlamlarından da etkilendiğidir. Toplumsal yaşamın, neo liberal iktisadın birikmiş sonuçları tarafından bütünüyle işgal edildiği günümüzde, sahip olmaktan gibi görünmeye doğru genel bir kaymaya gerçekleşmiştir.

Günümüzde ürünler, piyasaya anlamlarıyla beraber sunulmaktadır ve tüketiciler ürünlerle beraber anlamları da satın alırlar. Tüketicilerin, işlevden çok sosyo-kültürel sembollerini öne çıkardığı reklamlardan görüp aldıkları ürünlerde işlevden önce toplumsal güvenlik kaygılarını gidermenin ve bireysel kimliklerini anlatmanın yollarını aradıkları farklı düşünürler tarafından dile getirilmiştir.

Bireylerin tüketim alışkanlıkları insanın içinde yaşadıkları ülkenin ekonomik, kültürel ve siyasi dinamiklerine bağlı olarak değişim

gösterebilmektedir. Sosyal bir varlık olan birey, tüketici olarak zaman zaman çeşitli toplumsal örgütlerle etkileşim de bulunmaktadır. Tüketiciyi, satın alma ve karar verme sürecinde bilinçlendiren, yönlendiren ve örgütleyen bir mekanizma olarak sivil toplum örgütleri bu anlamda da çalışmaktadır. Bunlar, toplumsal faydayı önceleyen ve toplumsal sorumluluğu temel alan örgütlenmelerden oluşmaktadır.

Tüketicilik (consumerism) kavramı, 60'lı yıllarda ABD'de tüketicilerin bilgi, güvenlik, temsil ve seçme haklarının savunuculuğunu yapan ve bu amaçla özellikle Fordist üretim tarzını benimsemiş büyük firmalara ve iktisadi kurumlara karşı bayrak açmış olan Ralph Nader ve ekibinin çalışmalarıyla doğmuştur.

Günümüzde ürünler, piyasaya anlamlarıyla beraber sunulmakta ve tüketiciler ürünlerle beraber anlamları da satın almaktadır.

Tüketim malları, kullanım değerlerini gölgelediği ve taleplerin maddi ihtiyaçlardan bağımsızlaştığı ölçüde, maddesel yönlerini aşarak tüketimde yeni bir büyüme dönemine girilmesini sağlayan sosyo-sembolik bir karakter kazandılar.

Tüketim, böylece, yaşam tarzının bir aracı haline geldi.

Siyasal tüketicilik refah toplumlarının postmateryalist değerlerinden doğan yeni bir kavram olarak görülmektedir. Çevresel ve sosyal politikaları geliştirme

aracı olarak da kullanılabilen siyasal tüketicilik, sorgulanabilir buldukları kurumsal uygulamaları değiştirmek amacıyla üreticiler ve ürünler arasında tercihler yapan bireylerin hareketlerini temsil eder. Bu kavram işletme ve hükümet uygulamalarında adalet, dürüstlük, kişisel refah, çevresel koruma, hayvan hakları gibi ekonomik olmayan konuları temel alan değerlere dayanır. Kimi sosyologlara göre siyasal tüketicilik piyasa aracılığıyla siyaset yapma biçimidir. Siyasal tüketicilik, sosyal, siyasal ve etik duyarlılıklara dayanarak üreticilerin ve ürünlerin arasında seçim yapma eylemi olarak insanların geleneksel siyaset ve toplumsal davranışları olan oy

Kimi sosyologlara göre siyasal tüketicilik piyasa aracılığıyla siyaset yapma biçimidir.

verme ve gönüllü davranışların dışında toplumsal konulara katılmada alternatif bir araç oluşturmaktadır. Ekonominin siyasileştirilmesinden ziyade tüketicilerin ekonomik rolünün siyasal ve etik unsurlarla zenginleştirilmesidir. Siyasal tüketicilik açısından tüketim, sivil katılımın geçerli ve anlamlı bir biçimidir. Toplumlara şekillenmesinde kritik bir öneme sahip olan oy verme ve bir yardım kuruluşuna bağış yapma, belirli zamanlarla

sınırlı durumlarken, tüketim tüketicilerin her gün gerçekleştirdiği bir etkinliktir.

Siyasal tüketicici çeşitli siyasal, etik veya sosyal sebeplerle ürünleri satın alır veya almayı reddeder, yani siyasal tüketicici, günlük yaşam biçimini siyasal katılımı birleştirir. Siyasal tüketiciler sadece özel amaçlarla değil, kamu çıkarlarıyla da güdülenen ve davranışlarıyla bireysel ve kolektif kimliğini ifade eden tüketicilerdir.

Siyasal tüketiciliğin, boykotlar, seçici alışveriş (buycott) ve dolaylı hareketler (discursive) olmak üzere üç biçimi bulunmaktadır. Siyasal tüketiciliğin genellikle hem bireysel davranış (eleştirel alışveriş), hem de örgütlenmiş kolektif hareketi (protesto aktivizmi ile gruplara katılım) içine aldığı farz edilmekle birlikte bireysel hareketin etkisinin kolektif sonuçlara bağlı olduğu göz ardı edilmemelidir. Siyasal tüketiciliğin olumsuz

biçimi olan tüketicici boykotları, mücadeleciler siyasal hareketin Amerikan Bağımsızlık Savaşı'na kadar uzanan eski bir şeklidir. Boykot, halkın benimsediği, sahiplendiği durumlara ters bir eylemin meydana gelmesinde veya gerçekleştirilmek istenmesiyle ortaya çıkan tepki göstergesidir. Bu tepkiye kimi zaman inanç, örf gibi kültürel unsurlar kimi zaman da politik ve siyasi olaylar sebep olmaktadır. • (Sürecek)

barbarosenebd@gmail.com

Kültür ve Sanat Dünyasından
Dr. Tekin Özertem

Yaşlı Hanımın Ziyareti

Ya da İhkak-ı Hak

Yaşlı Hanımın Ziyareti / *Der Besuch der alten Dame*, en ünlü oyunlarından birinin adı Friedrich Dürrenmatt'ın. İlk kez 1956 yılında Zürih'te sahnelenen bu oyun, 1964 yılında Anthony Quinn ve Ingrid Bergman'ın başrollerini paylaştığı *The Visit* / Ziyaret, adı ile beyaz perdeye aktarılmış, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda da yine 1964 yılında öğretmenim Max Meinecke tarafından sahneye konmuştu. Yaz turnesinde İzmir'de, Kültürpark Açık hava Tiyatrosu'nda sahnelenen; yönetmen asistanı ve gazeteci rolü ile görev aldığım bu oyunundan önce,

Ingrid Bergman - Anthony Quinn
The Visit filminde

Ergin Orbey'in 1962 yılında sahneye koyduğu Fizikçiler adlı oyununu seyrettiğimde varlığından haberdar olduğum çağımızın yetiş-tirdiği çok önemli oyun, roman ve öykü yazarı Friedrich Dürrenmatt'ı.

Yazının alt başlığı İhkak-ı hak deyişine gelince: İhkak, yerine getirmek demek. Fakat hak sözcüğü ile birlikte hakkı yerine getirmek, hakkını almak anlamına geliyor. Genel olarak da bir kişinin kanun nizam tanımadan hakkını alması olarak kullanılmakta.

Oyunun adı ile ihkak-ı hak deyimini birlikte kullanmamın nedeni de yasaların gereğince uygulanmadığı, yetersiz kaldığı olaylar ve durumlar ortaya çıktığında hep bu oyunun kahramanı yaşlı hanımın, Claire Zachanassian'ın "adaleti" kendince gerçekleş-tirişini anımsıyor olmam. Çünkü, genç bir kızken hamile kalan, sevgilisi çocuğu sahiplenmeyince

yargıya başvuran; para ile tutulan, kendileri ile de yattığını söyleyen yalancı şahitlerce karalanıp aşağı-landiktan sonra doğup büyüdüğü kasabayı terk etmek zorunda kalan Claire'nin ihkak-ı hak olayı Yaşlı Hanımın Ziyareti.

Friedrich Dürrenmatt

Karnında çocuğu ile Güllen'i terk ettikten sonra bir genelevde bedenini satarak yaşamını sürdürmek zorunda kalır on yedi yaşındaki Claire. Petrol zengini müşterisi Zachanassian ile evlenip milyarder bir kadın, Claire Zachanassian olur. Kocası öldükten sonra da zengin erkeklerle evlenip boşanarak servetine servet katar.

Kendilerini yoksulluktan kurtaracak milyarder hemşehrilerini büyük bir umut ve coşkuyla karşılar Güllenliler.

Yıllar boyunca kendisine yapılan kötülüğün intikamını alma arzusu ile yanıp tutuşur. Güllen'deki fabri-

kalari, iş yerlerini satın alarak atılaştırıp, kasabayı ekonomik olarak çökerttikten sonra girişir adaleti satın almaya. Yanında, kendisine karşı yalancı şahitlik yaptıkları için hadım ve kör ettirerek cezalandırdığı Koby ile Loby ve ölüm cezasına çarptırıldıktan sonra her birine birer milyon dolar ödeyerek affedilmelerini sağladığı New Yorklu iki gangsterle birlikte gelir kırk beş yıl önce terk ettiği Güllen'i ziyarete.

Kendilerini yoksulluktan kurtaracak milyarder hemşehrilerini büyük bir umut ve coşkuyla karşılar Güllenliler. Onuruna düzenledikleri şölende de kendilerine yardım etmesini isterler. Claire Zachanassian da kırmaz (!) onların bu

isteğini. Kırk beş yıl önce kendisini yüz üstü bırakan ve yalancı şahitler sayesinde aklanan (!) Alfred III'i öldürmeleri koşuluyla, yarısını kendi aralarında paylaşacakları diğer yarısı da kasabalarının kalkınması için kullanabileceklere bir milyar dolar bağışlamayı önerir. Önce şiddetle karşı çıkar Güllenliler bu öneriye. Sonra

da bu cazip teklife dayanamayıp karısı ve çocuklarının da katıldığı bir oylama ile öldürülmesine karar verip Alfred III'ü öldürürler. Yanında getirdiği gösterişli tabuta konan eski sevgilisi Alfred III'in cesedi ile uğurlanır "İylik meleği" olarak Güllen'den yine büyük bir coşku ile karşılandığı istasyondan.

Kapitalizmin tüm entelektüel ve hümanist değerler ile birlikte adaleti nasıl yok ettiğini anlatmaya çabalar bize Friedrich Dürrenmatt bu eserinde. Toplumsal bir üst yapı olması gereken adaletin zedelenmesi ile haksızlığa uğrayanların ihkak-ı hak girişimlerinin yol açtığı ve içten içe "Oh olsun!" dedirten, giderek başa çıkılamayacak bir kaosa dönüşebilecek bir gerçekle yüzleş-tirir izleyicisini. Aynı zamanda da çağdaş uygarlığın paraya karşı koyamayan ikiyüzlülüğü sergiler tüm

açıklığı ile. On yedi yaşında bir genç kızken mahkemeye başvurup hakkını elde edemeyen Claire, böylesi bir düzenin neden olduğu acımasızlığın bilincine vardiktan; insanların içinde gizli ilkelik ve bencilliğin paraya olan düşkünlüğünü kavradıktan sonra planlar Alfred III'den ve geçmişte kendisine yüz çeviren Güllenliler'den nasıl intikam alabileceğini.

Günümüzde sahip olduğumuz uygarlık düzeyi ne yazık ki paranın

gücü karşısında içimizdeki bencil insanı engellemeye yetmiyor. Koşullar oluşup, fırsat bulduka paraya tapan insanlarda o bencil yan hemen ortaya çıkıyor. Yaptıkları yolsuzluk ve haksızlıkları da hak, adalet, din, iman, demokrasi gibi kavramların arkasına gizleyip işin içinden çıkıyorlar. Hak, adalet arayanlar da yoldan çıkan adalet karşısında elleri bğürlerinde hiçbir şey yapmadan seyrediyorlar olup bitenleri.

Çağdaş bir yazar olarak en çok Aristophanes'ten etkilenmiş Friedrich Dürrenmatt. Milattan dört yüz yıl önce Aristofanes de Eşek Arıları adlı kara komedisinde yargıyı geçim kapısı haline getiren yargıçları, insanlara hiçbir yararı

Dürrenmatt bu eserinde çağdaş uygarlığın paraya karşı koyamayan ikiyüzlülüğünü sergiler tüm açıklığı ile.

olmayan eşek arılarına benzeterek eleştirmiş döneminin adalet sistemini. Yaşlı Hanımın Ziyareti'nde Friedrich Dürrenmatt'ın yaptığı da bu. Para ile tutulmuş şahitlerin yalan beyanları yüzünden haksızlığa uğrayan Claire'in, yine paranın gücü sayesinde gerçek suçluyu cezalandırmasını bir çözüm değil, sorun olarak ele alıp yine bir kara komedi ile eleştirmiş çağımızın toplum ve adalet düzenini. Alfred III'in kurbanı tarafından cezalandırılmasını

adaletin gerçekleşmesi olarak değil, üzerinde önemle düşünülmesi gereken bir sorun olarak; adaletin yozlaşmasının yol açacağı ihkak-ı hak yönelimlerinin ne denli ölçüsüz intikamlara neden olabileceğini ortaya koyarak ele almış.

Sadece bireylerin değil toplumların, ulusların sürdürülebilirliği de hak, hukuk ve adaletin eşit bir şekilde sağlanması ile mümkün.

Suçluların, kurbanları ya da kurbanların yakınları tarafından cezalandırılmaları çok uzun geçmişte kalmış olmakla beraber adalet duygusunun giderek zedelendiği, insanların adaletten umutlarını kestiği günümüzde bu eğilim giderek yeniden filizlenmekte. Filmlerde ve televizyon dizilerinde haksızlığa uğrayanların kendilerini yargının yerine koyarak hak aramaları ile ferahlatılmakta izleyenlerin

içleri. Bu da adalete ve yargıya olan güvensizliğin yaygınlaşıyor olmasının bir sonucu. Sadece gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerin sorunu değil bu durum. Gelişmiş ülkelerde de durum pek farklı değil. Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere birçok ülkedeki mafya örgütlenmelerinin temelinde adaletin işlevini zamanında ve gereği gibi yerine getirememesi yatıyor.

Hak, hukuk ve adalet sadece bir slogan değil. Sloganın da ötesinde, birlikte yaşamaktan başka çıkar yolu olmadığı için toplumu oluşturan tüm bireylerin yaşamlarını sürdürebilmelerinin ön koşulu. Sadece bireylerin değil toplumların, ulusların sürdürülebilirliği de hak, hukuk ve adaletin eşit bir şekilde sağlanması ile mümkün. Bunun için de yargıçlara büyük bir görev, sorumluluk düşüyor. Yargıçların ve yargıç olmak isteyenlerin bilmeleri gereken: yargıçlığın para karşılığında yapılan bir meslek olmayıp, bunun çok ötesinde ahlaki ve vicdani bir görev olduğu. •

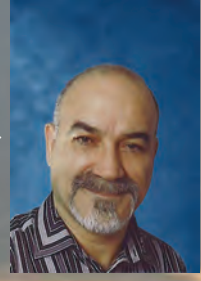
tekinozertembd@gmail.com

Satılık Buzdolabı

Adam yeni bir buzdolabı aldığından, eskisinin üzerine "Çalışır buzdolabı, isteyen ücretsiz alabilir.." diye bir yazı asarak kapısının önüne koymuş.. Aradan 3 gün geçtiği halde buzdolabının yüzüne bakan olmamış.. Hemen etiketini değiştirmiş ve üzerine "Satılık buzdolabı... 150 dolar " yazmış.. Buzdolabı o gece çalınmış..

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

ERKEN İŞÇİ VAPURLARI

Boğaziçi, Haliç ve Marmara deniziyle çevrili olan İstanbul, binlerce yıl öncesinden başlayarak çok önemli bir liman olmuştur. Akdenizden kuzey ülkelerine giden ticari kalyonların şarap, zeytinyağı, kumaş gibi yüklerini boşalttıkları İstanbul rıhtımları aynı şekilde Anadolu'nun, Ege, Akdeniz ve hatta Afrika sahilleriyle olan ulaşımının bağlantı noktası haline gelmiştir.

Antik çağın yanı sıra Bizans ve Osmanlı dönemlerinde de yük ve insan taşımacılığının kalbi olan bu kadim kentte deniz ulaşımı önemini hiçbir zaman kaybetmemiştir. Bu durum stratejik değerini her geçen gün daha da artırarak günümüzde de devam etmektedir. Soğuk savaş döneminde Sovyetler Birliği'ne ait ticari ve savaş gemisi filolarının sıcak denizlere inmek için tek yolu olan Boğaziçi bugün de pek çok ulustan yüzlerce deniz taşıtının her gün kullandığı çok önemli bir su geçiştir.

Boğaziçi denince aklıma hep bu güzel kentin en sevimli sembolü haline gelmiş olan şehir hatları vapurları gelir. Birbirinden zarif tasarımlarla yapılmış olan bu şirin vapurlar İstanbul'da yaşayan milyonlarca insanın yaşamlarının önemli bir parçasıdır. Bana öyle gelir ki, her gün aynı saatlerde, aynı iskelelerden memurları, işçileri ve öğrencileri alan bu vapurlar taşıdıkları insanların duygu dünyalarında da önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle de, daha güneş bile doğmadan yavaşlıkları iskelelerden

ekmekleri peşinde koşturan insanları alan ve bu koca kentin hemşehrilerinin ortak belleğinde; 'işçi vapuru' olarak tanınmış bu vefakâr deniz taşıtlarının gözümdeki yeri bir başkadır.

Rahmetli annem de her sabah çok erken saatlerde yaşadığımız

muhitin iskelesinden bu işçi vapurlarından birine binip bizlere bakabilecek parayı kazanacağı işine giderdi. Çok zor bir yaşamı vardı. Ne yazık ki, sabah giderken ve gece geç saatte eve dönerken bindiği vapurda hiçbir zaman oturacak yer bulamaz yolcu salonlarını dolduran insan kalabalıklarıyla birlikte ayakta dikilmek zorunda kalırdı. Dışarıdan bakıldığında Boğaz'ın sularını yarararak gidişleriyle son derece romantik görünen bu erken vapurlar ihtiyacı karşılamaktan uzak oldukları için tıpkı belediye otobüsleri gibi tıklım tıkış ve havasız olurlardı. Annem yorgunluğunu ve bıkkınlığını bizlere belli etmemeye çalışsa da komşularımızla bir araya

geldiğinde gün boyu işte yorulduğu yetmiyormuş gibi o daracık vapur salonlarında ayakta dikilmekten usandığını söylediğini duyardık. İşçi vapurları ancak hiç durmadan sigara tüttüren yüzlerce insanın havaya saldığı dumandan uzak nefes ala-

bilecek ve oturabilecek bir yer bulduğunuzda romantik oluyordu anlaşılır. O zamanlar vapurların salonları da dahil olmak üzere tüm iç mekânlarda sigara içmek serbestti ne yazık ki.

Yıllar sonra çalışma hayatına başladığımda geçmişte anneciğimin çektiği erken işçi vapurları çilesini ben de çekmeye başladım. Boğaz'ın karşı yakasında bulunan iş yerime gitmek için henüz güneş doğmadan binmek zorunda olduğum vapur, bizim iskeleden önce birkaç iskeleye uğradığı için hep tıklım tıklım dolu olurdu. Kapalı yolcu salonlarının yanı sıra açık güvertelerde bile ayakta duracak yer bulmak

mümkün olmazdı.

Kapalı salonlar her zaman göz gözü görmeyecek derece sigara dumanıyla kaplı olduğu için vapura girdiğim anda öksürmeye başlıyordum. Bu yalnızca benim değil sigara içmeyen buna karşın o vapura binmek zorunda olan tüm yolcuların ortak

çilesiydi. Elbiselerime hatta saçlarımıza ve tenimize bile o sigara kokusu siniyordu. Yaz ve ilk bahar mevsimlerinde bizler için kurta- rıcı olan açık güverteleri soğuk ve yağışlı havalarda kullanmadığımız için yine o sigara dumanıyla dolu

salonlara muhtaç kalıyorduk.

Böyle sabahlarda önceki iskelelerden bindiği için istediği koltukta oturma şansı bulan yolcular gıpta ederdim. Hatta vapurun ilk iskelesinden binen yolcular her zaman oturdukları yere yerleşmiş ve çoktan yarım kalan sabah uykularına devam ediyor olurlardı. Onlardan

Vapurun ilk iskelesinden binen yolcular her zaman oturdukları yere yerleşmiş ve çoktan yarım kalan sabah uykularına devam ediyor olurlardı.

bazıları öyle derin uyurlardı ki, son iskele olan Eminönü'ne vardığımızda bile hâlâ uyumakta oldukları için arkadaşları ya da görevliler tarafından uyandırılırlardı. Genç yaşta bir insan olduğum halde her sabah ve her akşam katlanmak zorunda kaldığım bu çile bana ister istemez fedakâr anneciğimi anımsattırdı. Onun çalıştığı yıllarda binmek zorunda olduğu erken işçi vapurları daha küçük, daha havasız ve daha konforsuzdu. Üstelik annem, benim gibi bekâr bir erkek değil, bakmak zorunda çocukları olan dul bir kadındı. Sabahın köründen gece yarılarında kadar çalıştıktan sonra tıklım tıkış vapurlarla zar zor sığıldığı

bir köşede, kalabalığın itiş kakışına, sigara dumanlarına ve yorgun bedenindeki ağırlara katlanarak eve geldikten sonra bu kez biz, çocuklarıyla uğraşmak zorunda kalıyordu. Bu yetmezmiş gibi, gece o saatten sonra ertesi gün yiyeceğimiz yemeği hazırlamak, evi toparlamak, bizleri yıkamak zorundaydı. Ancak bütün

bu işleri bitirdikten sonra dinlenmeye çekilebilen anneciğimin ne kadar zor bir hayat yaşadığını ve bizim için yaptığı fedakârlıkları aynı vapurlara sabahın körlerinde binmek zorunda kaldığım zaman anlayabilmişim.

Zor günlerdi, sabah karanlığında o vapura bindiğimde yarım saatliğine uyuyabilece-

ğim bir yer bulabilmenin bir hayal olduğunu düşünürdüm. Sonraları vapurun su kesiminin altında bulunan küçük bir yolcu alanını keşfettim. Burası birkaç kanepeye sahip olan tenha bir yerd, aydınlatma bulunduğu halde lambaların çoğu bozuk olduğu için hayli loş hatta karanlıktı. Bu sayede benim gibi azıcık daha uyumak ya da kalabalığın itiş kakışından kurtulmak isteyenler oraya sığınıyorlardı. Sonraları hem sabah işe giderken hem de gece eve dönerken oraya sığınmaya başladım. Bu keşif benim için bir nimet gibiydi. Sabah iskeleden biner binmez o alt bölmeeye inen karanlık merdivenlere seğirtip

gözlerden uzak yerime oturuyor ve uyuklamaya başlıyordum. Ortamın karanlık ve sessiz olması da bunu kolaylaştırıyordu. Sonraları vakitleri kaçırmamak için vapurda namaz kılmak isteyenlerin hatta yanlarındaki bebeklerini emzirmek isteyen annelerin de bu karanlık ve huzur dolu salona sığındığını fark ettim. Bölme su kesimi altında kaldığı için dışarı görünmüyor, hemen altımızdan geçen pervanenin sesi adeta bir ninni gibi geliyordu. Nitekim bizim iskeleye yaklaştığımızı pervanenin rutin dönüş sesindeki yavaşlamadan anlayıp toparlanıyor ve üst salona çıkıyordum.

İş hayatımdaki son derece yoğun ve buna bağlı olarak yorgun olduğum günlerde bir uyku kazası yaşadım: Sabah erkenden vapura binip özel bölmem dediğim su kesimi altındaki yolcu salonuna geçip uyumaya dalmışım. Pervanenin ninni rutinindeki sesi ve altımızdaki kazan

dairesinden gelen sıcaklığın etkisiyle tavşan uykusundan derin uykuya geçiş yapmış ve vapur inmem gereken iskeleye vardığı halde uyanamayıp iki saate yakın uzandığım kanepede uyuyakalmışım. İçerisi karanlık olduğu için kimse durumun farkına varıp beni uyarmamıştı. Kendi kendime uyandığında vapur aynı turu kim bilir kaçınıcı kez yapıyordu. Sonraları aynı durumun bu tenha bölmede uyuya kalan diğer yolcuları da başına gelmemesi için birbirimizi uyarmaya başladık.

O günlerin üzerinden yıllar geçti. Erken işçi vapurlarında aynı yorgunlukların ve aynı çilelerin halen yaşandığına inanıyor, yolcuların tek şanslarının artık kapalı alanlarda sigara içilmemesi olduğunu düşünüyorum. Hayatını zor şartlarda çalışarak kazanmak zorunda olan tüm insanlara sabır, güç ve moral diliyorum. •

mehmetunverbd@gmail.com

Doktor Ne Demiş?

Rosie kocasını doktora götürür. Doktor Rosie'nin eşini muayene ettikten sonra odadan çıkarlar ve doktor; "Kocanız aşırı stresten kaynaklanan ciddi bir hastalığa yakalanmış" der. "Eğer söyleyeceklerimi yapmazsanız ölecek. Her sabah eşinizi öperek uyandırın. Hep nazik olun ve hep neşeli kalmasına dikkat edin. En sevdiği yemekleri hazırlayın ve yemekten sonra hafif şekerleme yapmasına izin verin. Sizi eleştirse bile sakın tartışmaya girmeyin. Akşamları masaj yaparak rahatlamasına yardımcı olun. En önemlisi gece onu tatmin edecek ne varsa hepsini yapın. Bunları harfiyen yaparsanız kocanız sağlığına tamamen kavuşacaktır."

Çıkışta kocası merakla sorar:

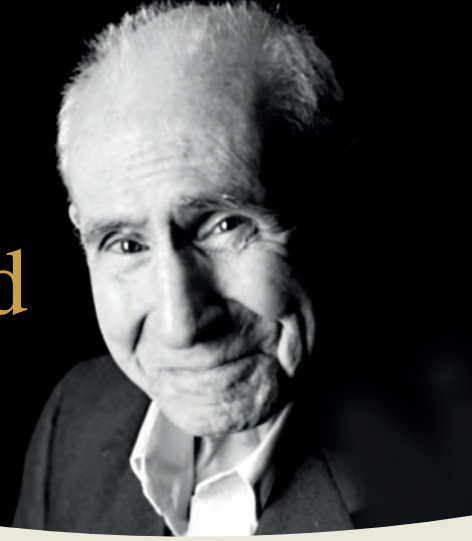
"Eee, ne dedi doktor"

"Maalesef yaşama şansın hiç yokmuş"

Türk sinemasının ustasız ustası...

Ömer Lütfi Akad

Ömer Lütfi Akad 1916 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun Maliye Bölümü'nden mezun oldu. Sema Film, Lâle Film ve Erman Film şirketlerinde muhasebeci olarak çalıştı.. Amatör oyuncu ve yönetmen olarak, Tiyatro ile yakından ilgilendi. Beş Sanat adlı bir edebiyat dergisi çıkardı. Türk sinemasının kendine has farklı bir anlatım biçimi olduğunu öngören genç yönetmenler arasında yer aldı. 1947 yılında Erman Film adına çekilen ve yarım kalan Damga adlı filmi tamamladı ve 1948 yılında ilk filmi Vurun Kahpeye adlı filmle de yönetmenliğe başladı. 1952 yılında yönettiği Kanun Namına adlı filmle Türk sinemasında yeni bir dönem başlattı. 1955 yılında Yaşar Kemal'in senaryosunu yazdığı, Beyaz Mendil'le ikinci

büyük çıkışını yaptı. 1959 yılında senaryosunu Yılmaz Güney'le 1967 yılında birlikte yaptığı, Hudutların Kanunu, Akad sinemasının dönüm noktası oldu. Hudutların Kanunu, Gelin, Düğün ve Diyet filmlerini yönetti. 1964 -1974 yılları arasında 10'a yakın belgesel ile TRT adına senaryolarını yazdığı Diyet, Topuz, Pembe İncili Kaftan, Ferman adlı filmleri yönetti. Ömer Seyfettin'in öykülerinden uyarlanan hareketsiz kamerası, yalın bir ifadesi ve kurgusu olan bu filmlerle anlatımı doruk noktasına ulaştı. Uzun süre Sinema-TV Enstitüsü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1987 yılında İstanbul Film Festivali Onur Ödülü ile 1988 yılında da Kültür Bakanlığı Kültür ve Sanat Ödülü'ne layık görülen çağdaş Türk sinemasının öncü ustası 2011 yılında aramızdan ayrıldı. •

Karlofça Antlaşması

Osmanlı İmparatorluğu ile Kutsal İttifak arasında 1683-1698 yılları arasında devam eden savaşı sona erdiren Karlofça Antlaşması 26 Ocak 1699 tarihinde imzalandı.

Antlaşma, adını imzalandığı yer olan ve bugün Sırbistan topraklarında (Belgrad'ın yaklaşık 70 km kuzeybatısında) bulunan Karlovci yerleşim yerinden aldı. Söz konusu yerleşim yerinin günümüzdeki adı Sremski Karlovci'dir.

Kutsal İttifak, Papa XI. Innocent'in çağrısı üzerine Habsburgs Hanedanı'nın etrafında bir araya gelen Avusturya, Rusya, Venedik, Polonya-Litvanya Birliği (Lehistan),

Macaristan ve Hırvatistan'dan verilen kuvvetlerden oluştu. Bunların dışında bazı küçük Avrupa devletleri de birlik katkısında bulundu. Osmanlı Ordusu, Venediklilerle ağırlıklı olarak Yunanistan'da, Ruslarla Kırım ve Azak bölgesinde, Polonyalılarla bugünkü Moldova topraklarında, Avusturyalılarla ise Avusturya ve Macaristan'da savaştı.

1683 yılında Osmanlı Ordusunun şehri ele geçiremediği Viyana

Sremski Karlovci'nin coğrafi konumu kuşatmasıyla başlayan muharebeler dizisi, 1687'de Mohaç ve 1697'de Zenta yenilgileri ile devam etti. Zenta yenilgisi yaklaşık 14 yıl süren savaşın son muharebesi oldu. Osmanlı Padişahı II. Mustafa, önceki muharebelerde kaybedilen toprakları geri almak amacıyla 1697 yılının yaz mevsiminin sonlarına doğru Osmanlı Ordusunun bulunduğu hattan

kuzeye doğru büyük bir hareket başlattı. Bu hareket 11 Eylül 1697 tarihinde Zenta Muharebesinde Osmanlı kuvvetlerinin kesin yenilgisi ile sonuçlandı. Muharebede Kutsal İttifak ordusunun başında Habsburglu Avusturya Arşidüklüğü'nün ünlü generali olan Savoy Prensi Eugene bulunuyordu. Bu yenilgiler sonucunda Osmanlı Devleti büyük miktarda toprak kaybetti.

Sultan II. Mustafa

Özellikle Rusya'nın Azak Kalesi'ni ele geçirmesi sonraki dönemlerde Osmanlı Devleti'nin bu ülkeyle yapacağı savaşlarda Rusya'ya önemli avantajlar sağlayacaktı. Karlofça Antlaşması, Avusturya'yı Avrupa'da bir süre için başat aktör haline getirdi.

Kutsal İttifak'a yenilen ve Rusya'dan gelen sürekli tehditler karşısında bulunan Sultan II. Mustafa barış görüşmelerinin başlatılmasını istemek zorunda kaldı. Görüşmeler, 1698 yılı sonlarında antlaşmaya adını verecek olan Karlovci'de başladı ve tam 72 gün sonra 26 Ocak 1699 tarihinde Osmanlı Devleti ile Kutsal İttifak üyeleri arasında imzalanan antlaşma ile sona erdi. Yaşanan bu tarihi gelişmeler çok önemli bazı ilkleri

de beraberinde getirdi: Osmanlı Devleti tarihinde ilk defa tarafsız ülkelerin arabuluculuğunu kabul ederek bir Avrupa ittifakı ile barış görüşmesi yapmayı kabul etmiş ve Karlofça Antlaşması ile tarihinde ilk defa Avrupa'da toprak kaybetmişti. Antlaşmaya göre:

-Temeşvar ve Banat Yaylası dışında kalan bütün Macaristan ve Erdel Avusturya'ya verildi.

-Hırvatistan'ın bir bölümü A-

vusturya'ya verildi, Sava Irmağı sınır oldu.

-Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verildi.

-Dalmaçya kıyıları ve Mora, Venedik'e verildi.

-Korint Osmanlılarda kaldı.

-Antlaşmanın süresi 25 yıl olarak belirlendi ve Avusturya garantör devlet oldu.

Rusya, Karlofça Antlaşması görüşmeleri sırasında Osmanlı Devleti ile iki yıllık bir ateşkes imzaladı ve barışa yanaşmadı. Rusya'nın amacı Kırım'a doğru ilerlemekti. Ancak, Avrupalı Devletlerin baskısıyla 1700'de antlaşma masasına oturdu. Anılan yıl imzalanan İstanbul Antlaşması ile Azak Bölgesi Ruslara verildi. Rusya bu antlaşma ile ayrıca İstanbul'da daimi diplomatik temsilcilik bulundurma hakkını elde etti. Osmanlı Devleti'nin bu antlaşmalarla kaybettiği toprağın toplam büyüklüğü yaklaşık olarak 259 bin kilometre kare oldu. Bu rakam bugünkü Türkiye yüzölçümünün yaklaşık olarak üçte birine denk gelmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu, yaklaşık 14 yıl süren savaştan önce Avrupa'nın en kudretli devleti olarak kabul ediliyordu. Savaştan sonra ise bu durum kökten değişti. Osmanlı Devleti Avrupa için artık tehdit olmaktan çıkmış ve gerilemekte olan bir güce dönüşmüştü. Takip eden yıllarda Avrupa'daki

Papa XI. Innocent

büyük güçlerin sürekli olarak toprak ve diğer çıkarlar koparma peşinde olacakları bir hedef haline gelecekti. Karlofça Antlaşması'nın hazırlanıp imzalanması safhalarında temel diplomatik ilke olarak "uti possidetis" kuralı uygulandı. Bu, uluslararası hukuka göre,

toprak ve diğer mülklerin, antlaşmada aksi belirtilmediği sürece, bir çatışma sonunda onları kontrolünde

Osmanlı Devleti'nin Karlofça Antlaşması sonucunda kaybettiği topraklar

bulunduran gücün elinde kalması demektir. Tek cümle ile ifade etmek gerekirse, bu antlaşma Osmanlı Devleti için Avrupa'daki bekasını sürdürme konusunda büyük bir dönüm noktası oldu. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

YENİ YILDA DİLE 'BEN'DEN NE DİLERSEN

Yeni ne zaman
eskiye dönüşür?
Kullanmaya başla-
dığımız andan mı,

sahip olduğumuz andan sonra mı “eski” olur yeniler? Yeni aldığımız bir araba, ev, bir ayakkabı, ceket, elbise bizi de yeniler mi sahiden? Ne zaman “Yeni Yıl” eski bir yıla dönüşür? Bir hafta? Bir ay ya da altı ay sonra?

İçinizden “31 Aralık gecesinin sonunda 1 Ocak günü” dediğinizi duyar gibiyim. ►►

O zaman size ‘‘Altı ay sonra içinde bulunduğumuz yılı hâlâ ‘yeni yıl’ duyguları ile yaşayacağımızdan emin misiniz?’’ diye soracağım. Gerçekten tüm dileklerimizi gerçekleştirecek olan yeni bir yıl mıdır?

Ve bir anda havai fişekler patlar, birbirimize sarılıp dileklerde bulunuruz coşkuyla. Sonra ne olur?

Ben dileklerimi sona bırakıp sorularla başladım bu kez. İstedim ki, önce hep birlikte düşünelim, kendi içimizde sorgulayalım ve sonrasında dileklerimizi dilemekle kalmayıp gerçekleştirmek için adımlar atalım.

Her yeni yıl akşamı kendimiz ve sevdiklerimiz için iyi dileklerde bulunurken dileklerimizin özünde ‘‘Daha iyi bir yaşam’’ vardır. Daha sağlıklı, daha mutlu, daha huzurlu, daha sevgi dolu, daha başarılı yani şu ana dek sahip olduklarımızın ya da sahip olmadıklarımızın daha iyisidir beklentimiz.

Geceye neşeyle başlayıp gece yarısı neşeyle saymaya başlarız geriye: 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1...

Ve bir anda havai fişekler patlar, birbirimize sarılıp dileklerde bulunuruz coşkuyla.

Sonra ne olur? Daha henüz yılın birinci ayının birinci gününün

sabahında haberlerde ilk olumsuzlukları duymaya başlarız. Bir gün sonra aynı işe, aynı okula, aynı yaşantıya devam. Yeni yıl gecesi coşkuyla birbirini kutlayan, dileklerde bulunanlar yine alışılmış yaşamlarına dönerler. İlişkilere gösterilen özen azalır. Okulda daha başarılı olmayı dilemişizdir örneğin ama daha o ilk hafta içimizden ders çalışmak gelmiyorsa kendimize bahaneler üretmeye başlarız. İstedığımız kiloya ulaşmaktır belki dileklerimizden biri ama ne diyete başlarız, ne spora, isteriz ki bir mucize olsun ve hiçbir çaba göstermeden dileğimiz gerçekleşsin. İlişkimizde mutluluğu yakalamaktır belki dileğimiz. Oysa kutlamanın ertesi günü yine hoşgöründe cimri,

eleştiride cömert davranmaya devam ederiz. Bırakın yeni dileklerde bulunmayı, elimizdekilere sahip çıkmayı bile ihmal ederiz çoğu zaman.

Hani en başta yazdım ya, yeni araba alınca, yeni ev alınca, yeni giysiler alınca bizler de yenilenmeyiz aslında. Değişim bizim dışımızda değil içimizde başlar. Biz kendi içimizde devrim yapmadıkça her yeni yıla coşkuyula girip, bir sonraki yılbaşı akşamı “Bu yıl gerçekten çok kötüydü” diyerek eskiteceğiz yılları.

Öyle oturduğumuz yerden sadece dilek dileyerek gerçekleştirmesini beklersek daha çok bekleriz. Daha sağlıklı bir beden, daha mutlu, huzurlu bir ilişki, daha başarılı bir iş ya da okul hayatı, insanların barış içinde yaşadığı bir dünya, sudan nedenlerle kadınların, çocukların, gençlerin katledilmedikleri bir ülke, karnımızın ve ruhumuzun doyduğu, adalet karşısında herkesin eşit olduğu bir düzen istiyorsak değişimin gerçekleşmesi için kendi adımıza sorumluluk almayı

Dileklerimizin oturduğumuz yerden sadece dilek dileyerek gerçekleşmesini beklersek daha çok bekleriz.

öğreneceğiz.

Yani diyorum ki dostlar; “Dile ‘ben’den ne dilersen.”. Dileklerimizde gerçekleştirecek olan Yeni Yıl değil, biz, kendimiziz. İşte bu nedenle, yeni yılda kendi içimizde devrim yapacak gücü bulacağımız “**farkındalık**” diliyorum hepimiz için. Daha güzel bir dünyanın ve geleceğin yapı taşlarını hep birlikte oluşturmak dileğiyle:

Hoş geldin yeni yıl!.. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

KIRMIZI YEŞİL ÇORAPLAR!

Genç kız, metroda karşısında oturan yaşlı adamın ayağındaki biri kırmızı diğeri yeşil renkli çoraplarına şaşkın şaşkın bakıyordu. Çorapları ilgiyle seyreden kızı farkedenden yaşlı adam gözlüğünün üzerinden gülümseyerek konuştu:

“İlginç değil mi?” dedi. “Evde aynısından bir çift daha var.”

Türkiye’de Öğretmenlerin İlk Grevi

2

Türkiye’de öğretmenler ilk kez Mütareke döneminde grev yaptılar. Genel bütçeden değil özel idarelerden maaş alan ilkokul öğretmenlerinin çektikleri sefaleti Bütün Dünya’da anlatmıştım. Bu yazının ilk bölümünde de İstanbul ilkokullarında çalışan öğretmenlerin tümünün 1-14 Mart 1920’de geçmiş maaşlarının ödenmesi isteğiyle greve gittiklerini yazmıştım. Yazının bu ikinci bölümünde grevin nasıl devam ettiğini ve sona erdiğini okuyacaksınız.

Taşradaki öğretmenler de harekete geçiyor.

Grev çarçabuk taşradaki öğretmenleri de etkilemiştir. Bugün İzmit ve Adapazarı ilkokullarında çalışan öğretmenler, yazı ile Dâhiliye Nezaretine başvurarak öğretmenlerin maaşlarını

Gebze öğretmenleri de greve başlamış, Şile öğretmenleri de greve katılacaklarını ilan etmişlerdir.

ödeyemeyince illerdeki ilkokulların kapatılmasını eleştirmişler, hiç değilse gereksiz memurlukların kaldırılarak tasarruf yapılmasını, böylece maaşların ödenmesini istemişlerdir. Yenigün, haberi “Mektebi İptidaiye Buhranı.

Vilayetlerde de Aynı Durum” başlı-
ğıyla vermiştir. Diğer taraftan Gebze
öğretmenleri de greve başlamışlar,
Şile öğretmenleri de greve katılacaklar-
larını ilan etmişlerdir.¹¹

6 Mart tarihli Vakıt, Valinin
öğretmenlere *“Maaşlarınızı alama-
dığınız için kamuoyu lehindedir.
Fakat bir maaş aldıktan sonra
okulları açmazsanız aleyhinize
dönecektir”* demiştir. Öğretmenler
ise *“Borç içindeyiz. İkinci maaşın
sağlanması için gerekirse İtibarı
Millî Bankasından faizle para
alın. Öğretmenler bunun faizini
de vermeyi yükümlenirler. İki ay
kira borçlarımızı veremediğimiz için
ev sahipleri bizi evden çıkarmak
istiyorlar. Seneye mutlaka bir çare
bulmak lazımdır”* cevabını
vermişlerdir. Vali, sonuç olarak
şimdilik ikinci maaşı veremeye-
cekleri cevabını vermiştir.

7 Mart 1920 tarihli İleri’de Maarif
Nezareti Müsteşarı, sorunun
geçmiş hakkında bazı bilgiler
vermektedir. Müsteşar, grev yapsalar
da maaş alamadıklarına göre, öğret-
menlerin derse devam etmelerini
tavsiye etmektedir.

İstanbul Vilayet Mektupçusu
da aynı görüştedir. Öğretmenler bu
kez, Reşit Paşa Numune Mekte-
binde toplanarak bu görüşlere karşı
bir cevap hazırlamışlardır.¹² Grev
Komitesi, iki aylıkları verilmedikçe
kararlarından vazgeçmeyeceklerini
bildirmiştir.

8 Mart tarihli Vakıt, grevci öğret-
menleri haklı bulmaktadır. Çünkü

onlar grevden önce 24 Şubat’ta,
başvurma imkânı olan bütün
mercilere başvurmuşlar fakat bütün
girişimlerinin sonuçsuz kaldığını
gördükten sonra görevlerine devam
etme olanağı kalmadığını bildir-
mişlerdir. Onlar birikmiş iki buçuk
aylık maaşlarının ödenebilmesi
için yapılacak borçlanmanın faizini
maaşlarıyla ödemeye hazırdılar.

Bugün Mebuslar Meclisinin
Maarif Encümeni ilkokul öğretmen-
lerinin maaşları konusunu görüş-
müştür. İkokul öğretmenlerinin özel
saymanlık yerine genel bütçeden
maaş almaları yolundaki isteklerin
birçok yasada değişiklik yapılmasını
gerektirdiği görülmüş ve bir sonuca
varılamamıştır.¹³

9 Mart’ta Ocak ayı maaşları
ödenmeye başlanmıştır. Öğret-
menler, şubat maaşlarının da
ödenmesi ve bundan sonra da
düzenli ödeme için tedbir alınması
istemine devam etmektedir.¹⁴

Yenigün bu haberle birlikte şu
bilgileri de veriyor:

*“Mektepler açılıyor. Ocak
maaşları ödeniyor. Şubat maaşları
Maliye Nezaretinin kefaletiyle,
vilayetlerin gelirleri karşılık göste-
riliş Ziraat Bankası’ndan alınacak
borçla ödenecek. Muallimlerin
bir kısmı, şubat maaşlarını alınca
vazifeye başlamak fikrinde, bir kısmı
ise devamlı bir hal çaresi bulun-
madıkça vazifeye başlanmasına
karşı.”*¹⁵

İkdam, İstanbul valisinin konu
üzerinde çalıştığını, toplanan

vergilerin art arda geldiğini, Özel Muhasebe gelirlerinin karşılık gösterilerek Ziraat Bankasından alınan borçla on güne kadar Şubat maaşının da ödenmesiyle grevin sona erebileceğini yazmıştır.

Grev devam ederken Genç Yolcular adlı bir edebiyat dergisinde (***) imzasıyla yayımlanan “*Muallimlerin Grevi*” başlıklı yazı öğretmenlerin grevi boyunca yayımlanan yazılar içinde en dikkat çekici olanıdır. Yazıda grevin ne ifade ettiği ve emekçiler için taşıdığı önem anlatılmakta, greve sahip çıkamayan Muallimler Cemiyeti en şiddetli biçimde eleştirilmektedir.¹⁶

12 Mart 1920 günü nihayet, İstanbul halkının temsilcileri, grevci öğretmenlere sahip çıkmaya başlamışlardır. Bugünkü İkdam’ın öğrendiğine göre, İstanbul’da iki yüzden fazla ikinci seçmen, ortak bir metinle İstanbul mebuslarına ilkokulların kapalı kalması konusunda soru yöneltecektir. İkinci seçmenlerden Fuat

Paşa’nın da bu meseleyi Ayan Meclisinde müzakere etmeye söz verdiği haber alınmıştır. (Ancak iki gün sonra grevin sona ermesi nedeniyle Mecliste ve Ayan Meclisinde bu görüşmelerin yapılmasına gerek kalmadığı anlaşılmaktadır.)

13 Mart 1920 günü ilkokul öğretmenlerinden bir grup, Maarif Nazırı’nı ziyaret etmiştir. Nazır,

İstanbul öğretmenlerinin bu grevi taşrada çalışan ilkokul öğretmenlerini de harekete geçirmiştir.

Ödemiş öğretmenleri de maaşlarını alamadıkları için okullarını terk etmişlerdir.

öğretmenlere grevden vazgeçmeleri öğütünde bulunmuştur. Gazetelere yaptığı açıklamada da yarından sonra okulların açılacağını söylemiştir. İstanbul Valiliği de

bir bildiri yayımlayarak öğretmenleri görevlerinin başına dönmeye çağırmıştır. Açıklamada dün ödenmeye başlanan ocak ayı maaşlarından başka, şubat maaşlarının da pek yakında ödeneceği belirtilmiştir. Öğretmenler ise şubat maaşları da ödedikten

Tasviri Efkâr gazetesi, öğretmenlerin boğazından kesilenin mebuslara peşkeş çekildiği düşüncesindedir.

sonra görevlerine döneceklerini açıklamışlardır. Baştan beri greve karşı çıkan Yenigün, “*bu düşüncenin öğretmenler arasında kabul görmeyeceği sanılmaktadır*” diye yazmıştır.¹⁷

Tasviri Efkâr gazetesi, öğretmenlerin boğazından kesilenin mebuslara peşkeş çekildiği düşüncesindedir.¹⁸

İstanbul öğretmenlerinin bu grevi taşrada çalışan ilkökul öğretmenlerini de harekete geçirmiştir. Vakit gazetesinin İzmir gazetelerinden naklettiğine göre, Ödemiş öğretmenleri de maaşlarını alamadıkları için okullarını terk etmişlerdir.¹⁹

Grev son eriyor

14 Mart 1920 günü, “*İstanbul Vilayeti Muallim ve Muallimleri Heyeti Murahhasları*” adına gazetelere gönderilen yazıda, yarın işbaşı yapacakları ve sekteye uğrayan eğitimi telafi için öğretmenlerin büyük bir gayretle çalışacakları bildirilmiştir.

Grevci öğretmenlerin 14 Mart günü yayımladıkları bildiriden, şubat maaşlarının da verilmeye başlanmasıyla grevin sona erdirildiğini anlıyoruz.

Aynı gün İtibarî Millî Bankası, maaşların ödenmesi için Valiliğe 35 bin lira borç vermiştir.²⁰ Bu şubat maaşları olarak ayrılacaktır. Daha sonraki aylar için ise bulunan çözüm şudur: Mart maaşı aşar gelirlerinden, nisan maaşı başka

bir verginin hesabından verilecektir, İstanbul Valiliği bunun için girişimlerde bulunmaktadır. Maarif Nezaretinden ikinci maaşı da aldıkları halde görevlerine başlanmayan öğretmenlerin görevlerine son verileceği öğrenilmiştir.²¹

İkdam’da öğretmenlerin Nazır’a verdikleri bir dilekçeden söz edilmektedir. Bu dilekçenin bir yerinde şu ifadelerin yer aldığı yazılmıştır:

“*Sefaletin en öldürücü derecesine düşen öğretmenlerde ne yazık ki bugün fikrî faaliyetten eser kalmamıştır. Daha 25 gün önce son yorganını sattıktan sonra gıda, giyecek, yakacak zaruretinden dolayı inleye inleye hayattan ayrılan bir muallimin ailesi, cenazesini kaldırmak için ağlaya ağlaya avuç açarak mahallesinin yardımına başvurmuştur.*”

Maarif Nazırı, öğretmenlerle aynı düşüncede olduğunu ve onların faaliyeti tatil etmelerindeki mazeretlerini kabul ettiğini, ne yapmak mümkünse yaparak refahları için çalışacağını beyan etmiştir.²²

Grevci öğretmenlerin 14 Mart günü yayımladıkları bildiriden, şubat maaşlarının da verilmeye başlanmasıyla grevin sona erdirildiğini anlıyoruz. Öğretmenler, bu bildirimlerinde şöyle demektedirler:

“*Uzun savaş yıllarının verdiği maddi sıkıntılar konusunda daima sabırlı ve tevekkülle yaşayıp her türlü hakkını ve nasibini mensup olduğu milletin feyiz ve irfanında*

arayan İstanbul ilkokul öğretmenleri olarak, son iki aylık yokluğa dayanamayıp on dört gün önce öğretim görevlerini terk etmek zorunda kaldık.

Geçim yükünün ağır ıstırabı sonucunda doğan bu buhran, yeni Maarif Nazırı ile İstanbul Valisi ve Maarif Müdürü nezdinde günün pek acı ve üzücü bir levhası şeklinde anlaşılmıştır. Bu mağdur zümrenin hak ve genel ihtiyaçları en hızlı ve kesin çarelerle bağlanarak ocak ayı maaşının verilmesi, şubat maaşının da ödenmesine hızla başlanması biçiminde sonuçlanmıştır. Bu zümrenin bundan sonra her şeyden önce düşünülmeğe layık olduğu, Millet Meclisince de benimsenmiş olmasının yanı sıra sayın muallim Nazırımız Beyefendi Hazretleri'nin 'Sizler benim öz evladımsınız' yolundaki babaca ve âlicenapça demeçleri nedeniyle gerek bugünkü ve gerekse geleceğin kuvvetli güvencesine bağlanması ile meselenin halledilmiş olmasından dolayı, mekteplerin açılacağını bildiririz. Grevden dolayı sekteye uğrayan eğitimin büyük bir azim ve mesai ile telafisini muallim heyeti büyük ve kutsal bir zorunluluk sayar.'²³

Akşam gazetesinin 16 Mart güncü sayısında, İstanbul Maarif Müdürü Mustafa Bey'le grev konusunda yapılmış bir görüşme yayımlan-

Bu mülakattan, İstanbul'daki okul binalarının yüzde sekseninin kira ile tutulmuş olduğunu da öğreniyoruz.

mıştır. Mustafa Bey, öğretmenlere karşı çok yumuşaktır. Muhabirin yönelttiği sorulara cevap verirken, bunun bir grev olmadığını, öğretmenlerin zaruret nedeniyle okullarına gidemediğini, olayda teşvikçi bulunmadığını,

teşvikçinin zaruret olduğunu söylemiştir. Müdürün verdiği bilgiye göre özel saymanlıktan maaş alan öğretmenlerin tümü bu eyleme katılmıştır. Ancak birkaç okulun açık kaldığını, çünkü bunların genel bütçeye bağlı olduğunu ve bu okulların öğretmenlerinin aylıklarını her ay verildiğini eklemiştir. Bu mülakattan, İstanbul'daki okul binalarının yüzde sekseninin kira ile tutulmuş olduğunu da öğreniyoruz.

İlkokul öğretmenlerinin grevi, mesleğin sorunları hakkında yayınlara ve bu yayınlarda önerilere de vesile

olmuştur. İbrahim Alâeddin (Gövsâ) imzasıyla, Maarif Nezareti Namına Erkek Öğretmen Okulu Yüksek Kısım tarafından yayımlanan Tedrisat Mecmuası'nın Mart 1920 tarihli sayısında yer alan "Bir İptidai Mualliminin Hayat ve İstikbali" başlıklı yazı bunlardan biridir. Yazıda ilkokul öğretmenlerinin hayat ve gelecekleri hakkında yenilikler beklerken olayların tamamen aksine gittiği anlatılarak şöyle deniyor:

"...öğretmen taş kırmıyor, ekmeğimizin temel taşlarını kuruyor. Koluyla, çekiciyle değil dimağı, zekâsıyla çalışıyor."

"Taş kırmak suretiyle çalışan en basit bir amele, eğer ekmeğini vermezseniz çekicini başınızda tecrübe eder ve elbette bunda haklı olur. Hâlbuki öğretmen taş kırmıyor, ekmeğimizin temel taşlarını kuruyor. Koluyla, çekiciyle değil dimağı, zekâsıyla çalışıyor."

İstanbul öğretmenlerinin grevi, Anadolu'daki meslektaşlarını da

etkilemiş, Tokat, Ankara, Yozgat öğretmenleri de bu yoldan ilerlemişlerdir.

Grev kamuoyu tarafından desteklenmiştir. Maarif Nezareti ve hükümet de grevci öğretmenleri suçlayamamışlar ve bundan ötürü kimse hakkında bir işlem yapılıp-mıştır. Öğretmenler, birikmiş iki buçuk aylık maaşlarını alabilmişlerse de sorun gene kökten çözülememiş, yani ilkokul öğretmenlerinin maaşlarını özel idareler saymanlıkları yerine diğer memurlar gibi genel bütçeden almaları konusunda istekler gerçekleşmemiştir.

Muallimler Cemiyeti'ni greve sahip çıkılmamakla suçlayan ilkokul öğretmenleri 1921'de Mekâtibi İptidaiye Muallimler Cemiyeti'ni kuracaklardır. •

zekisarihan@gmail.com

- 11) Yenigün, No. 352, 7 Mart 1920.
- 12) İleri, 7 Mart 1920'den İsmail Göldaş, age, s. 58.
- 13) Yenigün, No. 354, 9 Mart 1920.
- 14) Tercümanı Hakikat, 8 Mart 1920, İleri, No. 781, 10 Mart 1920, Yenigün, No. 356, 11 Mart 1920.
- 15) İleri, No. 780, 9 Mart 1920, Yenigün, No. 362, 17 Mart 1920.
- 16) Genç Yolcular, No.6, 11 Mart 1920.
- 17) Yenigün, No. 358, 13 Mart 1920.
- 18) Tasvirî Efkar, No. 3011,13 Mart 1920.
- 19) Vakit, No. 3011 (?), 12 Mart 1920.
- 20) Yenigün, No. 360, 15 Mart 1920.
- 21) İleri, No. 785, 14 Mart 1020'den Göldaş, age, s. 68.
- 22) İkdâm, No. 8292, 14 Mart 1920.
- 23) Tasvirîefkâr, No. 2013, 15 Mart 1920.

"Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır."

M. Kemal Atatürk

Bilginizi Denetleyin

1-“Koruk” hangi meyvenin olmamış haline denir?
a-Kayısı
b-Üzüm
c-Kiraz
d-Avakado

2-“Eski tas,eski hamam” deyimi ne anlama gelir?
a-Boş Laf
b-Kem Göz
c-Kötü Şans
d-Herşey Aynı

3-Banka müşterisine ne ad verilir?
a-Mudi b-Mukti
c-Müşteri d-Müşteki

4-Aşağıdaki maddelerden hangisi termometrede sıcaklık ölçümü için kullanılır?
a-Magnezyum
b-Sülfat
c-Civa
d-Polonyum

5-Aşağıdakilerden hangisi süt şekeridir?
a-Laktoz b-Mannoz
c-Glikoz d-Fruktoz

6-Bir işi teknik araçlar vasıtası ile yapmaya ne ad verilir?
a-Entegrasyon
b-Eleminasyon
c-Otomasyon
d-Fabrikasyon

7-“Fermantasyon” nedir?
a-Damıtma
b-Mayalanma
c-Arıtma
d-Aşılama

8-Fotoğrafçılıkta resmi basmadan önce negatif üzerinde yapılan düzeltmeye ne denir?
a-Print b-Dia
c-Vizör d-Rötuş

9-Ege bölgesi'nin en yüksek dağı olan”Honaz Dağı” hangi ilimizdedir?
a-Muğla b-Bingöl
c-Denizli d-Balıkesir

10-Aşağıdakilerden hangisi “kötümser, karamsar” anlamına gelir?
a-Pesimist
b-Relavist
c-Seplik
d-Optimist

11-“Muadil” ne demektir?
a-Seçimlik
b-Denk
c-Aykırı
d-Muafiyet

12-Tatlı su istakozuna ne ad verilir?
a-Kereviz
b-Kereka
c-Kerevit
d-Kerek

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Beş
Duyumuza
Hitap Eden

Bavyera'nın Noel Pazarları

Coburg - Bavyera

Gözlerim ışıl ışıl parlayan ışıklarla bezenmiş çam ağaçlarına, Noel'e özgü tasarımlarla süslenmiş ahşap kulübelerin rengarenk tezgahlarına bakmaya doyamıyorum. Mis gibi kavrulmuş şekerli badem ve pamuk şekeri kokusunu içime çekiyorum. Soğuk havayı tenimde hissederken avuçlarımdaki sıcak çikolata fincanı ile ellerimi ısıtıyorum. Yerel yiyecek ve içecekleri tadarken, çalınan müzikleri, söylenen şarkıları dinliyorum. Almanya'nın Bavyera bölgesindeki Noel pazarları yalnızca benim değil, her yıl onları ziyaret eden binlerce ziyaretçinin de tüm duyularına hitap ediyor. >>

Rüzgarsız bir günde iri kar taneleri hafif hafif üzerinize düşmeye başladığında ise kendinizi dev bir oyuncak kar küresinin içinde sanıyorsunuz.

Avrupa ülkeleri başta olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinde kurulan Noel pazarlarının tarihi 1298 yılında Viyana’da kurulmuş olan “Krippenmarkt” adlı pazara dayanıyor. Eskiden Hristiyanlar, azizlere özel kutlanan günlerde birbirlerine hediyeler vermiş. Alman Protestan din

kadar devam ediyor. Baviera’nın Nürnberg, Münih, Regensburg, Augsburg, Rothenburg ob der Tauber gibi kentlerindeki büyük pazarlara ek olarak pek çok küçük kent ve kasabada da daha kısa süreli, hatta bir ya da iki günlük Noel pazarları kuruluyor. Çoğunlukla kent, kasaba ya da köyün ana meydanında kurulan ahşap kulübe şeklindeki standlarda Noel dekorasyonunda kullanılan süsler ve biblolar; bere, çorap, hırka gibi giyecekler, takı, sanat eserleri, sabun, mum, süs ve ev eşyaları

gibi çeşitli hediyelikler ile yerel yiyecek ve içecekler satılıyor. Her pazarın belirli ziyaret saatleri var, kapanış saati geldiğinde kulübelerin kepenkleri kapanıyor. Alışveriş amacının ötesinde bir sosyal-

Münih Noel pazarı açılış töreni

adamı Martin Luther’in bu günler yerine Hz.İsa’nın doğduğu gün kabul edilen Noel’de hediye verilmesinin daha uygun olacağı görüşünü yaymasından sonra Noel pazarları yaygınlaşmış. Almanya’da Christkindlmarkt ya da Weihnachtsmarkt denilen pazarlar, genellikle Kasım ayının son haftasında açılıp 25 Aralık tarihindeki Noel gününe

leşme ve eğlenme alanına dönüşen pazarlar her yaştan insanı mutlu ediyor. Çocuklar pazar alanındaki atlı karıncalara, küçük trenlere binip, tatlı, kurabiye ve şeker yerken, gençler ve erişkinler sosis, patates yiyip Glühwein denilen baharatlı sıcak şaraplar içerek sohbet ediyorlar. Yıl boyunca bu etkinlik için hazırlık yapan yerel

orkestralar, çocuk ya da erişkin koroları, pazarlarda kurulan sahnelerde Noel'e özgü müzikler çalıp şarkılar söylüyor.

Bavyera'daki her kentin Noel pazarı farklı özellikler taşıyor. Münih'te kentin değişik yerlerinde kurulan pazarların açılış töreni, dev Noel ağacının bulunduğu Marienplatz'daki Belediye Binası'nda yapılıyor. Ortaçağ tarzında düzenlenen Wittelbacher Platz'daki pazarda hafta sonu akrobatları ve masal anlatıcıları görebiliyor, Karlsplatz'daki pazarın pistinde buz pateni kayabiliyorsunuz.

Rothenburg ob der Tauber'de Belediye Binası'nın kulesine çıkıp yukarıdan Noel pazarını ve kasabanın masalsı görünümünü izleyebiliyor, Käthe Wohlfahrt mağazasında yıl boyu devam eden Noel dünyasını gezebiliyorsunuz. Rosenheim ve Bad Tölz gibi daha küçük kentlerde tarihi meydanlarda yer alan pazarları fazla yorulmadan gezebiliyor, Chiemsee gölündeki adada bulunan pazara tekne ile gidebiliyorsunuz. Her pazarın kendine özgü yerel yiyecekleri ve gelenekleri de olabiliyor. Örneğin

Bad Tölz

Lebkuchen

Nürnberg'deki Noel pazarında en sık rastlayacağınız yiyecek 700 yıllık Nürnberg geleneği olan parmak büyüklüğündeki minik sosisler oluyor. Bu sosislerden üçünü yuvarlak bir ekmek arasına koyarak hazırladıkları sandviçin adına "drei im Weggla", yani "ekmek arası üç tane" diyorlar. Bu pazarda tatlı olarak da en çok badem ve çeşitli baharatlarla yapılan büyük bir kurabiye olan "Lebkuchen" satılıyor.

Nürnberg'deki Noel pazarı

Rosenheim

pazarın simgesi olan “Christkind” adı verilen meleğe benzeyen Noel ruhunu canlandırması için kentte yaşayan halktan bir genç kız seçiliyor. Bu genç kız iki yıl boyunca kıvrıkcık sarı saçları ve meleği andıran altın rengi elbisesiyle açılış töreninde yer alıp, yıllar önce Nürnberg’li şair

Frauenkirche Kilisesi’nin hemen önündeki büyük meydanda kurulurken hemen yakınındaki Hans-Sachs-Platz’da da çocuklara özgü Noel pazarı kuruluyor. Mini dönme dolabı, çift katlı atlı karıncası, minik tren istasyonu ve oyun evi bulunan pazarda çocuklar için el sanatları, mum yapımı ve Noel kurabiyesi pişirme gibi etkinlikler düzenleniyor. Ünü Almanya sınırlarını aşan ve en çok ziyaretçi alan Noel pazarlarından biri olan Nürnberg pazarının açılışı da özel bir törenle yapılıyor. İki yılda bir,

Karl Bröger’in oğlu olan oyun yazarı Friedrich Bröger’in yazdığı metni seslendiriyor. Metnin içindeki bazı satırlar tıpkı Noel pazarları gibi bizi çocukluğumuza döndürüyor:

“...Şimdi eski yıl sonlanırken,
o gün geliyor. Dileklerin dilenip,
hediyelerin verileceği, pazar yerinin süslemeler, kristal toplar ve kutsanmış Noel zamanı ile parıldadığı... Siz, erkekler ve kadınlar, bir zamanlar çocuk olanlar; bugün de yeniden onlar olun, çocuklar gibi mutlu...”•

izlensentokerbd@gmail.com

Bir Zamanlar Uğur Modası Vardı.

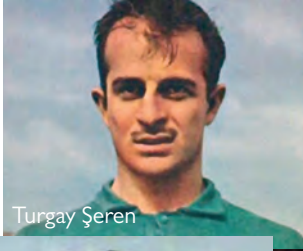
Türk Sporcusunun müsabakaları başlamadan önce geçirdiği inanca dayalı eylemleri, bizim insanımızın yıllardan beri süregelen ve asla vazgeçemediği yapısının bir sunum şekliydi. “Aman nazar değmesin” inanç sloganı çeşitli eşyalara dayalı ilginç trafiğiyle soyunma odalarına olağanüstü bir yoğunluk getirirdi. Oyuncuların tümü, yöneticilerin bir kısmı, malzemecisinden masörüne dek herkes görevini yapabilmek için gayret gösterirdi.

Günümüze dek uzanan, ancak o günlerin hızlılığı içinde uygulanmayan, “uğur modası” şimdilerde tebessüm ettiren bir nostalji oldu..

Kimilerine göre; işin başlangıç noktası Galatasaray soyunma odasıydı. Berlin Panteri Turgay Şeren, altın kolyesini defans oyuncusu Candemir’e verir, onun altın yüzüğünü alırdı. Sağ kanat oyuncusu İsfendiyar, cüzdanını malzemeci Kamil’e, Uğur ise gözlüklerini Heybeliada’dan arkadaşı Haluk’a teslim ederdi. İki ünlü yıldız Kadri Aytaç ile Suat Mamat her hafta bir eşyalarını değiştirirlerdi. Fenerbahçe’nin büyük yıldızları Lefter Küçükandonyadis ile Can Bartu’nun ise değişik “uğurları” vardı. Büyüka-
da’da oturan

Lefter, yıllardan beri birlikte olduğu çocukluk arkadaşlarıyla birlikte maçlara giderdi. En yakın arkadaşlarından biri olan ve “Ver Lefter’e yaz deftere” sloganı ile ünlenen Manol, her defasında Lefter’in sahanın içinde rahat görebileceği bir koltuğa otururdu. Can Bartu, sihirli sol ayağını her yerde uğur olarak kullanırdı. Çorabını, ayakkabısını öncelikle sol ayakla giyer, sahaya ilk adımı

da sol ayak olurdu. Beşiktaş’ın o yıllarda kalesine koruyan oyuncular, Necmi ve Özcan’ın uğurları kale direklerine sert yumruklarla adeta dayak atmaktı. Yıldız oyuncu Recep Adanır, maç öncesi penaltı atarak ısınırdı. Beşiktaş, Galatasaray ve Altay’da oynayan ünlü kaleci Varol Ürkmez, maç saatlerinden en az otuz dakika önce sahaya çıkar, kendini yerden yere atarak ısınma hareketleri yapardı. Varol’un şut atılarak yaptığı hareketleri ise görmeye

Turgay Şeren

Lefter Küçükandonyadis

Can Bartu

değerdi. Futbol severlerden bir çoğu maçtan öte kalecinin ısınma

zamanını kaçırmamak için oyun alanlarını doldururlardı. Bir ilginç uğur da Adana Demirspor’un ünlü savunma oyuncusu Kartal Yaşar’a aitti. Günümüze dek hâlâ formunu koruyan Yaşar Kartal maçtan önce Adana’nın meşhur kebabçılarında birine gider, sindirimi çok zor kebabtan midesine indirir ve maça öyle çıkardı. Demirspor’un ünlü oyuncusu -yakın arkadaşlarının anlattıklarına göre- doksan dakikayı

sürekli geçirerek tamamlardı.

Futbolumuzun en renkli federasyon başkanlarından Orhan Şeref Apak, milli karşılaşmalar öncesi milli takımımızı simgeleyen rozetlerden torbalar dolusu dağıtırdı. Çoğu zaman kendi parasıyla ve çok özel yaptırdığı rozetleri, yabancı diplomatlar ile futbol adamlarına vermekten keyif alan Orhan Şeref Apak'ın evindeki vitrinde sergilediği rozet sayısı üç bin beş yüzdü.

Türk sporunda bir zamanlar stadyumlardan, spor salonlarına, atletizm pistlerine değin uğur modası vardı.

Ünlü atletimiz Ekrem Koçak formasının iç yüzüne pek de küçük olmayan bir nazar boncuğu takardı.. Koçak yönetmenlikler gereği yasak olan nazar boncuğu yüzünden birçok hakemle tartışma yaşamıştı.

Futbolumuzun en renkli federasyon başkanlarından **Orhan Şeref Apak, milli karşılaşmalar öncesi milli takımımızı simgeleyen rozetlerden torbalar dolusu dağıtırdı.**

Güreşçilerimizin bir çoğu da “modaya” ayakkabılarının topuk hizasına özel olarak yapıştırılan “aman nazar değmesin” anlamındaki boncuklarla geleneksel yapımızı sürdürmüşlerdi. •

metingorenbd@gmail.com

Bu bir futbol topudur!

Arka arkaya gelen on ikinci hezimetten sonra teknik direktör oyuncularını topladı ve burnundan soluyarak dedi ki: “Beyler, sanıyorum, bir kez daha en baştan başlamamız gerekiyor... Şimdi bakın, ayağımın altında duran bu şey futbol topudur.”

Arka sırada bir oyuncu konuşmayı kesti: “Bir kere yakından görebilir miyim acaba?”

Bir kaşık yoğurtla kanser teşhis edilebilir mi?

Massachusetts Institute of Technology (MIT)'den Profesör Sangeeta Bhatia, bunun için çalışıyor...

Kalın bağırsakta görülen kanserlerin (kolektoral kanser) teşhisi için günümüzde kolonoskopi ve MR yöntemleri kullanılıyor. Ancak bir kaşık yoğurt da, bu yöntemlerin arasına katılabilir. Kanser hücrelerinin teşhisi için, vücuda sentetik moleküller verilmesi ve bu moleküllerin idrar yoluyla dışarı atılarak idrar testi uygulanmasına dayalı bir yöntem zaten uygulanıyordu. Fakat Bhatia, hastaların bu moleküller yerine, değiştirilmiş bir bakteri içeren yoğurdu yutmalarına dayalı yeni bir yöntem geliştirdi. Diğer yöntemde, idrar analizi yapabilmek için laboratuvar ekipmanları

gerekiyordu. Bhatia'nın yönteminde ise, gebelik testlerine benzeyen bir kağıt kullanılması yeterli oluyor. Ve yoğurt-idrar testi ikilisinin, kanserin erken teşhisinde ucuz ve etkili bir yol olması bekleniyor. Bhatia, klinik çalışmalar başarılı olursa, bunun tanı yöntemlerini değiştirebileceğini düşünüyor.

Özel ekipmanlara ihtiyaç duyulmayan bu yöntem ile, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, pahalı yöntemlere ulaşamayan hastalara büyük yarar sağlayacağı tahmin ediliyor.

Amerikan Kanser Derneği'ne göre erken teşhis, kolektoral kanserli hastaların yüzde 40'ının yaşam süresini artırabilir. bir kaşık yoğurt ve kolonoskopi seçenekleri sunulsa, hangisini seçerdiniz? •

Kaynak: www.newsweek.com

Prof. Bhatia

Rönesansın Doğuşu Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti

Yazan: MURAT AVCI

Rönesans İtalya'da 15nci yüzyıl sonlarında başladı ve Avrupa'ya da yayılarak gelişimine devam etti, ediyor.

Bilim, sanat ve toplumun çalışma ve yaşam tarzlarında etkili olan bu güzel oluşumu ilk başlatan faktörün çok çilekeş bir yolculuğu vardır.

Roma İmparatorluğu'nun Latin

ırkı, eski Yunan kültürünü benimsemiş ve hatta geliştirmiştir. MÖ 271-341 yıllarında Yunan kültürünü özümseyerek yetişmiş Yunanlı filozof Epicurus; rasyonel bilimin »

temellerini inşa etmiş ve bu düşünce tarzının yayılmasını sağlamıştır. Miltattan önce 55-95 yıllarında yaşadığı ileri sürülen Titus Lucretius Carus, Epicurus'un maddeci (özdeksel)

öğretisinden etkilenmiş ve aynı doğrultuda çalışarak onun düşünce ve kuramları üzerine inşa ettiği, "Şeylerin Doğası" (Latince: *De Rerum Natura*, İngilizcesi: *The Nature of Things*) adlı eşsiz eserini üretmiştir. Lucretius bu kitabında kendi felsefi düşüncelerini, insanın doğayla, yerküre ve dinlerle olan ilişkisini derinliğine aydınlatmaya çalışmıştır. Amacı, insanı korumak ve bilgilendirmektir. Lucretius'un bu destansı ve öğretsel (didaktik) şiirleri kitabında verdiği bilimsel bilgiler ortaya çıktıktan sonra Avrupa bilim dünyasını şaşkına çevirmiştir. Zira

Lucretius'un 2100 yıl önce ortaya attığı inanılmaz kuramlar ancak çağımızda deneysel kanıtlarla ispatlanabilmiş kuramlardır. Zamanına göre ve Hristiyanlık dininin başlama-sıyla, ortama ters düşen çok tehlikeli ifadeler içeren bu etkileyici şiir kitabı, tarihin gidiş yönünü

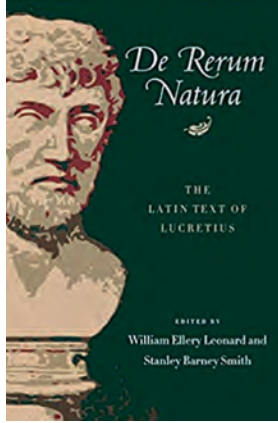
değiştirecek nitelikteydi. Gerçekten o, 2100 yıl önce sindirilmesi zor olan şunları yazmıştı:

Evren işlevlerini tanrıların yardımı olmadan yürütür; dinsel

korkular insan yaşamını çekilmez hale getiriyor; madde sınırsız bir boşlukta, devamlı hareket eden (devinen) çok küçük parçacıklardan (çekirdek veya atomlardan) meydana gelmiştir. Dogmatik (inaksal) olarak üretilmiş bu fikirlerin neye dayanılarak üretildiğinden hiç söz edilmemektedir ama doğrulanması ancak 20. yüzyılda deneysel

olarak kanıtlanan bu fikirlerin kaynağı ne olursa olsun Rönesans'ın başlamasını besleyen fikirler olmuştur. Lucretius başlık yapmadan 6 kitap şeklinde topladığı maddeci (özdeksel) ve öğretsel şiirleri,

Hristiyanlık dininin ortaya çıkmasıyla, dini fanatizm ve hoşgörüsüzlükler nedeniyle insanların ulaşabilirliğine tam 1400 yıl engel olunmuştur. Ancak, MS 1417 yılında kiliselerin tozlu kütüphane raflarında saklı kalmış, parşömene, el yazılı ile yazılı bu değerli

Lucretius'un "Şeylerin Doğası" adlı eseri

Lucretius'un 2100 yıl önce ortaya attığı inanılmaz kuramlar ancak çağımızda deneysel kanıtlarla ispatlanabilmiş kuramlardır.

eseri, bir kitap avcısı ve bilgi tutkunu olan Poggio Bracciolini adında bir felsefe adamı yeniden ortaya çıkarmış ve kopyası az olduğu için yazmanlar tutup çoğaltarak yeniden dolaşıma, insanlığın kullanımına sunmuştur. Bu nedenle, bu döneme Lucretius'un "Şeylerin Doğası" eserinin yeniden doğuşu diye adlandırılmaktadır. Yani aşağı yukarı 600 yıldan beri okunan bu görkemli eser 15. yüzyıl ve sonrası yaşamış bilim, sanat ve düşünce insanları

5. İnsan yaşamı, sessiz, sakin ve bolluk içinde, altın çağda değil, yaşamak için ilkel bir savaşım (*çatışma*) ortamında başladı.

6. Bedenle birlikte ruh da ölür.

7. Ölümden sonra yaşam yoktur, ahiret yoktur.

8. Bütün organize dinler batıl inançlı aldatmacalardır.

9. Dinler her zaman zalimdir.

10. İnsan yaşamının en yüksek amacı mutluluğun artırılması ve acının azaltılmasıdır.

“Mutluluğa en büyük engel acı değil, yanlış inançtır.”

olan; Montaigne, Darwin, Machiavelli, Galileo, Newton ve hatta Einstein'nın düşünce ve yöntemlerini etkilemiştir. İşte, Lucretius'un başlık yapmadan altı kitap şeklinde sunduğu 7400 dizelik tek eseri olan "Şeylerin Doğası" şiirsel eserinde, doğayı ve onun ayrılmaz parçaları olan insan, hayvan, bitki ve tanrıların etkileşimini rasyonel (ussal) bir açıdan, seçilmiş bölümlerinde şöyle anlatmaktadır

1. Herşey gözle görülemeyen parçacıklardan meydana gelmiştir.

2. Maddenin temel parçacıkları-şeylerin çekirdekleri sonsuzdur (*ebedidir*), hiç bitmez.

3. Maddenin temel parçacıkları sayıda sınırsız ama şekil ve boyut da sınırlıdır yani değişirler, doğa durmaksızın deney yapar.

4. Evren sadece insan için veya insandan dolayı yaratılmadı.

11. Mutluluğa en büyük engel acı değil, yanlış inançtır.

12. Şeylerin doğasının anlaşılması derin öğrenme isteğine yol açar.

Lucretius'un düşünsel büyüklüğü, rastlantısal değildir. Onun amacı gerçekleri tüccar yanlısamacılardan (*uyutucular-dan*) kurtarmaktır. "Şeylerin Doğası"ndaki kaçınılmaz gerçek: Sayısız miktardaki yok edilemez parçacıkların (*atomların*) birbiriyle yön değiştirmesi, birbiriyle kenetlenmesi, yaşam bulması, üremesi, ölmesi, kendilerini yeniden üretmesi, şaşırtıcı ve değişen bir evren oluşturması gibi terimlerin, hiçbir kanıtsal deneyin olmamasına karşın kaydedilmesidir. İşte eserin görkemi buradan kaynaklanıyor.

Bir doğa bilimcisi olarak, Luc-

retius'un 2100 yıl önce kurgulamış olduğu bu kuramlar karşısında şaşır-mamak mümkün değil. Özellikle maddenin en küçük parçasını çekirdek veya atom olarak varsayması ve atomların hiç bir zaman yok olmadığı, ancak birleşerek dayanıklı mad-

deler yaptığını ileri sürmesi, o zamanlar "Deneysel Kanıt-lama" (*Empirical Proof*) yönteminin olmayışı nedeniyle inanılmaz bir nite-liklidir. On beşinci yüzyıl ve sonra-sında, yani Poggio Bracciolini'nin bu muhteşem şiir kiti-bını dolaşıma baş-latmasından sonra Lucretius'un fikirleri Hristiyan dininin tutucu, gerici düşünce ve tutumundan kurtarıp, hurafelerden

arındırarak Rönesans'ın doğuşunu besleyen değerli bir kaynak olmuştur. Ama kiliseler daima Lucreti-us'un fikirlerinin yayılmasına engel olmak için çok savaşım vermiştir. Bu dini baskılar nedeniyle, eser zamanın yazarları arasında gizlice

Rönesansın toplum kültürünü değiştirdiğinin en güzel örnekleri; resim, heykel, müzik, mimari ve edebiyat dallarında kendini göstermiştir.

dolaşmış ve etkileri bu yazar, sanatçı ve düşünürlerin eserlerinde yerini almıştır. Lucretius kendi yaşadığı dönem için ürettiği "Şeylerin Doğası" için "Sapma veya Yön Değiş-tirme" anlatımını da kullanmıştır. Çünkü yazdıkları, o zamanki toplum kültüründen çok değişikti, dolayısı ile "ondan sapılmalıdır, yeni bir gidiş yolu gereklidir" diye düşün-mesindedir.

Rönesansın bu yeniden doğuş veya yeniden canlanma gelişimi, toplum kültürünü değiştirdiğinin en güzel örnekleri; resim, heykel, müzik, mimari ve edebiyat dallarında kendini göstermiştir. Leonardo da Vinci'nin bilimsel ve teknolojik

◀ Atina Okulu /
Giuseppe Cades
(1750-1799)

uygulamalarını, Galileo'nun parlak astronomi diyaloglarını, Francis Bacon'ın tutkulu araştırma projelerini de etkiledi. Bunların dışında, halkın görgü kurallarını (adabı-muaşeret), konuşma dili, toplumun günlük kullandıkları objelerin tasarımı ve dekorasyonunu da değiştirdi.

Bu makaleyi Lucretius'un 2100 yıl önce ürettiği "Şeylerin Doğası" eserine olan hayranlığım nedeniyle herkesle paylaşmak için yazdım. Batı felsefe yayınlarında bu eser, Rönesans'ın başlamasını sağlayan en önemli ilk faktör olarak kabul edilir. Lucretius'u okumak beni istençdışı olarak Rönesans'ın İtalya ve Avrupa'da etkili zamanı olan 16. Yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğunun da en güçlü dönemini yaşamış olmasına çekti. Rönesans ile birlikte, Avrupa'da kültür ve medeniyet canlanması yaşanırken Osmanlı ve Avrupa arasında belirginleşen entelektüel açıklık, bilimsel ve teknik dinamiklerin işleyişi ile daha da arttı. Özgür düşünce ve yeni keşiflerin ağırlık kazandığı Batı yükselişine karşı zamanla kendi içine kapanan Osmanlı anlayışı kaçınılmaz bir çöküşe doğru ilerledi. Savaş zaferleri özlemiyle yola devam eden Osmanlı, yeni gelişmelerin yolu ve kaynağı olacak üniversiteleri kuramıyor, yeni gelişmeleri Türk bilim dünyasına sunamıyor, bilim devrimine ayak uydurulmuyordu. Kütüphanelerin gerekliliği bile gündemde olan bir konu değildi. Matbaa yüzyıllarca

ülkeye sokulmamıştı.

Sonuç olarak, Osmanlı o tarihlere dünyaya egemen olabileme gücüne sahip olmasına karşın, kendi öngörüsüzlüğü nedeniyle, gerileme ve çökme sürecine girmiştir. Osmanlı'da Rönesans'ın zayıf belirtileri biraz olsun Lale Devri ve Tanzimatlarda görülse de, yeterli olmadığı alınan sonuçlardan anlaşılmaktadır.

Avrupa'da on altıncı yüzyıldan sonra gelişmeye başlayan Rönesans kültürüne benzer etkili yenilenmeler, ülkemizde Cumhuriyet döneminde olmuştur. Bu yenilikler; milli eğitimdeki devrimler, kıyafet devrimi, harf ve dil devrimi (*öz Türkçeleştirme*) ve dünya klasiklerinin dilimize çevrilmesi, Türk diliyle ibadet, Türkçe ezan ve Kuran-ı Kerim'in Türkçeleştirilmesi gibi devrimler olup, oldukça geç olmasına karşın, Avrupa'daki Rönesans kültürünü anımsatan en güçlü modernleşme devinimleridir.

Bunun için, ülkemizi bu kadar geniş bir temelde modernleştiren büyük Atatürk ve yol arkadaşlarına çok şey borçluyuz. Cumhuriyet Devrimleri, Lucretius'un zamanına göre getirmek istediği yenileştirme veya yön değiştirme ile eşdeğerlerdedir; eğer fazlası yoksa...•

Kaynakça:

- Stephen Greenblatt, How the Renaissance Began, Vintage Books, London, 2011.
- Lucretius, The Nature of Things, Translated by A.E. Stallings, Penguin Books, 2007.
- The Essential Epicurus, Translated by Eugene O'Connor, Prometheus Books, 1993.
- Lucretius, Evrenin Yapısı, Türkçe tercüme: Turgut Uyar-Tomris Uyar, Norgunk, 2011.

Gastro Kültür

Reha Tartıcı

Eşsiz
Lezzetleriyle
Tarihsel Geçmişine
Sahip Çıkan

Kilis Mutfağı

Kilis
tava
kebabı

Güneydoğu Anadolu bölgesimizin serhat şehri olan Kilis il statüsüne 1995 yılında kavuşmuştur. Köklü ve zengin tarihi ile dikkat çekmektedir. Hitit, Asur, Med, Pers, Roma ve Bizans medeniyetlerinin egemenliği altında yaşamış olan Kilis'te bu köklü geçmişin izlerini şehrin her yerinde görebilirsiniz. Konumu itibarıyla bir geçiş kuşağında yer alan Kilis'in tarihi MÖ 1700 yıllarına dayanıyor. Hitit medeniyetinin önemli

kentlerinden biri olan Kilis dünyada tek olan Hititler'in heykel atölyesine ev sahipliği yapmaktadır. Şehir Roma için büyük bir önem taşıyan Ravanda Kalesi ile birlikte, Hz. Ömer döneminde alınarak İslam coğrafyasına katılmıştır.

Üzüm bağları ve zeytinlikleri ile de meşhur olan Kilis kendine has lezzetleri ve zengin mutfak kültürüyle dikkat çekmektedir. İhtişamlı tarihsel geçmişinin izleri Kilis'in mutfak kültürüne de yansımıştır. Kilis'in konumu, Kilis mutfağını şekillendiren önemli bir etmendir. Bağlar, zeytinlikler, tahıl ambarı ovalar kentin geleneksel ürünlerinin kaynağıdır.

Kilis mutfağında yemekler “günlük” ve “özel günlerde yapılan yemekler” olmak üzere ikiye ayrılır.

Kilis yemekleri, zengin Türk mutfağının özelliklerini taşımakla birlikte Halep mutfağı özelliklerini de yansıtır. Kilis mutfağı, şehrin konumu gibi ara bir noktadadır. Suriye tatları ile Antep lezzetleri arasında gider gelir. Ama Kilisliye sorarsanız Kilis yemekleri Halep mutfağına da, Antep mutfağına da benzemez ve çok özeldir. Gerçekten de Kilis mutfağı, Halep ve Antep esintileri taşısa da,

kendine has, farklı bir mutfaktır.

Kilis mutfağında yemekler, “günlük pişen yemekler” ve “özel günlerde yapılan yemekler” olmak üzere ikiye ayrılır.

Kilis yemeklerinde damak zevki ön plandadır. Yemeklerin temelini et ve bulgur oluşturur. Bunun yanında sebze ağırlıklı yemeklerde mevsimine uygun olarak yapılmaktadır. Ama sebze yemekleri bile etli, bulgurlu olur. Lezzete özel önem verilir. Yemeklerde, yemeğin özelliğine göre çeşitli baharatlar kullanılır. Baharatlı ve etli yemekler olduğu gibi zeytinyağlılar da vazgeçilmezlerdendir. Özellikle zeytinyağının en hakikisi kullanılır. Zeytinyağı, yörede yetiştirilen yüksek kaliteli zeytinlerden elde edilir ki, hemen her Kilislinin mutfağında bulunan vazgeçilmez bir besin maddesidir.

Örük

Kilis mutfağında yemekler genellikle etli ve bulgurlu olur

Şunu unutmamak lazım, Kilis Ortadoğu mutfağının bel kemiği sayılan Osmanlı-Arap yemeklerinin yapıldığı coğrafi bir bölgenin önemli parçasıdır.

Ülkemizin hemen her şehrinde olduğu gibi Kilis ilinin de kendine has yöresel lezzetleri bulunmaktadır. Sebze yemeğinden et yemeğine,

Kilis'e özgü Attun zeytini

salata çeşitlerinden tatlılarına kadar Kilis, kendini diğer şehirlerden ayırmaktadır. Yöre mutfağında yemekler bol baharatlı, ekşili (nar, sumak ve kuru ekşisi) ve bol salçalı yapılmaktadır. Zahter, zeytin ekşileme (siyah ya da yeşil zeytine kırmızı biber, kekik ve nar ekşisi eklenerek yapılır), attun zeytin (Kilis'e özgü bir siyah zeytin çeşidi), gerebiç ve bayram kahkəsi ise Kilis mutfağının vazgeçilmezleridir.

Kış için hazırlanan kuruluklar tüm yörede olduğu gibi Kilis mutfağında önemli bir yer tutar. Kuruluklarla yapılan dolmaların lezzeti ve yeri bir başkadır. Firikli, bulgurlu, piriñli içlerle doldurulan patlıcan, acur, kabak, havuç, dolma çeşitleri, lahana, yaprak sarmaları verilen emeğin hakkını veren lezzetlerdir. Bağlardan gelen üzümlerle yapılan pekmez çeşitleri ve şireden yapılan tatlılar Kilis'in geleneksel lezzetleri arasında öne çıkar. 'Yaş pekmez', 'Sıcak pekmez' ve 'Gün pekmezi' olmak üzere üç tür pekmez üretilir. Özellikle 'Gün pekmezi' kentle

özdeşleşmiştir. Şireden yapılan cevizli sucuk, muska, dilme, kesme, tatlı tarhana gibi tatlı lezzetler ile kuru üzüm türleri Kilis'in geleneksel ürünleri arasında yer almaktadır.

Mumbar dolması Kilisliler için özel bir yere sahiptir. Dolmalar kadar içli köfte çeşitleri de Kilis mutfağının olmazsa olmazların-

Mumbar dolması

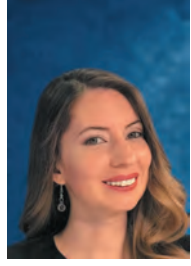
Tatlı tarhana

dandır. Köftenin etli etsiz her çeşidi yapılır. İçli köfteden başka çiğ köfte, mercimek köftesi, zeytli (zeytinyağlı) köfteler, fırın köfteler, şiş köfteler saymakla bitmez. Kebaplar da ve yemekler de acı, tatlı biber, tarçın, kimyon, kuzbara (kişniş) gibi baharatlar lezzete lezzet katan önemli unsurlar olarak öne çıkar. Tencere yemekleri de çeşit çeşittir. Yoğurtlu yemekler, salçalı, sulu yemekler, musakkalar, bastırmalar derken Kilis mutfağının yemekleri saymakla bitmez. Katmer, künefe, billuriye gibi tatlılar ise sofraya son noktayı koyar. •

rehatarticibd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

BM: Zimbabve İnsan Eliyle Yaratılan Açlığın Eşiğinde

Birleşmiş Milletler yetkilisi, Zimbabve'nin, insan eliyle yaratılan bir açlığın eşiğinde olduğunu söyledi. Birleşmiş Milletlerin bul-

guları, 14 milyon nüfuslu ülkede halkın yüzde 60'ının gıda güvenliği bulunmadığını gösteriyor. BM Özel Raportörü Hilal Elver'in hazırladığı çalışmaya göre; bu durumun nedenleri arasında hiperenflasyon, yoksulluk, doğal felaketler ve ekonomik ambargolar bulunuyor. Rapora göre "krizin yükünü en çok

kadın ve çocuklar çekiyor" ve yaşları altı ay ila iki arasında değişen çocukların yüzde 90'ı yeterli gıda alamıyor. Ülkeye yaptığı 11 günlük ziyaretin ardından raporunu hazırlayan Elver, "Zimbabve'deki durumun aciliyetini ne kadar vurgulasam az olur" dedi ve durumun kötüleşmeye devam ettiğini belirtti.

2 İnsan Ömrünü Uzatacağı İddia Edilen Keşif

ABD'de bilim insanları, yuvarlak solucanları araştırırken ilginç bir keşif yaptı. Yaşamlarının başında daha fazla oksitleyici ajan üreten solucanların, daha az reaktif oksijen türlerini üretenlere göre uzun yaşadığı tespit edildi. Gözlemleri doğrulamak için tüm popülasyonu reaktif oksijen türlerinin etkisine maruz bırakıldı ve solucanların yaşam süresi arttı. Elde edilen sonuç farelerde de test edildi. Uzmanlar, erken oksidatif stresin, tüm organizmaların hücreleri için faydalı olduğu ihtimalinin yüksekliğine vurgu yaptı. Mekanizmanın tamamen anlaşılması durumunda, organizma gelişiminin erken aşamalarında, yaşamı uzatmaya yardımcı olan müdahale yöntemleri geliştirilebilecek.

3 Yeni Nesli Bekleyen Tehlike

Yeni nesil, hareketsizlik nedeni ile aşırı kilo tehdidi altında. Dünya Sağlık Örgütü, dünya genelinde

her 5 çocuktan 4'ünün, yeterince hareket etmediğini tespit etti. 146 ülkede, 1 milyon 600 bin kişi üzerinde yapılan araştırmaya göre; katılımcıların yüzde 81'i günde bir saatten az hareket ediyor. Yaşları 11 ile 17 arasında değişen çocuklar üzerinde yapılan araştırma sonucu

fiziksel aktivite yetersizliğinin en az olduğu ülke, yüzde 66 ile Bangladeş olurken, hareket eksikliğinin en yüksek olduğu ülke, yüzde 94 ile Güney Kore. Türkiye'de de bu oranın yüksekliği göze çarpıyor. 2001 yılında yüzde 82 olan fiziksel aktivite yetersizliği, 2016 yılında yüzde 81 olarak tespit edildi. Özellikle ev dışındaki aktivitelerin az olmasında güvenlik endişeleri de önemli rol oynuyor.

4 ABD'de Uyuklama Yasağı

Amerika Birleşik Devletleri'nde resmi kurumlarda çalışanların uyuması yasaklandı. Genel Hizmetler İdaresi'nden yayınlanan yönergede, "Kurum yetkilisi tara-

fından izin verilmediği sürece, devlet binalarında hiç kimse uyuyamaz" ifadeleri yer aldı. Karara herhangi bir gerekçe sunulmadı. Kamu Denetleme Ofisi'nin geçen yıl hazırladığı bir raporda, diğer memurların, uyuyan iş arkadaşlarının işini yapmak zorunda kaldığı, bunun da verimi düşürdüğü belirtilmişti. Ancak yapılan araştırmalar kısa süreli kestirmelerin üretkenliği artırabileceğini gösteriyor. Amerikan Uyku Tıbbı Akademisi ve Brigham'daki Uyku Tıbbı Kliniği'nin araştırmalarına göre; işçilerin uykusuz çalışması ekonomiyi olumsuz etkiliyor. Rand Corporation'ın 2016'da yayımladığı rapor, uykusunu alamayan işçilerin Amerikan ekonomisini yılda 411 milyar dolar zarara uğrat-

tığını gösterdi. Japonya'da şirketler, uzun mesailer yapan çalışanların dinlenebilmeleri için binalarına ses geçirmeyen odalar yerleştiriyor.

Çalışanlar odaya girdiklerinde ayak-kabıllarını çıkarıyor ve en fazla 20 dakika uyuyabiliyor.

5 Son İki Ayda 200 Fil Öldü

Son dönemlerin en büyük kuraklığını yaşayan Zimbabve'de yaban hayatı da zarar gördü. Kuraklık nedeniyle son 2 ayda 200'den fazla filin öldüğü açıklandı. Yaban Hayatını Koruma Dairesi ülke tarihinin en büyük kurtarma operasyonuna hazırlanıyor. Yetkililer, kuraklık nedeniyle 600 fil, iki aslan sürüsü, bir yaban köpeği sürüsü, 50 yaban mandası, 40 zürafa ve 2 bin antilobun sulak alanlara nakledileceğini açıkladı. Yetkililer, yeterli yağış olmaması halinde çok sayıda filin ölebileceğini bildirdi.

6 Kolera Salgını Can Alıyor

Nijerya'da yüzlerce kişinin hayatını kaybetmesine neden olan Kolera salgını yeniden ortaya çıktı. Bauchi eyaletinde son iki ayda 28 kişinin

kolera nedeniyle yaşamını yitirdiği açıklandı. Eyalette son 3 ayda 759 kolera vakasının tespit edildiği, hastalığın görüldüğü bölgelere acil ilaç ve tıbbi malzeme sevkiyatının yapıldığı vurgulandı. Temiz su ve hijyen eksikliği nedeniyle ortaya çıkan salgının, ülke geneline yayılmaması için önlem alınmaya başlandı. Nijerya'da temiz içme suyunun kısıtlı olduğu bölgelerde sık sık kolera salgını görülüyor. Geçen yıl, ülkenin 30 eyaletinde görülen kolera salgınlarında bin 132 kişi hayatını kaybetmişti.

7 Denizlerdeki Kirlilik Canlıları Vurmaya Devam Ediyor

İskoçya'nın Harris Adası'nda karaya vurduktan sonra ölen İspemeçet balinasının midesinden 100 kg plastik ve çöp çıkarıldı. Uzmanlar, midesindeki çöpün, İspemeçet balinasının ölümüne etkisi olup olmadığını henüz bilmiyor. Bölge

halkı ise hemen hemen her gün sahillerde dolaşarak çöp topladıkları

rını belirterek, balinanın midesinden çıkarılanın, denizlerdeki kirlenmenin boyutunu ortaya koyduğunu söyledi. Tayland'da da Khun Sathan Ulusal Park'ında ölen bir geyiğin midesinden 7 kilogram çöp çıkmıştı.

8 Robot Oteli Uzaya Gönderildi

Amerikan Havacılık ve Uzay Araştırmaları Ajansı NASA, kritik robotik aletler için koruyucu saklama ünitesini uzaya gönderiyor. Uzay görevlerinde kullanılan ve kritik öneme sahip bazı robotik araçlar uluslararası uzay istasyonunun içinde fazla yer tutuyor. Bu

amaçla geliştirilen ünite, NASA'nın verdiği isimle Robot Oteli, ticari uzay mekiğiyle Uluslararası Uzay İstasyonu'na gönderildi. Uzay İstasyonu'nun dışına monte edilecek olan Robot Oteli, robotik aletleri uzaydaki radyasyondan

ve mikro meteorlardan koruyacak. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

OCAK AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(a) Taş bilimi

6-(c) Baş ağrısı

11-(b) Şifreli yazı

2-(d) Dış merkezli

7-(b) Doğal

12-(b) Gerçek

3-(b) Genel görünüm

8-(c) Olumlu, artı

13-(a) Yön belirteci

4-(c) Koyu

9-(d) Şaşırtı

14-(c) En çok

5-(c) Yalıtkan

10-(d) Titreşim

15-(b) Kredi açıcı

"Bilginizi Denetleyin"

1-(b) Üzüm

2-(d) Herşey Aynı

3-(a) Mudi

4-(c) Civa

5-(a) Laktoz

6-(c) Otomasyon

7-(b) Mayalanma

8-(d) Rötüş

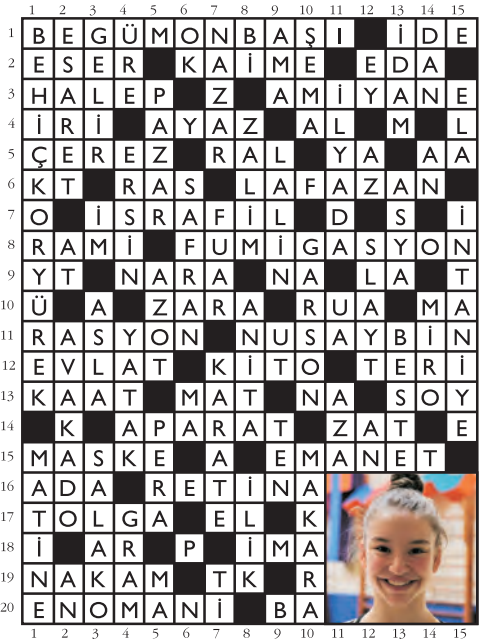
9-(c) Denizli

10-(a) Pesimist

11-(b) Denk

12-(c) Kerevit

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Şebnem Ada Karaca,
İstanbul

Egemen İlkkan, Ankara

Gamze Kalkan, Ankara

Deniz Nisa Büyüklü,
Adana

Dilbeste Aydın,
İskenderun

Ferman Şimşek ve Ömer Dağhan Şimşek, Alanya

Eliz Yavuz, İstanbul

Esmâ Güraras, Ankara

Ela Öz, Alanya

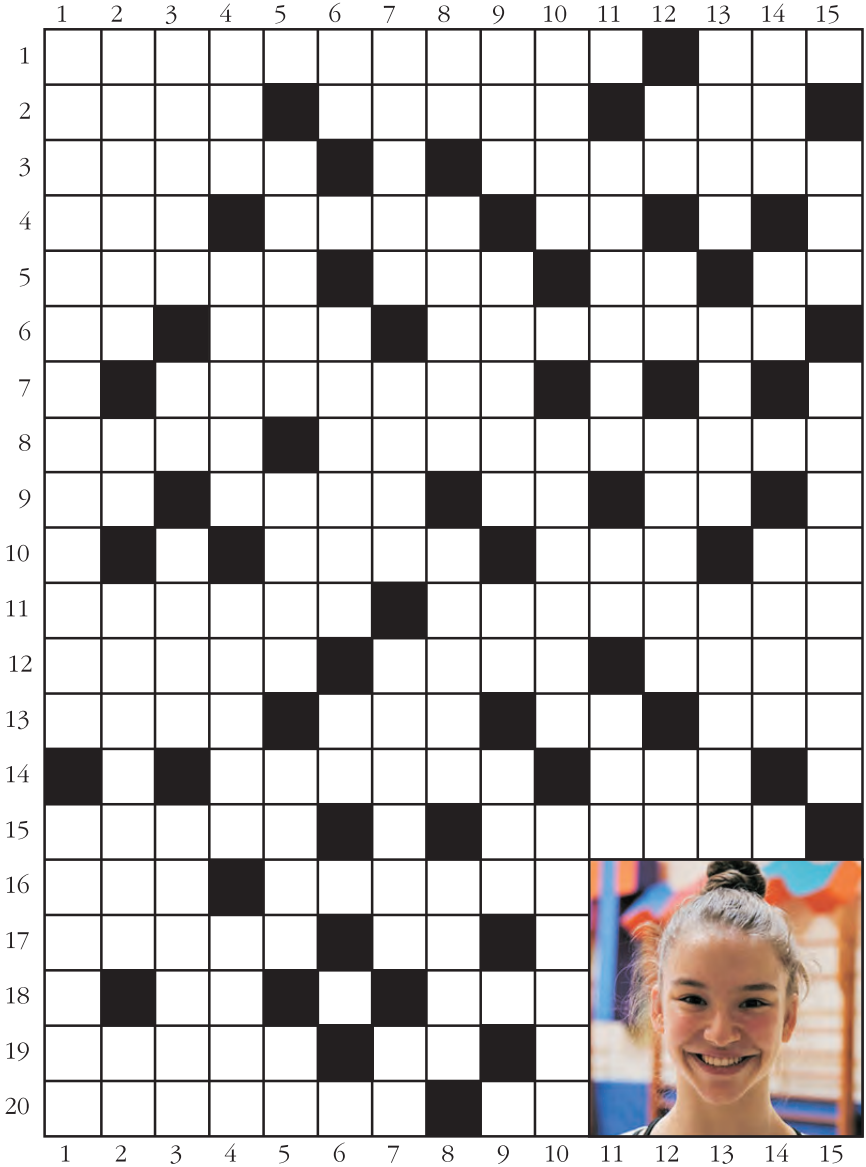
Dilay Erel, İstanbul

Kuzey Karanfil, Alanya

Kerime Vural

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA:1-Geçtiğimiz aylarda yapılan Dünya Aerobik Jimnastik Şampiyonasında altın madalya kazanan fotoğrafta görülen sporcumuz.-Fikir. **2-Yapıt.-**Osmanlı döneminde kullanılan kağıt para.-Tavır, davranış **3-Suriye'de** bir kent.- Kibarca olmayan, bayağı. **4-Benzerlerine** göre daha cüsseli olan.-Kuru soğuk.-Hile. **5-Yemek dışında** yenilen yaş veya kuru yemiş gibi yiyecekler.-Hekimlerin akciğerleri dinlerken duydukları ses.-Şaşma belirten bir ünlem.-Bir haber ajansının simgesi. **6-Kıtanın kısa yazılışı.-**Habeş soylusu.-Çok konuşan gezeve. **7-İslam inanışına** göre dört büyük melekten biri. **8-İstanbul'un** bir semti.- Vaporize edilmiş bileşikler kullanılarak tahıllardaki böcekleri yok etme işlemi. **9-İterbiyum elementinin** simgesi.-Sarhoş bağırması.- Sodyumun simgesi.- Bir nota. **10-Sivas'ın** bir ilçesi.-İşkambilde bir kağıt.-Eski dilde su. **11-Canlının** besin maddeleri ve enerji ihtiyacını sağlayan bir günlük toplam karma yem miktarı.-Mardin'in bir ilçesi. **12-Bir kimsenin** oğlu veya kızı.-Güney Amerika'da bir başkent.-Zavallı, garip kişi. **13-Hiddet, öfke.-**Donuk renkli.-Olumsuzluk belirten bir ek.-Secere. **14-Belirli bir görevi** yerine getirmek için tasarlanmış düzenek.-Kişi, şahıs. **15-Başrollerini** Jim Carrey ve Cameron Diaz'ın paylaştığı bir film.-Birine geçici süreliğine bırakılan eşya. **16-Yönetmen** Michael Bay'in 2005 yapımı bir filmi.- Gözün en iç tabakası. **17-Savaşçıların** başlarına giydikleri demir başlık.-Yabancı-**18-Argon elementinin** simgesi.-Dolayısı ile anlatma. **19-Muradına** eremeyen, arzusu gerçekleşmeyen kişi.-Türk Hava Yolları'nın uçuş kodu. **20-Alkollü** içeceklerle karşı koyamama durumu.-Baryumun simgesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-'Enis ' ('Miras', 'Varidat-ı Süleyman' adlı yapıtlarından da tanıdığımız beş hececiler grubunun üyesi olan merhum şairimiz. Sinemalarda gündüz gösterimi. **2-Tutsaklık.-**Bir binek hayvanı.- C vitamini yönünden zengin tropik bir meyve.-En kısa zaman. **3-Akar.-**İşaret.-Kat'iyen anlamında bir sözcük.-Kemal Sunal'ın bir filmi. **4-Azotlu gübre.-**Yiğit, kahraman.- Bir su kütlesinin dip bölgesine verilen ad.-Bir ağırlık ölçüsü birimi. **5-Rize'nin** bir ilçesi.- Fırın atmosferlerinde çok kullanılan, kokusuz, dingin bir gazın elementi.-Beyoğlu'nun eski adı.-Fas'ın plaka işareti. **6-İlkel** bir silah.- Süsengillerden, baharda çiçek açan, soğanlı bir kültür bitkisi.-Olumsuzluk belirten bir ek. **7-Bakış.-**Belli zamanlarda, belli yerlerde ticari mal sergilemek amacıyla açılan büyük sergi.-Uzakdoğu kökenli bir spor.-Boru sesi. **8-Bizmutun** simgesi.-Zulmeden, gaddar.- '..... Ekberg' (İsveçli ünlü sinema sanatçısı).- Acıbalık, gördek gibi adlar da verilen bir balık. **9-Fakat.-** Ağaçtan yapılmış süslü terlik.-Telli bir çalgı.-İnsanın dış yüzeyini saran doku. **10-Bir** edebiyat eserinin, bir tasarımın planı.- Lokanta, pastane gibi yerlerde müşterilere hizmet eden kimse.- Bir yükün yükarıya kaldırılmasını sağlayan araç. **11-Homeros** tarafından yazılan ünlü destan.-Ukrayna'nın plaka imi.-Üye. **12-Bir** seslenme ünlemi.-Yetmez miktarda.-Pozitif dia.-Zihin. **13-Ölüm** cezası.- Bir kıta adı.- Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü. **14-Karate** gibi sporlarda verilen en yüksek unvan.-Tarla sınırı.- 'Joan' (ünlü İspanyol ressam). **15-Bir** göz rengi.-Mikropla bulaşan hastalıklara verilen ad.

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

ŞAMPİYON ŞANAL

2 3 Kasım – 2 Aralık 2019 tarihlerinde Antalya Göynük'te eski Türkiye Şampiyonlarından Nevzat Süer anısına 10 tur döner sistemle düzenlenen 2019 Türkiye birinciliğini 9 puanla Vahap Şanal kazandı, Mustafa Yılmaz 8 puanla 2. ve Mert Yılmazyerli 6,5 puanla 3. oldular.

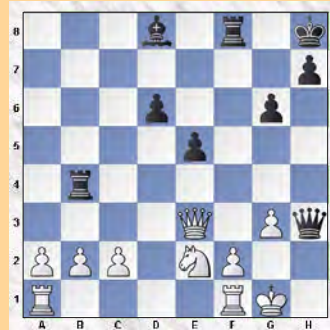
Vahap Şanal - Ege Köksal, 2. Tur

Beyazın son hamlesi 27.f5 kafa karıştırdı. 27...cxd4 28.c4! Fxf5 ilginç bir piyon fedası. 29.cxd5 Vg5? Gerileme başlıyor. (29... Kc5 veya 29...Kd8 ile d piyonuna saldırmalıydı.) 30.Vg5 Kfd8? (Artık geç 30...Kxc2 niye değil?) 31. Fa6 f6 32. Vf4 Kc5 33.Vxd4 Vd7?? (Siyah oyunun kontrolünü kaybediyor. 33...Vf8 ile konumu tutabilirdi.) 34.Vxf6 Kf8 35.Vd4 Şh7 (35. Vd6 ile blokaj şarttı.) 36.d6 Kf7 Bir anda vezir kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı Siyah. 37.Fc4 Kg738.Kf8 Vb5 39.Ke7 Siyah teslim oldu. Mata karşı savunma yok. 1-0

Volkan Sevgi - Vahap Şanal, 10. Tur

23... Kf5! Oyun başlıyor. Tehdit büyük: 24...Kh4 oyunu bitirir. 24.Af4 exf4 25.Vc3 Ke5 (25.Ve8+'den de bir sonuç çıkmazdı.) 26.Vf3 Fb6! 27.c3 Kbe4 (27...Kg5! ile devam etmeliydi.) 28.Kad1 Kh5 29.Vg2 f3 30.Vxh3 Kxh3 31.Kd3 Ke5 32.Kxe3 Kh5 33.g4 Kh1+ 34.Kg2 K5h2 35.Şg3 Kxf1 36.Şxh2 Kxf2 37.Kxf2 Fxf2 Vezir kanadındaki serbest beyaz piyonlar fil bariyerini aşamıyorlar, buna karşılık şah kanadında siyah geçer piyon oluşturup sonuca gidecek. 38.Şg2 Fa7 39.Şf3 Şg7 40.Şe4 Şf6 41.c4 Şg5 42.Şf3 Fd4 43.f4 Fc3 44.a3 h5 45.gxh5 Şxh5 46.Şe4 g5 0-1

Kıvanç Haznedaroğlu – Mustafa Yılmaz, 2. Tur

Beyaz at ile piyonun d dikeyinde boşta oluşları sıkıntı veriyor. Haznedaroğlu fil fedasınının bu sıkıntıdan kurtulmak için yaptı ama Siyah, yemedi. **18...Vb6** (Eğer, 18...Şxe7 19.Ac6+ şah - vezir çatalı.) **19.0-0 Şxe7** (19.Ac6 olmazdı, 19...Fxf3!) **20.Vf2 Va5** Açarak ataktan kaçıyor. **21.Şb1 Şf8 22.f4 Ag4** Siyah kalite kazancını riskli buluyor, fil ile kaleyi almıyor. **23.Şg3 Af6 24.f5 Fxd1** Artık almalı şu kaleyi. **25.Vxd6+ Şg8 26.Ac6 Fxc2+ 27.Şa1 Va4 28.Ae7+ Şh7 29.fxg6+ fxg6 30. h5 gxh5 31.Vf4 Khe8** (31.Ve6!? Vd7 İlginç.) **32.Ff5+ Şh8** Beyaz terk etti. **0-1**

Mert Yılmazyerli – Kayra Kamer , 4. Tur

Siyah vezirin gidebileceği iyi bir kare olmadığını gören beyaz saldırıya geçiyor: **20.Kd4 Fc4** (Eğer, 20...Va6. 21.Ac7 ile 4 taşa birden çatal atardı.) **21.b3 Vxa3** Bu kez de piyon çatalı. **22.Fb2 Va5 23.bxc4 Fxc5** Piyon üstünlüğü alet üstünlüğüne dönüştü. **24.Ke4 Kb6 25.Khe1 Kf8 26.Ke8 Kxb2 27.Kxf8+** Siyah terk etti. (27.Fxf8 28.Ae7+ ve vezir düşer veya 27...Şxf8 28.Vc8+ ve mat.) **1-0**

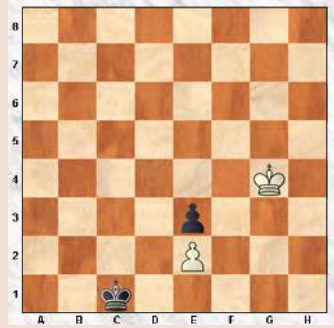

ÖĞRETİCİ BİR KONUM

(Peyço Peev / Başarıya Giden Yol)

Hamlede olan kazanır

1. Şf4 Şd2 2.Şf3 **1-0**
- 1... Şd1 2.Şf3 Şd2 **0-1**

Bize Gönderilen Kitaplardan

Seçkinlerin Siyaseti

Celal Çelik

La Kitap

Gelişmekte ve gelişmemiş ülkelerde siyaset, bir köşe kapmaca ve ayrıcalıklı bir meslek gurubu olarak algılanmaktadır. Siyasi partilerin yönetim kadrolarında doğrudan veya dolaylı yoldan bir mevki yakalayanlar, sözüm ona siyasi seçkinler gurubuna dâhil olmaktadır. Sınıfsal bir ayrıcalık gibi görünen bu siyasi koltuklar, mevcut siyasiler için bir kariyer ve korunması gereken kutsal mevkiiler olarak görülmektedir. Demokratından otoriterine ve en radikaline kadar, neredeyse tüm parti yönetimlerindeki ortak konu: “her ne pahasına olursa olsun mevcut yönetimin ve koltukların korunmasıdır”. Farklı ideolojik eğilimler ve örgüt modelleri sergileyen bu siyasi partiler, yönetimin paylaşılması konusunda adeta birbirlerini tamamlayan ortak zincirin birer halkası gibidir. Yu-

karıdan aşağıya doğru örgütlenen siyasal ortam, zaman içerisinde tabana yayılma ve toplumsal katılımı sağlayacak bir dönüşümü hiçbir zaman gerçekleştirememiştir. Oluşan bu siyasal saadet zinciri, ilk günden itibaren oligarşik bir yapıya sahip sözüm ona seçkinlerin denetiminde yönlendirilmiş ve şekillendirilmiştir. Siyasal sistemini sağlıklı tamamlamış demokrasilerinde siyaset, liyakat ve toplumsal tercih zemininde şekillenmektedir. Siyaset, parti genel başkanından sade üyeye kadar, tüm katmanlarının kararlara iştirakine elverişli bir yapıdadır. Siyaset bir kariyer ve meslek gurubu olarak görülmez. Lobicilik, hizipleşme gibi iç gruplaşmaların yaşanmadığı bu demokrasilerde, benim adım anlayışı yoktur. (...)

Evvel Sevda İçinde

İbrahim Öksüz

Kolektif Kitap

Üsküdar'da denize nazır bir hüzne doğan, Çınar ağacı gibi heybetli bir baba, akasya gibi naif

bir annenin oğlu, özverili bir ablanın kardeşi ve kendisinden daha yakışıklı olduğunu düşündüğü bir ikizi olan İbrahim Öksüz istikrarlı bir haylazlıkla geçen çocukluktan beri “Dost olmanın büyüüne, çoğul düşünmenin gereğine, bir varmış bir yokmuşlara, en çok da aşkın en eski masal olduğuna” inanıyor. İkizi Murat ile birlikte Türkiye’yi kitapla buluşturma ve donatma işinden kalan zamanda yazdığı, dergilerinde yayınlanan, İdil, Rüzgar ve Destan’a adandığı şiirlerinde yaşamın özü olan dizeler okuyanı büyülüyor: “Ömrüme dağ olmayacaksan/ yamacımda kırlangıç ol/ kekik ol/ Keklik ol/ Gafil olma/ Ben bu aşkı üşüdüğüm için mi ateşe attım... Metale düşkün mıknaş gibiyim/ tutkuyula seviyorum seni/ Annem hüznün katmış mayama/ Babam tavında dövmüş beni.” “Bir evde çiçek varsa şiir de var demektir./Onlar sadece yerlerini sevmez, sana aşkı da sevdirebilir./ Evin içinde akan ırmağı hissedebilirsin ama sesini duyamazsın./ Beri yandan duvar saatinin çıkardığı ses sana sürekli bir masal anlatır./ “Evvel Sevda İçinde, çok güzel bir kız varmış, hani sonsuza bir eklersen sen olur ya, işte o kadar güzel,” diye başlayan./ Kendi masalının ‘bir varmış’ını bu kitapta bulacaksın./ Bir de bakacaksın, şiirlerde bir’i yokmuş.”

Saçıkara Yörükleri’nin Yakın Tarihi

**Ramazan
Veliçeoğlu**

28 Ekim 1938’de
Osmaniye’de

tarlada kara kıl çadır içinde doğan Ramazan Veliçeoğlu 12 yaşında Okulların tatil olmasına üç ay kala ilkokula başlayabildi. Her sınıfı farklı köy okullarında okudu. Hiç bir zaman unutmadığı öğretmeni Mahmut Bozdoğan’ın yönlendirmesiyle (eskiden Köy Enstitüsü olan) Düziçi İlk öğretmen Okuluna girdi. Babasının ve köylülerinin uğradığı haksızlıklar karşısında avukat olmak istedi. Maddi olanakları yetmedi. Üç öğretmen arkadaşının maddi desteğiyle Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Öğretmenliği bölümünü okudu. Hacettepe Üniversitesi’nde İngilizce öğretim görevlisi oldu. Yazdığı ve yayınladığı ders ve okuma kitaplarıyla Anadolu’daki okuma ve kaynak bulma açlığı çeken öğrencilere katkı sundu. Anılarını yazıya döktü. Çukurova’da Saçıkara ve diğer Yörüklerin konar-göçerlikten yerleşik düzene geçişini, yaşadıkları zorlukları, sancıları ve mücadeleleri anlatan kitap ortaya çıktı. (...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: NADİR GÜREFE, ESKİŞEHİR

Eskişehir'de Güneşin Doğuşu

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

T Ü R K S A N A T Ç I L A R

LEYLA GAMSIZ SARPTÜRK

Yatılı okulda gizli gizli resimler yaptı. Doktor babasının atandığı Sivas'ta ressam Eşref Üren yeteneğini keşfetti. Öğrencisini Güzel Sanatlar'a yönlendirdi. Ortaokulluları alan okuldan "Kızınıza yazık olur. Ressamlık karnı doyurmaz; mimariye girsin!" sözleri onu yıktı. Ailesi, 18 yaşındaki kızlarını Paris'e gönderecekti. II. Dünya Savaşı patladı. Fakültede coğrafya okudu. Korlaşan resim aşkı yüksek resim bölümü açılınca alevlendi. Bedri Rahmi'nin öğrencisi oldu. Sınıf arkadaşı Hulusi Sarptürk'le evlendi. ilk sergisini açtığı Fransız Konsoloslüğundan burs aldı. Öğretmeninin öğretmeni André Lhote'un öğrencisi oldu. Eşini zamansız kaybetti. Yaşama resimle tutundu: "Ben resim yaptığım sürece varım ve resim yapabildiğim zaman dünya'yı yaşamaya değer buluyorum."

ISSN 1301-7608

9 771301 760320